

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK)
R.Y.

VUOSIKIRJA

1 956

HELSINKI 1957

I. Poliittinen tilanne.

1. Kansainvälinen tilanne

Jo useissa perättäisissä vuosikertomuksissa on jouduttu toteamaan kansainvälisessä politiikassa idän ja lännen välillä vallitseva poliittinen jännitystilä, jonka laukeamista on sekä odotettu että toivottu. Kertomusvuoden alkupuoli aina syksyyn saakka sujuikin tässä suhteessa toivorikkautta herättävissä merkeissä, johon osittain vaikutti myös Neuvostoliitossa maan kommunistipuolueen XX puoluekokouksessa tapahtunut suunnanmuutos. Koko maailma hämmästyti ja yllättyi puoluesihteerin Nikita Hruschtshevin puheen sekä sisällöstä että sävystä. Paitsi yleismaailmallisen jännityksen osittaisen lievenemisen tulosta suunnanmuutos johti mm. Jugoslavian ja Neuvostoliiton suhteiden uudelleen palauttamiseen molemmipuoliseen johtohenkilövierailuineen. Niinikään useassa maassa palautettiin maine ja arvo tuhansille ihmisille, jotka olivat joutuneet tavalla tai toisella aikaisemmin kärsimään.

Ennenpitkää tilanne alkoi kuitenkin kehittyä arvaamattomaan suuntaan. Puola alkoi pyrkiä tähänastista suurempaan itsemääräämiseen ja tämä johti lopulta maan hallituksen vaihdokseen ja huomattavaan suunnanmuutokseen; joka sai Neuvostoliiton ainakin virallisen hyväksymisen. Hieman myöhemmin johti kehitys Unkarissa avoimeen sisällissodan luontoiseen aseelliseen selkkaukseen, joka puolestaan lannistettiin Neuvostoliiton miehitysjoukkojen asiaan puuttumisella. Seurauksena on ollut näissä merkeissä tapahtunut uuden jännitystilän syntyminen lännen ja idän välisissä suhteissa.

Puuttumatta niihin muodollisiin syihin, jotka syyspuolella vuotta lähi-idässä ja ennenkaikkea Suezillä alkoivat kärjistää tilannetta todettakoon, että Egyptin diktaattori Gamal Nasser huipensi tilanteen omalta osaltaan päätökseensä tämän kansainvälisesti tärkeän kulkutien kansallistamisesta Kanavaliikenteen valvonta, kanavamaksut ja mm. Israelin alusten kauttakulkukielto muodostuivat uusiksi sytykkeiksi lähi-idän ruutitynnyn ympärillä. Tilanne johti ensin Israelin ja päivää myöhemmin Ranskan ja Englannin sotavoimien hyökkäykseen Egyptin alueelle. Ensimmäinen miehitti Siinain niemimaan sekä ns. Gazan alueen ja jälkimmäiset Suezin kanavan tärkeimmät paikat lähiympäristöineen. Yhdistyneet Kansakunnat puuttuivat asiaan ja saivat sotatoimet keskeytetyksi. Ranskalaiset ja brittiläiset joukot

tekivät tilaa YK:n joukkojen saapuessa, jonka jälkeen riitapuolten väliin asetettiin YK:n valvontajoukkoja. Kertomusvuoden päättyessä neuvottelut jatkuivat Egyptin vaatiessa vieraiden joukkojen poistumista alueeltaan, Israelin puolestaan vaatiessa kauttakulkuoikeutta Suezin kanavassa ja Akaban lahdella sekä takeita turvallisuudesta Gazan alueen suhteen. YK:n joukkojen suhteen on mainittava, että ensi kertaa YK toimi omien poliisijoukkojensa puitteissa, jolloin mm. suomalaiset muodostivat oman komppaniansa. Tilanteen lopullinen selvittäminen jäi seuraavalle vuodelle. Siinä kuitenkin on näkyvissä suurvaltakuntien keskinäinen kilpailu arabimaiden suosiosta, jossa kansanomaisesti sanottuna on voimakas öljystä johtuva tuoksu.

Jännitystä esiintyi Välimeren seuduilla myös Kyproksella ja Algeriassa, jossa kummassakin käynnissä oleva taistelu itsenäisyydestä ja itsemääräämisoikeudesta on muodostunut kireäksi ja veriseksi samalla lisäten sitä avoimen selkkauksen vaaraa, joka Välimeren seuduilla muutenkin on olemassa.

Myönteisenä toimenpiteenä jännityksen lieventämiseksi on merkittävä useita valtiomiesvierailuja ja niiden joukossa monia sellaisia, joita aikaisempien tapahtumien valossa ei ole uskallettu toivoakaan. Neuvostoliiton johtomiesten vierailut Jugoslaviassa ja Englannissa, presidentti Eisenhower'in ja pääministeri Bulganin'in kirjeenvaihto tärkeistä ongelmakysymyksistä, Kiinan ja USA:n ryhtyminen edes jonkinlaiseen kosketukseen keskenään — kaikki tämä on syytä merkitä tilille myönteisenä tekijänä vaikeissa olosuhteissa. Kuvaa ovat sopivalla tavalla täydentäneet Skandinavian maiden pääministerien vierailut Moskovassa.

2. Suomen asema

Maamme ulkopoliittinen asema on kertomusvuoden ajanakin ollut jatkuvasti hyvä ja myönteiseen suuntaan kehittyvä. Suomen hyväksyminen YK:n ja Pohjoismaisen Neuvoston jäseneksi on johtanut kansainvälisen asemanne aktivisointiin — tietenkin kaikkine siihen liittyvine vaikeuksineen — aina Suezin selkkauksen yhteydessä tapahtunutta YK:n komppanian perustamista myöten. Presidentti Voroshilovin vierailu Suomessa kruunasi Porkalan palautuksesta aiheutuneen mielihyvän.

3. Sisäpoliittinen kehitys

Sisäpoliittinen kehityksemme ei puolestaan anna niin rauhallista kokonaiskuvaa kuin ulkopoliittinen. Kertomusvuonna suoritettiin kahdet vaalit, joista presidentin valitsijamiesten vaalit tammikuussa ja kunnallisvaalit lokakuussa. Varsinaisessa presidentin vaalissa jännitys huipentui toisen äänestyksen jälkeen, jossa pääkandidaateiksi osoitautuneet K.-A. Fagerholm ja Urho K. Kekkonen saivat 114 ääntä lopullisten äänten jakautumisen ollessa kolmannessa ja ratkaisevassa äänestyksessä 151—149 presidentiksi valitun Urho Kaleva Kekkonen hyväksi.

Kunnallisvaalitaistelu muodostui tiukaksi. Kokonaistuloksessa on kuitenkin merkittävää porvarillisten ryhmien suhteellisen osuuden lisääntyminen kokonaisuäänimäärästä 2,1 %:lla.

Presidentin valitsijamiesvaalin jälkeen Maataloustuottajain Keskusliitto (MTK) aloitti jo aikaisemmin aavistellun hyökkäyksensä maidon hinnan järjestelyksi. Puuttumatta asian talouspoliittiseen puoleen, jota selvitetään tarkemmin luvussa VII, on tässä yhteydessä syytä todeta, että hallituksen tehtyä enemmistö päätöksen maidon hinnan korottamiseksi niin tuottaja- kuin varsinkin kuluttajahintojen osalta hallituksen sosialidemokraattiset ministerit ilmoittivat eroavansa hallituksesta. Presidentti J. K. Paasikiven pyynnöstä he kuitenkin jäivät hoitamaan tehtäviään siksi kunnes hallitus koko presidentin vaalin jälkeen uudistettaisiin.

Hintojen korotukset johtivat tapausten vyöryyn lopputuloksena yleislakko. Samanaikaisesti alkoi myös MTK:n uhkaama maataloustuotteiden luovutuslakko. Molemmat alkoivat uuden presidentin virkaanastumispäivänä 1. 3. 1957. Tätä ennen oli valittu presidentti epävirallisesti antanut puhemies K.-A. Fagerholmin tehtäväksi tunnustella uuden hallituksen kokoamista ja samalla yrittää välittää uhkaavien selkkauksten syntymisen estämiseksi. Välitysyritys epäonnistui, mutta uusi hallitus muodostettiin maaliskuun 3. päivänä. Hallituksen jäseniksi nimitettiin pääministeri K.-A. Fagerholmin lisäksi seuraavat sosialidemokraatit: Emil Skog puolustusministeriksi, Tyyne Leivo-Larsson toiseksi sosiaaliministeriksi, Aarre Simonen valtiovarainministeriksi, Hannes Tiainen työministeriksi ja Vilho Väyrynen sisäministeriksi. Maalaisliittolaisista tulivat hallitukseen Martti Miettunen maatalousministeriksi, Kauno Kleemola kauppa- ja teollisuusministeriksi, Johannes Virolainen opetusministeriksi, Vieno Simonen toiseksi maatalousministeriksi, Mauno Jussila toiseksi valtiovarainministeriksi ja Eino Palovesi kulkulaitosministeriksi. Kansanpuolueesta nimitettiin sosiaaliministeriksi Eino Saari, ruotsalaisista ulkoministeriksi Ralf Törngren ja myöhemmin nimitettiin oikeusministeriksi puolueettomana Arvo Helminen. Hallitus toimi muuttumattomana koko järeillä olevan kertomusvuoden, ellei muutokseksi katsota ulkoministeri Törngrenin eronpyyntöä Porkkalan palautuslakien käsittelyn yhteydessä, jonka jälkeen hän kuitenkin jäi hallitukseen puolueestaan riippumattomana ammattiministerinä.

Sisäpoliittiseen elämään huomattavasti vaikuttaneet talouspoliittiset tapahtumat saavat selostuksensa luvussa VII.

II. Taloudellinen kehitys vuonna 1956.

1. Yleinen kehitys

Maailman taloudellista kehitystä voidaan v. 1956 pitää pääpiirteittäin verrattain suotuisana. Tuotannon korkeasta tasosta huolimatta se ei kuiten-

icaan useissa maissa enää jaksanut kohota edellisen vuoden tulosta suuremmaksi. Yhä laajemmalla alkoi näkyä oireita siitä, että kauan jatkunut nousukausi on sivuuttamassa huippukohtansa. Suhdannevaiheen kehittyessä ei tosin ole nähtävissä mitään yhtenäistä linjaa, vaan kehityssuunnan on eri maissa määrännyt pikemminkin se, kuinka voimakkaisiin nousua jarruttaviin toimenpiteisiin niissä on ryhdytty.

Katsauskauden syksyllä tapahtuneen Suezin kanavayhtiön kansallistamisen ja siitä aiheutuneen suurpoliittisen kriisin olettavat monet nostattavan Korean vuoteen 1950 verrattavan nousuaallon. Sellaista ei kuitenkaan syntynyt, vaan kriisin seuraukset rajoittuivat lähinnä niihin suoranaisiin vaikutuksiin, joita Suezin kanavan liikenteen keskeytyksellä oli raaka-aine- ja rahamarkkinoihin sekä Länsi-Euroopan öljyhuoltoon.

Oman maamme talouselämän kehityspiirteet yhtyvät kahdelta olennaiselta osaltaan yleismaailmalliseen kuvaan. Ensinnäkin kokonaistuotantomme kohosi varsin hyvään reaalityaloudelliseen tulokseen ylittämällä v:n 1955 jo sinänsä erinomaiset saavutukset. Samankaltaisuutta useihin muihin maihin oli myös sikäli, että maamme joutui voimistuvien inflatoristen kehitystendenssien vaikutusvirtaan. Taloudellisen toiminnan kulku oli siten katsausvuonna sangen kaksijakoinen.

Vuoden 1958 talouselämämme kehityksen suotuisaa peruslinjaa häiritsevät useat sisäiset tasapaino-ongelmat, jotka tekivät katsausvuodesta runsasvaiheisen, mutta myös vaikean. Pahimmaksi pulmaksi muodostui rahataloudellisen tasapainon järkkyminen. Hintataso ryöstäytyi heti vuoden alusta kohoavaan liikkeeseen, kun maataloustuottajat korottivat muutamien tuotteidensa hintoja. Tämä puolestaan johti yleiseen palkkojen nuosuliikkeeseen, josta taas oli seurauksena välillistä hintojen kohoamista sekä kysynnän lisääntymisen että kustannusten kasvun takia, mitä kehitystä edisti myös samanaikaisesti tapahtunut tuontihintojen kallistuminen. Valtiontalouden omat tasapainohäiriöt vaikuttivat samoin välillisesti hintatason kohoamiseen. Valtiontalouden heikon tilan vuoksi oli hallituksen huhtikuussa korotettava eräitä maksuja ja hintoja sekä lokakuussa poistettava subventioita taloutensa tervehdyttämiseksi. Kun lisäksi toukokuussa hyväksytyn maataloustulolain mukainen maatalouselinkeinon tulonkorotus toteutettiin, oli kaikista mainituista vaikutustekijöistä seurauksena tukkuhintaindeksi 9 %:n ja elinkustannusindeksiin peräti lähes 17 %:n suuruisen nousu katsauskauden aikana. Rahanarvo aleni siten v. 1956 monivuotisen vakavuuden jälkeen huomattavassa määrin hintasäännöstelyn voimaan saattamisesta huolimatta. Kun inflaation pelko aivan poikkeuksellisella tavalla aiheutti pankkitalletusten katoa ja edisti pääoman pakoa reaaliarvoihin, kehittyivät rahamarkkinat erittäin kireiksi. Tilannetta kärjisti lisäksi Suomen Pankin noudattama tilkka rahapolitiikka. Vaikeutuneella luotonsaannilla oli jo katsauskaudella useihin tuotannonaloihin supistava vaikutus.

Vakavaa tasapainottomuutta ilmeni samoin ulkomaankaupan alalla. Vilk-

kaan taloudellisen toiminnan aikaansaama voimakas tuontitavaroiden kysyntä, joiden halutun saannin teki mahdolliseksi melko laajasti toteutettu automatisoitu lisenssiointi, käänsi kauppataseemme kolmen ylijäämäisen vuoden jälkeen erittäin vajaukselliseksi. Tuonnin runsaus oli epäilemättä rahataloudellista tasapainoa ajatellen paikallaan, mutta toisaalta se supisti jo ennestäänkin vaatimatonta valuuttavarantoamme.

Katsausvuoden nettokansantuotteen arvioidaan muodostuvan markkamääräisesti n. 855 mrd mk:ksi, joka on n. 11 % korkeampi kuin v. 1955. Kansantuotteen reaalin kasvu on ennakoarvioiden mukaan kuitenkin vain n. 3 % koska huomattavin osa mainitusta lisäyksestä on tuotantokustannusten nousua.

2. Teollisuus

Teollisuustuotannon kokonaistulos muodostui katsausvuonna määrältään 2,4 suuremmaksi kuin v. 1955 siitäkin huolimatta, että talouselämää kohdasi ankara luotonsaannin kiristyminen ja yleislakko. Näillä sisäisillä vaikeuksilla oli kuitenkin tuotantotoiminnan kannalta rajoittava vaikutuksensa sikäli, että tuotannon lisäys jäi tuntuvasti pienemmäksi kuin kahtena edellisellä vuonna, jolloin tuotannon määrällinen kasvu oli noin 11 ja 14 %.

Alla olevasta asetelmasta nähdään eri teollisuusalojen volyyymit.

Teollisuustuotannon indeksi (v. 1948 = 100)			
	1955	1956	Muutos %
Koko teollisuus	169	173	+ 2,4
I Pääomatavarateollisuus	151	149	- 1,3
II Kulutustavarateollisuus	185	195	+ 5,4
I Vientiteollisuus	154	157	+ 2,0
31 Kotimarkkinateollisuus	175	180	+ 2,9
Siitä			
a) Metalliteollisuus	157	158	+ 0,6
b) Muu kotimarkk.teollisuus	187	196	+ 4,8

Teollisuusryhmäin indeksit

1) Malminlouh. ja rikastaminen	164	175	+ 6,7
2) Sulatot ja metalljalostuslaitokset	188	192	+ 2,1
3) Konepajat	148	148	+ 0,0
4) Kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus ...	153	151	- 1,3
5) Kemiallinen teollisuus	222	238	+ 7,2
6) Nahka-, kumi- yms. teollisuus	146	150	+ 2,7
7) Kutomo- ja vaatekustanteollisuus	197	205	+ 4,1
8) Paperiteollisuus	173	185	+ 6,9

9) Puuteollisuus—	126	117	-	7,1
10) Ravinto- ja nautintoaineteollisuus	197	216	+	9,6
11) Voima-, valaistus- ja vesijohtolait.	215	219	-f	1,9
12) Graafinen teollisuus ...	165	169	+	2,4

Teollisuuden eri pääryhmien tuloksia tarkasteltaessa havaitaan ainoastaan pääomatarviden tuotannon supistuneen. Vaikka tämänkin alan tuotanto oli jokaisena kuukautena, maaliskuuta lukuunottamatta, keskimäärin lähes 6 % korkeampi kuin edellisenä vuonna, muodostui yleislakosta johtuva menetys saavuttamattomaksi. Muissa pääryhmissä tapahtui lisäystä ja eniten kulutustavarateollisuudessa, mutta tuotannon kasvu ei tälläkään kohdalla ollut kuin noin puolet edellisen vuoden lisäyksestä.

Yksittäisten teollisuusalojen kehitys oli varsin epätasainen, mikä johtui talouselämän eri lohkojen toisistaan poikenneista toimintamahdollisuuksista. Ravinto- ja nautintoaineteollisuuden tuotannon kasvu muodostui lähes 10 prosenttiseksi osaltaan sen vuoksi, että useimmilla tämän tuotannon aloilla lakko ei suoranaisesti vaikuttanut laisinkaan, osaltaan siitä syystä, että maitotalouden valtaisa kasvu voim ja juuston valmistuksen välityksellä aiheutti voimakasta nousua tuotantolukuihin. Malminlouhintaa ja rikastaminen jatkui edelleen ennätysmäisenä uusien kaivosten ja laitosten käyttöön oston ja myynteihin. Hyvistä vientisuhdanteista johtuvana, Kemian teollisuudessa tapahtuneesta n. 7 %:n noususta oli suuri osa nuoren muoviteollisuuden ansiota. Myös papeerteollisuuden n. 7,0 %:n suuruinen lisäys on erittäin hyvä, ottaen huomioon, että lakko tällä alalla oli täydellinen. Suurelta osaltaan nousu on uusien tehtaiden lisäkapasiteetista johtuvaa. Voimaloiden tuotannon n. 2 %:n nousun voidaan katsoa sen sijaan olevan riittämättömän, sillä voimatarpeemme arvioidaan kasvavan n. 12—14 % vuodessa.

Puuteollisuus sekä kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuus olivat ainoat tuotantosuunnat, joilla kehitys kääntyi laskuksi. Sahatavara kamppaili edelleen menekkivaikeuksissa ja niin ikään heikkenivät vanerin ulkomaiset markkinat. Kivi- ja saviteollisuuden tuotannon alenemiseen vaikutti rakennustoiminnan supistumisen lisäksi maatalouskalkin kuljetusvaikeuksista johtunut myynnin runsas kaventuminen. Toisaalta kerrostalojen rakentamisessa liukuvalumenetelmän yleistymisen kohotti sementin myynnin edellisvuotiselle ennätystalolle, 1 milj. tonniin, säilyttäen siten sementin tuotannon korkeana.

3. Rakennustoiminta

Katsauskauden aikana vakavaksi kehittyneestä rahataloudellisesta häiriöstä aiheutunut luotonsaantimahdollisuuksien ankara kiristyminen on ilmennyt selvänä rakennustoiminnan supistumisena. Vaikkakin vuoden aikana valmistuneiden rakennusten kokonaistilavuuden arvioidaan kohoavan suunnilleen samaksi kuin edellisenä vuonna, kuvastuu toiminnan heikkene-

minen näkyvästi keskeneräisten rakennustöiden ja hyväksytyjen rakennuslupien lukumääräisestä pienenemisestä. Katsausvuoden kesäkuukausina oli ensin mainittuja keskimäärin n. 10 % vähemmän kuin edellisenä kautena» ja ennakkolaskelmien mukaan oli syyskuun 30 päivään mennessä myönnettyjen rakennuslupien edustama kuutiomäärä n. 13 % pienempi kuin vastaavana kautena vuotta aikaisemmin.

Valmistuneiden rakennusten kuutiotilavuus koko maassa oli syyskuun viimeiseen päivään mennessä 12,40 milj. m³, joka on 3 % enemmän kuin vastaavana kuukausina edellisenä vuonna.

Rakennuskustannusindeksi, joka v:sta 1951 lähtien oli pysytellyt keskimäärin n. 2—3 pistettä peruslupun yläpuolella, kohosi katsausvuoden marraskuuhun mennessä 113 pisteeseen. Edellisen vuoden joulukuusta tapahtui n. 9 %:n nousu, mikä oli lähinnä seurausta rakennustarvikkeiden hintojen n. 6 %:n, työmaan yleiskulujen 9 %:n ja työpalkkojen 14 %:n suuruisista ryhmäkustannusten kohoamisista.

4. Maa- ja metsätalous

Maatalouden nettotuotannon määrä kasvoi muiden talouselämäalojen tuloksiin verrattuna voimakkaimmin eli 10 %, mikä aiheutui lähinnä karjataloustuotannon runsaasta lisääntymisestä. Siitä huolimatta, että sääsuhteet eivät katsausvuonnakaan suosineet maataloutta, lisääntyi rehuyksiköiksi muunnettu kokonaissato 5,8 % edellisestä vuodesta, joskin huonot sääolot heikensivät tuntuvasti peltoviljelystuotoksen laadullista tasoa.

Maitotaloustuotanto oli katsausvuonna erittäin runsasta, sillä maitoa tuotettiin kaikkiaan 3,074 milj. kiloa, lisäyksen ollessa edelliseen vuoteen verrattuna lähes 8 %. Tuotannon nousu, jonka syntymiseen oleellisesti vaikutti väkirehujen huomattavasti kasvanut käyttö, heijastui voimakkaana meijerivoin ja juuston valmistuksen kasvuna. Edellistä valmistettiin peräti n. 35 % enemmän kuin v. 1955 ja juustoa vastaavasti 26 % runsaammin.

Kun mm. voin ja juuston kuluttajahintoja myöhemmin mainittavista syistä katsausvuonna korotettiin, oli siitä seurauksena kulutuksen supistuminen näiden tuotteiden kohdalla. Niin muodoin, vaikka meijerivoin tuotanto lisääntyi v. 1956 lähes 17 milj. kiloa, väheni sen kulutus samana aikana n. 8 milj. kiloa. Samoin juuston kulutus vähentyi n. 8 % vastakohtana runsaan neljänneksen suuruiselle tuotannonnousulle. Tämä tarjonta- ja kysyntäkehityksen vastakkaisuus johti mainittujen tuotteiden runsaaseen vientiin, ulkomailta saatavista heikoista hinnoista huolimatta. Voita laivattiin maastamme kaikkiaan 11,0 milj. kiloa, v:n 1955 viennin ollessa aivan olematon. Juuston viennissä saavutettiin ennätysluku 12,5 milj. kiloa, joka on 8 % edellisen kauden määrää suurempi.

Metsänhakkuukauden 1955/56 eli 1. 6. ja 31. 5. välisen ajan ensimmäisellä puoliskolla olivat kokonaishakkuut vielä tasoissa edellisen kauden tulokseen

verrattuna, mutta v:n 1956 kevään mittaan alkoi viennin ja rahoitustilanteen vaikeutuminen tuntua hakkuissakin. Kaupallisiin tarkoituksiin hakattu puumäärä 36,3 milj. pm^3 supistui edellisestä kaudesta vajaat 5 %. Sahojen käytämän järeän havupuun hakkuu vähentyi eniten eli runsaan viidenneksen, mutta myös vaneriteollisuuden raaka-aineen, järeän lehtipuun ja ainespinotavaran hakkuutulos jäi 5—9 % pienemmäksi kuin edellisenä vuonna. Pyöräen puun viennin supistumisen voidaan pääasiallisesti katsoa rajoittaneen ainespinotavaran hakkuuta, sillä massa- ja paperiteollisuuden puunhankinnat eivät tiettävästi vähentyneet. Polttopuun kohdalla sitävastoin vanhojen varastojen pienuus ja ankara talvi toisaalta sekä tuontipolttoaineiden kallistuminen ja niiden vaikeutunut saanti toisaalta johtivat 47 % suurempiin hakkuumääriin kuin vuotta aikaisemmin.

Hakkuukauden 1956/57 alkupuoliskolla hakattiin koko maassa 14,2 milj. pm^3 puutavaraa. Hakkuukauden koko ensipuoliskolla hakattiin järeää puuta 48,5 % vähemmän kuin edellisenä kautena, mutta pyöreää pinotavaraa 6,3 % ja halkoja 44,5 % enemmän.

Vuoden vaihteeseen tultaessa sahatavaran markkinahinnat olivat pari puntaa korkeammat kuin edellisen kevään ja kesän aallonpohjan hinnat, mikä viittaa sahatavaramarkkinoiden ainakin lievään nousuun ja siten myös hakkuiden vilkastumiseen.

5. Liikenne

Kauppalaivastomme tonnistomäärä on jatkuvasti kohonnut viime vuosina. Kasvu ei ole ollut kuitenkaan tarpeeksi voimakasta, sillä suomalaisten laivojen osuus kansainvälisissä kuljetuksissa on vuosi vuodelta vähentynyt. Kauppalaivastomme saavutti v:n 1956 päättyessä uuden bruttovetoisuuden näytksen, 758.849 rekisteritonnia, kun taas todellinen tarve arvioidaan 1.200.000 bruttotonniksi.

Ulkomaaisessa meriyhdysliikenteessä kuljetetun tavaramäärän mukaan meriliikenne oli v. 1956 n, 5 % vilkkaampaa kuin edellisenä kautena.

Kotimaan liikenteessä on hieman yllättävää todeta rautatietavaraliikenteen supistuminen, katsauskautena vallinneesta taloudellisen toiminnan vilkkaudesta huolimatta. Alkusyksyn mennessä kuljetettu tavaramäärä alitti n. 5 % :lla edellisen vuoden vastaavan ajan tuloksen, vaikkei yleislakon aiheuttamaa pysähdystäkään oteta huomioon. Maantieliikenne sen sijaan vilkastui myytyjen polttoainemäärien perusteella peräti n. 25 %. Siihen viittaa liikenteessä olevan autokannanikin lisääntyminen, jonka suuruus oli n. 23 %. Autoja oli katsausvuoden päättyessä kaikkiaan n. 173.000, joista henkilöautoja n. 105.000 ja kuorma-autoja 47.000.

6. Hinnat ja palkat

Katsauskaudelle jäi perinnöksi edellisen vuoden lopulta eduskunnan vähemmistön aikaansaama päätös ns. taloudellisen valtalin kumoamisesta,

minkä mukaan mm. kotimaisten tavarain hintasäännöstely lakkasi. Maataloustuottajat kiirehtivät heti tammikuussa käyttämään uusia olosuhteita hyväkseen korottamalla muutamien tärkeimpien tuotteidensa hintoja. Tästä muodostuikin sitten alkusysäys vuoden aikana tapahtuneelle hinnannousu-aallolle.

Mainitut hinnankorotukset sekä valtalain kaatumiseen liittymätön vanhojen talojen vuokrien kohoaminen ja ulkomailtakin saapuneet lievät hinnannousut vaikuttivat yhdessä siihen, että elinkustannusindeksi jo helmikuun kuluessa kohosi v:n 1955 joulukuun pisteluvusta 101 peräti 107 pisteeseen, mikä merkitsi lähes 6 %:n nousua. Kun palkansaajat eivät neuvotteluteitse saaneet pyytämäänsä elinkustannusten nousua vastaavaa kompensatiota, saavuttivat he vaatimuksensa turvautumalla maaliskuussa yleislakkoon.

Eduskunnan hyväksyttyä toukokuussa uuden lain maataloustulon vakautamisesta suoritettiin sen edellyttämä maataloustulon tarkistus elokuun lopussa. Laskelmien mukaan maataloustuottajien oli saatava tulonkorotusta yhteensä 4,3 mrd mk. Tämä toteutettiin osaksi valtiontalouden kustannuksella, osaksi hintoja nostamalla, jolloin maitolitrin hinta kallistui 6,5 % ja juustokilon 1—2 %. Nämä toimenpiteet pääasiassa aiheuttivat 1 pisteen nousun elinkustannusindeksiin, joka oli sekä syys- että lokakuussa 113 pisteessä.

Seurauksiltaan edellistä merkittävämpi oli hallituksen lokakuussa tekemä päätös eräiden subventioiden ja hinnantasausmaksujen poistamisesta valtion menojen supistamiseksi. Ratkaisu aiheutti voion (25 %), makkaran (33 %), sokerin (49 %) ja kahvin (51 %) vähittäishintojen kohoamisen. Kun lisäksi asuntomenojen ryhmäindeksi nousi syyskuisesta pisteestä 215 lukuun 228 marraskuussa, mikä osaksi aiheutui vuokrien tosiallisesta noususta, osaksi korkeampivuokraisten asuntojen suuremmasta osuudesta indeksilaskelmissa, nousi elinkustannusindeksi marras- ja joulukuun lukuun 118.

Hintataso kohosi elinkustannusindeksillä mitattuna katsausvuonna 1956 %, ja näin huomattava nousu aiheutui pääosaltaan indeksibudjetin suurimman menoerän, ravintomenojen, kokonaista 23,1 prosenttisesta kasvamisesta. Niin kuin allaolevasta asetelmasta nähdään, tapahtui vaetetustavarain hinnoissa muihin ryhmiin verrattuna suhteellisen vähän nousua.

	Joulukuu 1955 (1951 lokak. = 100)	Joulukuu 1956	Muutos %
Kokonaisindeksi	101	118	16,8
Ravinto	104	128	23,1
Asunto	193	228	18,1
Lämpö ja valo	87	97	11,5
Vaatus	74	79	6,8
Muut	102	111	8,8

Kuukausittain lasketun kotimarkkinatavarain yleishintaindeksin ilmaise-
ma hintatason kohoaminen oli sen sijaan vähäisempi, 9,1 % eli noin puolet
elinkustannusindeksin osoittamasta noususta.

Tukkuhintaindeksiin sisältyvistä ryhmistä tapahtui ainoastaan metsäta-
loustuotteiden kohdalla hinnanlaskua, joka oli seurauksena aikaisemmin mai-
nitusta ulkomaisten puutavaramarkkinoiden heikentymisestä katsausvuonna.
Tukkuhintojen yleiseen kohoamiseen ovat vahvimmin niinkuin elinkustan-
nusindeksissäkin vaikuttaneet maataloustuotteiden 8,6 % nousseet hinnat
sekä tuontihintojen lähes kymmenprosenttinen nousuliike.

	1955 (1935 = 100)	1956 (1935 = 100)	Muutos %
Kotimarkkinatav. yleisindeksi	1.707	1.785	-f 4,6
Kotimaiset tavarat	1.822	1.869	-f 2,6
a) Maataloustuotteet	1.773	1.926	-f 8,6
b) Metsätaloustuotteet	3.040	2.975	— 2,1
c) Teollisuustuotteet	1.426	1.478	-f 3,6
Tuontitavarat	1.462	1.605	-f 9,8
Tuotantohyödykkeet	1.828	1.873	+ 2,5
Kulutustavarat	1.496	1.632	-h 9,1
Jalostamattomat tai vähän jalost.	1.994	2.066	+ 3,6
Olellisesti jalostetut tavarat	1.309	1.396	+ 6,6

Yleisen rahapalkkatason voidaan arvioida nousseen katsausvuonna jonkin
verran yli kymmenen prosenttia. Tilastollisen Päätoimiston laskemien palk-
kaindeksisarjojen mukaan teollisuustyöväen raha-ansiot kohosivat arviolta
n. 13 % ja maataloustyöväen n. 15 %. Virkamiesten osalle sen sijaan tuli lähes
17 %:n korotus nimellispalkkoihin.

Kansan Markkinatutkimuslaitos on v:sta 1953 lähtien laskenut teollisuus-
työväen reaaliensioiden kehitystä osoittavaa indeksiä, joka vuosineljännek-
sittäin kuvaa tuntiansioiden ostovoimaa elinkustannuksilla mitattuna. Sanot-
tu indeksi osoitti v:n 1956 toisella neljänneksellä miehillä arvoa 112,5 ja
naisilla 114,2, kun nimellispalkan ja elinkustannusten suhdetta v:n 1951 loka-
kuussa merkitään luvulla 100. Kauden ensimmäisellä neljänneksellä oli indeksi
sekä miehillä että naisilla luvussa 102,7, joten yleislakon jälkeisen palkka-
sopimuksen mukaista nousua tapahtui miesten reaali-palkkoissa 9,5 % ja nais-
ten 11,2 %. Katsauskauden toiselta puoliskolta ei vielä vuoden vaihteessa
ollut tilastoituja palkkatietoja käytettävissä. Kun oletetaan, ettei keskimää-
räinen tuntiansio ole toisen neljänneksen jälkeen merkittävästi kohonnut,
jolloin se oli miehillä 200 mk ja naisilla 139 mk, voidaan kuitenkin, huomioi-
malla toisella vuosipuoliskolla tapahtunut elinkustannusten nousu, laskel-
min arvioida reaali-palkkaindeksin laskeneen katsauskauden loppuun men-
nessä miehille n. lukuun 104 ja naisille 106 pisteeseen.

7. Työllisyys

Katsausvuoden talvi- ja kevätkaukausina työllisyys oli verraten korkea ja tasainen. Työttömyysluvut olivat jokseenkin samaa suuruusluokkaa kuin vastaavana kautena edellisenä vuonna, työttömyyskortistoissa olevien määrän ollessa korkeimmillaan jälleen maaliskuussa, jolloin niihin oli merkitty 26.047 henkilöä (v. 1955 26.053). Kaikkiaan 4.097 eli 11 % oli silloin työhön sijoittamatta, kun taas helmikuussa näiden osuus oli kevätkauden korkein 16 %. Työttömistä oli keskimäärin 70 % maaseudun väestöä, työttömyyden ollessa siten pääasiassa ns. talvityöttömyyttä.

Ensimmäiset työttömyyskortistot avattiin toukokuun jälkeen lokakuussa noin kaksi viikkoa aikaisemmin kuin edellisenä vuonna. Sanotun kuun lopussa niissä oli 1.711 työntekijää (v. 1955 164), ja marraskuun viimeisenä päivänä jo 15.924, edellisen kauden vastaavan määrän oltua ainoastaan 3.337 henkilöä. Viralliset työttömyyskortistot eivät tosin nykyisin, työttömyyspolitiikan muututtua enemmän työllisyyspolitiikaksi, tarjoa enää luotettavaa kuvaa työttömyyden tosiasiallisesta suuruudesta. Viime vuosina on tullut tavaksi järjestää enenevässä määrin ns. ennakolta ehkäiseviä työllisyystöitä. Paitsi varsinaisia rekisteröityjä työttömiä otetaan näihin myös ammattityövoimaa, joka ei ole lainkaan ollut mukana kortistoissa. Kulkulaitosten ja Yleisten töiden ministeriön julkaiseman tilaston mukaan oli työllisyysmäärärahoin käynnissä olevissa töissä työvoimaa marraskuussa v. 1956 32.062 ja työttömiä 6.079, vastaavien lukujen viime vuonna oltua 12.558 ja 1.604. Joulukuun viimeisenä päivänä mainituin varoin työssä olevien luku oli kohonnut 45.103 (v. 1955 18.120) ja kokonaan työtä vailla olevien määrä 6.968 (v. 1955 4.383) henkilöön.

Katsauskauden loppukuukausina työttömyys saavutti siten melkoisen laajuuden siitä huolimatta, että metsänhakuissa tapahtui samana aikana lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Työttömyyden kasvun voidaan sanoa aiheutuneen lähinnä rakennustoiminnan supistumisesta ja mekaanisen puunjalostusteollisuuden markkinoiden heikentymisestä.

8. Ulkomaankauppa

Katsauskauden aikana esiintyneistä vaikeuksista huolimatta pystyi ulkomaankaupassamme vienti ylittämään edellisen vuoden ennätystason. Viennin volyymin indeksiluvuksi saatiin 129, joka on tosin vain vajaan prosentin edellisen kauden arvoa 128 korkeampi. Tuonti kohosi sen sijaan määrällisesti lähes 14 % vuoden 1955 niin ikään siihenastisesta ennätyskorkeudesta, mitä kuvaa volyymin indeksiluvun nousu arvosta 205 peräti pisteeseen 233. Tällaisen kasvun teki mahdolliseksi kauden aikana toteutettu laajahko automati-soitu lisenssiointi.

Vientihintojen alenemisesta oli seurauksena, että viennin markkamääräinen arvo, 178 mrd mk, jäi aikaisemman kauden lukua lähes 2 % pienem-

mäksi. Tuonti sitä vastoin tavoitti tässäkin kohden uuden huipun, 204 mrd mk, joka on edellisen ennätysvuoden 1952 arvoa vajaat 12 % suurempi. Kauppatase muodostui siten ensimmäisen kerran vuoden 1952 jälkeen jälleen vajaukselliseksi, alijäämän suuruuden ollessa 25,6 mrd mk.

Vuosi	Vienti		Tuonti		Ylijäämä (+) tai vajeus (—) mmk
	Arvo (fob) mmk	Volyyymi (1935 = 100)	Arvo (cif) mmk	Volyyymi (1935 = 100)	
1952	156.829	97	182.186	187	— 25.357
1953	131.555	102	121.860	137	-f 9.695
1954	156.618	118	152.137	177	-f 4.481
1955	181.259	128	176.960	205	-f 4.299
1956	177.987	129	203.558	233	— 25.571

Ulkomaankaupan hintasuhteiden kehitys kääntyi katsausvuonna maallemme selvästi epäedullisemmaksi. Tuontitavarain hinnoissa tapahtui ensi kerran vuoden 1951 jälkeen jälleen nousua, jonka suuruus yleisindeksin mukaan oli 4,1. Kun vientitavaroiden hinnat puolestaan pääasiassa puutavarain osalta laskivat 1,9 %, aleni ulkomaankaupan vaihtosuhdetta osoittava indeksi edellisen vuoden arvosta 144 pisteeseen 136 koko vuodelta 1956.

Ulkomaisen tavarainvaihdon rakenteessa tapahtui katsausvuonna edelliseen kauteen verrattuna melko huomattavia siirtymisiä. Puuhun perustuvan teollisuuden osuus viennistä aleni 81,1 %:sta 78,4 %:iin. Muita tavaroita sisältävän ryhmän osuus sitä vastoin kasvoi 17,4 %:sta 19,0 %:iin lähinnä metalliteollisuuden tuotteiden lisääntyneestä vientikaupasta aiheutuneena. Myös eläimistä saatujen ruokatarvikkeiden vienti kasvoi 2,6 %:iin, tämän ryhmän oltua v. 1955 1,4 % viennin kokonaisarvosta.

Paperi- ja selluloosateollisuus toimi, päinvastoin kuin puutavara-ala, katsausvuonna edelleenkin hyvien suhdanteiden vallitessa. Sanomalehtipaperin ja käärepaperin viennissä saavutettiin 537.000 tonnin ennätys, edellisen kauden viennin oltua 470.000 tonnia. Selluloosaa puolestaan vietiin enemmän kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen, eli 1.131.000 tonnia (v. 1955 1.129.000 t.).

Tuonnin lisäyksessä tuli suurin osa tuotantotavaroiden kohdalle, joiden osuus lisääntyi 69,5 %:sta 72,1 %:iin. Nousun aiheutti pääasiassa koneiden osuuden kasvu 26,5 %:sta 29,2 %:iin koko tuonnista, sillä raaka-aineiden tuonti pysyi jokseenkin samansuuruisena kuin edellisenä kautena. Myös suhteellisen pitkäikäisten kulutustavaroiden kohdalla tapahtui lisääntymistä ravinto- ja nautintoaineiden kustannuksella.

9. Rahamarkkinat

Rahamarkkinoilla muodostui tilanne katsaus kautena kireämmäksi kuin yhtenäkkään vuonna sotien jälkeen. Inflatorisen kehityksen päästyä edellä

kosketelluista, syistä vuoden alusta valloilleen kasvoi luotontarve sekä kustannusten kohoamisen että taloudellisen toiminnan vilkastumisen, mutta myös havittelunomaisen rahankysynnän seurauksena. Samanaikaisesti rahalaitosten ottolainaus ei vain lakannut kasvamasta, vaan se suorastaan supistui. Suurimpana syynä sen tyrehtymiseen oli epäilemättä inflaation aiheuttama pelko talletuspääomien reaaliarvon jatkuvasta alenemisesta. Indeksisidonnaisuuden vuodet ovat ilmeisesti selvittäneet suurille kansalaisryhmille rahanarvon alenemisen merkityksen.

Rahalaitosten antolainaus yleisölle kohosi v:n 1956 lopussa 382 mrd mk:aan ja Suomen Pankin luotonanto omille liikeasiakkailleen mukaan luetuna 415,9 mrd mk:aan, joka on vain 5,6 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuonna 1955 tapahtunut vastaava lisäys sen sijaan oli 16,9 %.

Vaikka pankkien ottolainaus vuoden aikana itseasiassa väheni, voitiin kuitenkin kauden lopussa tapahtuneen korkojen pääomiin lisäämisen jälkeen todeta, että yleisön talletukset ja shekkitilit pankeissa olivat 8,9 mrd. mk suuremmat kuin vuotta aikaisemmin. Kasvua oli siten vain 2,5 %, mutta kun lisäksi huomioidaan samanaikaisesti tapahtunut rahanarvon aleneminen, muodostuu tulos sitäkin huonommaksi.

Maamme vientitulojen pieni supistuminen edellisestä vuodesta ja tuonnin voimakas kasvu kuluttivat tuntuvasti valuuttavarantoa. Suomen Pankilla oli vuoden alussa ulkomaisia valuuttoja 28,1 mrd. mk, mutta kauden loppuun mennessä ne olivat vähentyneet 21,6 mrd. mk:aan. Tämä kaventuminen ei kuitenkaan ollut niin suuri kuin kauppataseen passivoitumisesta olisi saattanut odottaa, sillä vaihtotaseen muiden erien, lähinnä laivarahtien, ansiosta tapahtui tasoitusta.

Setelistö lisääntyi pitkin vuotta, joskin vuoden loppupuoella ilmeni hidastumista. Setelien määrä oli katsauskauden päättyessä 60,7 mrd. mk, mikä merkitsi 9 %:n kasvua vuoden alusta, vastaten 17 % v. 1955.

Katsauskauden alkaessa astui voimaan vuoden kestävä, uusi korkosopimus, jonka mukaan yleisön talletuksista maksettava korko kaikissa rahalaitoksissa oli enintään $5\frac{3}{4}$ % aikaisemman 6 % sijasta Suomen Pankki sitävastoin nosti huhtikuussa diskonttokorkoaan 5 — %:sta 5*2—8 %:iin.

lii. SÄK:n jäsenistö ja hallintoelimet.

1. Liitot ja jäsenistö

Liittojen lukumäärä oli koko kertomusvuoden ajan 39, mutta suorittamiensa jäsenäänestysten perusteella päättivät Poliisien sekä Muusikkojen liitot erota SAK:n jäsenyydestä tammikun 1 päivästä 1957 lukien. Poliisien liiton eroamispäätöstä perusteltiin yleislakon aikaisilla tapahtumilla. Muusikkojen liiton piirissä perusteltiin eroamispäätöstä väitteellä ettei SAK ole tarpeeksi voimakkaasti tukenut muusikkojen erikoiskysymyksiä.

Liitoissa tapahtuneet jäsenmäärän lisäykset sekä vähennykset, samoin mies- ja naisjäsenten lukumäärä ilmenee lähemmin vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

2. SAK:n edustajakokous.

SAK:n seitsemäs edustajakokous pidettiin Helsingissä HTY:n talon juhlasalissa 27. 6—1. 7. Kokouksessa oli saapuvilla 215 jäsenliittojen valitsemaa edustajaa, kaksi SAK:n valtuuston valitsemaa edustajaa, kolme SAK:n tilintarkastajaa ja kuusitoista SAK:n työvaliokunnan jäsentä. Näiden virallisten edustajain lisäksi kokouksessa oli runsaslukuinen kutsuvierasjoukko sekä kokouksen seuraajina ammattiyhdistysliikkeen toimitsijoita ja jäseniä. Kokouksen tärkeimmät päätökset julkaistaan tämän vuosikirjan liitteenä sivulla 81 esitysvihkon mukaista ryhmitystä seuraten.

3. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunnan kokoonpano 27. 6—1. 7. pidettyyn edustajakokoukseen asti oli seuraava (suluissa henkilökohtainen varajäsen):

V. Liljeström (V. Kuukkanen), A. O. Anttila (E. Lilja), R. Heinonen (S. Friberg), L. Niemeläinen, W. Backman, A. Happonen, E. Auer, M. Kitunen (K. Salonen), E. Nissilä (S. Koutio), G. Henriksson, V. Rautelin (Y. Kivlinna), A. Saarinen (P. Lundström), A. Lankinen (L. Junttila) ja V. Porkkala. Yleisvarajäsenet O. Lindblom (puheenjohtajan henkilökohtainen varamies), O. Järvelä (toisen puheenjohtajan henkilökohtainen varamies), O. Närvänen, R. Tuori, O. Turunen, S. Ojanen, E. Lassinen, Lempi Lehto, Elsa Aaltonen, A. Reunamo ja J. Kivi.

SAK:n seitsemännessä edustajakokouksessa valittiin seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

V. Liljeström (V. Kuukkanen), R. Heinonen (E. Kaukolampi), A. O. Anttila (E. Lilja), V. Ahtola (S. Penttilä), A. Happonen (Y. Karisalmi), E. Auer (K. Vähätalo), M. Kitunen (K. Salonen), E. Nissilä (E. Lassinen), G. Henriksson (O. Saarinen), V. Oksanen (K. Aho), G. Widing (P. Markkola), O. Koski (S. Koutio), A. Saarinen (U. Syrjä), A. Hautala (V. Huhtamäki) ja U. Kilpinen (S. Peltonen). Yleisvarajäsenet: O. Närvänen, O. Lindblom, O. Järvelä, O. Turunen, R. Tuori, A. Koskinen, U. Laurikainen, E. Hänninen, T. Kivinen (jäi pois liittonsa eron jälkeen), K. Kanninen, V. Arvola, J. Kallio, V. Pennanen, L. Junttila ja O. Leskinen.

Työvaliokunta on kokoontunut puheenjohtajan kutsusta tarpeen vaatiessa.

Valtuuston kokoonpano seitsemänteen edustajakokoukseen asti oli seuraava:

Suomen Autoalantyöntekijäin Liitto: V. Ailio ja A. Lyytikäinen.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto: Elsa Aaltonen, V. Laamanen ja K. Tapola, varajäsenet Ingrid Lemberg, H. Jokinen ja N. Kalso.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto: Y. Karisalmi, varajäsenet V. Tuomioja ja T. Kirjavainen.

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto: N. Isaksson, varajäsen O. Kalla.

Kansakoulujen Miesopettajain Yhdistys: E. Hakkarainen, varajäsen F. Lindfors.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto: A. Siro, varajäsen E. Koskinen

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto: T. Hänninen, Irja Hiltunen ja E. Torn, varajäsenet Y. Syväoja ja E. Nissilä.

Suomen Kunnantyöntekijäin Liitto: A. Virtanen, H. Lindgren, G. Koskinen ja E. Palander, varajäsenet K. Lehtinen, J. Kallio, N. Jokinen, H. Porkka ja A. Järvenkorpi.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto: J. Salminen ja Anna Salminen

Liiketyöntekijäin Liitto: Lempi Lehto ja L. Lahtinen, varajäsenet A. Sainio, O. Lindgren, Irja Oranen ja M. Nevalainen.

Luotsi- ja Majakkamiesliitto: U. Muuronen, varajäsen A. Lindholm.

Suomen Maaseututyöväen Liitto: J. Karvonen, K. Jokinen ja U. Valjanti, varajäsenet V. Jylhä ja A. Härmäläinen.

Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain Liitto: E. Saarinen.

Suomen Mekanikkojen Liitto: K. Kanninen.

Merimies-Unioni: N. Wälläri ja A. Ahti, varajäsenet A. Heiniö ja J. Karentti.

Suomen Metallityöväen Liitto: R. Stendahl, J. Lindgren, L. Lehtonen, E. Tirronen, P. Lehtinen, R. Laakso, E. Salonen, P. Rosman, T. Kujala ja T. Nylund, varajäsenet A. Salusjärvi, P. Rantanen, P. Nykänen, V. Vuori, E. Niitty, O. Varpe ja A. Aalto.

Mielisairaanhoidtajain Liitto: A. Mattila.

Suomen Muurarien Liitto: U. Kilpinen ja T. Lång, varajäsenet J. Suorsa ja E. Salmi.

Suomen Muusikkojen Liitto: V. Arppe.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto: J. Kanerva ja B. Wivolin, varajäsenet Eva Kinnunen ja E. Laine.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: V. Ahtola, E. Friman ja V. Hinkkuri, varajäsenet U. Häyhä, T. Mikkola, E. Mäkinen ja E. Nieminen.

Suomen Poliisien Liitto: T. Kivinen ja A. Heinonen, varajäsenet E. Lajunen ja A. Ihonen.

Suomen Postimiesliitto: E. Antila, varajäsenet A. Oksala ja H. Tammi-ruusu.

Suomen Puutyöväenliitto: E. Ojala, V. Ilmola, J. Viitasaaari, B. Björklöf ja T. Sutinen, varajäsenet V. Hännikäinen, O. Jungell, V. Paananen, E. Harolin ja S. Kittilä..

Suomen Rakennustyöläisten Liitto: K. Rantanen, A. Aaltonen, L. Grön-

berg, L. Hilden, A. Prunnila ja E. Salomaa, varajäsenet K. Lindstedt, J. Linden, N. Rantanen, H. Pulkka ja A. Semi.

Suomen Rautatieläisten Liitto: A. Happonen, K. Jauhiainen ja H. Haapasalmi, varajäsenet A. Seppälä, O. Kuusela, N. Purho ja Hilma Vallin.

Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto: S. Manninen, varajäsen P. Vuori.

Suomen Sukeltajain Liitto: V. Lempinen, varajäsen K. Reijasto.

Tullimiesliitto: E. Hänninen, varajäsen E. Hyypää.

Suomen Työläisliitto: W. Helenius, E. Valakoski ja O. Jokinen, varajäsenet E. Forss ja Saimi Kallinen.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto: Martta Niemi-Hieta, varajäsenet Y. Tuominen ja O. Kuvaja.

Valtion Virkailijain Liitto: L. Halme, varajäsen K. Kosonen.

Vankilavirkailijain Liitto: H. Helameri, varajäsen M. Kemppinen.

Suomen Veturimiesten Liitto: K. Lehtonen, varajäsenet U. Kunnas ja A. Myyryläinen.

Yleinen Lehtimiesliitto: H. Ilvesviita, varajäsen P. Kivikoski.

Suomen Yleinen Työnjohtajaliitto: K. Ermu, varajäsen J. Tukeva.

Edustajakokouksessa valittiin valtuustoon seuraavat jäsenliittojen edustajat:

Suomen Autoalantyöntekijäin Liitto: Varsinaiset: V. Karhu ja Y. Turpeinen. Varalle: A. Lyytikäinen ja R. Hannukainen.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto: Varsinaiset: Y. Meriharju ja P. Lundström. Varalle: Kerttu Vainio ja E. Grönberg.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto: Varsinaiset: Y. Kari-Salmi ja A. Fredriksson. Varalle: E. Nurmi ja H. Ahonala.

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto: Varsinainen: E. Salo. Varalle: O. Kalla.

Kansakoulujen Miesopettajain Yhdistys: Varsinainen: E. Hakkarainen. Varalle: F. A. Lindfors.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto: Varsinaiset: A. Siro ja E. Koskinen. Varalle: J. Lannervo ja O. Liinamaa.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto: Varsinaiset: T. Hänninen, V. Voutivuori ja Y. Syväoja. Varalle: Alma Vesanto, E. Hamilo ja P. Nieminen.

Suomen Kunnantyöntekijäin Liitto: Varsinaiset: E. Palander, J. Kallio, A. Virtanen, E. Espola ja A. Nieminen. Varalle: P. Kunnari, O. Päivinen, Rauha Ruohonen, R. Jakomaa ja J. Laine.

Kutoma- ja Neuletyöväen Liitto: Varsinaiset: V. Holopainen, Saima Kankare ja Armi Hellgrén. Varalle: Anni Häkkinen, V. Oksanen ja K. Aho.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto: Varsinaiset: J. Laine ja A. Leino. Varalle: H. Oksanen ja A. Lindeqvist.

Liiketyöntekijäin Liitto: Varsinaiset: M. Nyman, S. Lehtonen, Irja Oranen ja O. Lindgren. Varalle: A. Sainio, K. Suhonen, P. Tuomi ja P. Mattila.

Luotsi- ja Majakkamiesliitto: Varsinainen: V. Nurminen. Varalle: H. Merilahti.

Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain Liitto: Varsinainen: M. Lahtinen. Varalle: A. Turkia.

Suomen Maaseututyöväen Liitto: Varsinaiset: V. Jylhä, J. Karvonen ja U. Koskinen. Varalle: J. Kanerva, P. Sormunen ja M. Suikkanen.

Suomen Mekanikkojen Liitto: Varsinainen: K. Kanninen. Varalle: L. Kangas.

Suomen Merimies-Unioni: Varsinaiset: N. Wälläri ja A. J. Ahti. Varalle: A. Heiniö ja J. Karenti.

Suomen Metallityöväen Liitto: Varsinaiset: E. Yrjönen, J. Lindgren, O. Tani, E. Mattila, M. Hakala, R. Linden, U. Stirkkinen ja T. Kujala. Varalle: T. Kari, K. Marjomaa, L. Nurminen, K. Vaakanainen, A. Suojanen, L. Sorjonen, R. Stendahl ja P. Silander.

Mielisairaanhoidtajain Liitto: Varsinaiset: V. Arvola ja Selma Huhtanen. Varalle: E. Pulkkinen ja Mirjam Virtavuori.

Suomen Muurarien Liitto: Varsinaiset: U. Kilpinen ja V. Suosalo. Varalle: V. Tattari ja A. Vilkas.

Suomen Muusikkojen Liitto: Varsinainen: E. Linnala. Varalle: O. Hämäläinen. Liitto ilmoittanut eroavansa vuoden päättyessä.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto: Varsinaiset: A. Pihala ja Sirkka Leppänen. Varalle: J. Kanerva ja E. Kanerva.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: Varsinaiset: E. Mäkinen, V. Hinkkuri, T. Mikkola ja O. Puustinen. Varalle: O. Kaipainen, V. Lehto, V. Hälikkä ja U. Häyhä.

Suomen Poliisien Liitto: Varsinaiset: V. Töyrylä ja A. Kaipio. Varalle: S. Sipiläinen ja H. Nurminen. Liitto ilmoittanut eroavansa vuoden päättyessä.

Suomen Postimiesliitto: Varsinaiset: P. Markkola ja Y. Löytönen. Varalle: R. Kosonen ja L. Hulkko.

Suomen Puutyöväen Liitto: Varsinaiset: V. Ilmola, V. Lehto, V. Puska, L. Vilponiemi ja T. Pyykkö. Varalle: L. Piironen, A. Huvitus, A. Vesala, M. Juvonen ja Tyyne Kemppainen.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto: Varsinaiset: U. Syrjä, N. Rantanen, L. Grönberg, A. Koskinen, A. Aaltonen ja O. Hasa. Varalle: B. Hampinen, P. Paananen, T. Kelovesi, V. Lipponen, A. Semi ja P. Tavi.

Suomen Rautatieväestön Liitto: Varsinaiset: Y. Valonen, O. Kakko ja M. Koskinen. Varalle: A. Leskinen, V. Aalto ja E. Rämä.

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto: Varsinainen: S. Manninen. Varalle: J. A. Juuti.

Suomen Sukeltajain Liitto: Varsinainen: K. Reijasto. Varalle: N. Lah-tinen.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto: Varsinainen: E. Mäkinen. Varalle: T. Perkiö.

Tullimiesliitto: Varsinainen: E. Hämäläinen. Varalle: E. J. Hyypä.

Suomen Työläisliitto: Varsinaiset: E. Valakoski, Impi Terho ja M. Leviö. Varalle: A. Rokkanen, Tyyne Koskinen ja G. Sandvik.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto: Varsinaiset: Y. Tuominen ja T. Lehto. Varalle: O. Kuvaja ja Siiri Saarinen.

Valtion Virkailijain Liitto: Varsinainen: L. Halme. Varalle: E. Marttila.

Vankilain Teollisuus- ja Maatalousvirkailijain Liitto: Varsinainen: M. Vainio. Varalle: J. Karisto.

Vankilavirkailijat Liitto: Varsinainen: H. E. Helameri. Varalla: A. Hal-minen.

Suomen Veturimiesten Liitto: Varsinaiset: M. Iivo ja E. Nikkanen. Va-ralle: V. Vuohula ja T. Muje.

Yleinen Lehtimiesliitto: Varsinainen: K. Vuorinen. Varalle: Hilikka Yr-jölä.

Suomen Yleinen Työnantajaliitto: Varsinainen: E. Lehtonen. Varalle: A. Alen.

4. SAK:n henkilökunta

SAK:n vakinainen henkilökunta oli vuoden alkaessa 42 sekä vuoden päät-tyessä 45. Vuoden päättyessä oli henkilökunnan kokoonpano seuraava: puheen-johtaja Eero Antikainen, toinen puheenjohtaja Vihtori Rantanen, pääsih-teeri Olavi Lindblom, sihteeri Uuno Hiironen, Olli J. Uoti, Keijo Liinamaa, Mikko Laaksonen, Vilho Pulkkinen ja Ola Wikström (uusi), järjestösihteeri Olavi Järvelä, opintosihteeri Jaakko Rantanen, taloudenhoitaja Vilho Ha-rinen, toimittajat Yrjö Marttila ja Osvald Fager, toimitsijat Toivo Anttila, Hilarius Brask, Svea Degerman, Paavo Friman (uusi), Runar Gustafsson, Heikki Helkavuori, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Klaus Kallio, Vieno Mus-tonen, Leo Piitulainen, Arvo Rynnänen (uusi), Viljo Valander ja Väinö Van-hanen, piiriasiamiehet Olavi Lahtinen, Kalle Pirttijärvi, Alpo Rantanen ja Paavo Virtanen (uusi), kirjanpitäjä Anna Mikkonen, kassanhoitaja Margit Elovaara, toimistonhoitaja Kerttu Muhonen, konekirjoittajat Aino Pelto-nen ja Aira Pusa (uusi), toimistotyöntekijät Mirjam Valkama, Anna-Liisa Valtonen ja Eila Revonlinna, puhelinkeskuksen hoitaja Sirkka Toivonen, lä-hetit Martta Tapper ja Anna-Liisa Kahilampi, autonkuljettaja Erkki Joki-nen (uusi) sekä siivooja Toini Löytönen. Kertomusvuoden aikana erosivat palveluksesta konekirjoittajat Marjatta Ahtola ja Anna-Liisa Hämäläinen sekä pikakirjoittaja Akseli Valta.

Varsinaisen SAK:n henkilökunnan lisäksi on Kiljavalla sijaitsevassa Ammattiyhdistysopistossa oma henkilökuntansa, josta lähempi maininta on opiston vuosikirjassa.

5. Tilintarkastajat

SAK:n tilintarkastajiksi valitsi kertomusvuoden aikana pidetty SAK:n edustajakokous entiset tilintarkastajat ja ovat he toimitusjohtaja Janne Hakulinen, sihteeri Reino Kolinen ja maisteri Jorma Jalava (KHT).

6. Vainajat.

Tässä yhteydessä ei ole mahdollisuutta luetella kaikkia niitä ammattiyhdistystovereita, joiden elämä on kertomusvuoden aikana päättynyt, joten vakiintuneen tavan mukaan seuraavassa mainitaan vain eräitä niistä tovereista, jotka viime aikoina ovat toimineet ammattiyhdistysliikkeen keskeisimmissä tehtävissä.

Suomen Metallityöväen Liiton asiamies Gunnar Andersson kuoli tammi-kuun 2 päivän vastaisena yönä pitkäkhön sairauden murtamana. Hän oli syntynyt 18. 2. 1896 Porvoossa. Ammattiyhdistystoiminnan lisäksi toveri Andersson osallistui mm. kansanedustajana valtiolliseen, kunnalliseen ja osuustoimintaan. Metallityöväen Liiton asiamiehenä hän oli vuodesta 1941 lähtien.

Mielisairaanhoidajani Liiton puheenjohtaja Unto Kanko kuoli tammi-kuun 18 päivänä 51 vuoden ikäisenä. Mielisairaanhoidajaksi hän valmistui v. 1931, josta alkaen hän työskenteli ammatissaan ja osallistui monella tavoin liittonsa toimintaan. Hän oli myöskin Valtion virkailijain Yhteisjärjestön hallituksen jäsen.

Työväenliikkeen veteraani, kivityöntekijä Pekka Lehikoinen pitkäkhön ajan sairastettuaan kuoli helmikuun 4 päivänä. Hän oli syntynyt 11. 3. 1884. Hän hoiti monia työväenliikkeen luottamustehtäviä.

Työväenliikkeen veteraani Fiina Pietikäinen kuoli lyhyen sairauden jälkeen helmikuun 12 päivänä 86 vuoden ikäisenä. Hän osallistui pitkän elämänsä aikana työväenliikkeen eri alojen toimintaan erittäin tarmokkaasti, mutta ammattiyhdistysväen piirissä tunnetaan siten, että juuri ammattiyhdistysliike sai suurimman osan hänen rikkaasta elämäntyöstään. Fiina Pietikäinen oli mm. ammattijärjestöä perustamassa 1907 sekä toimi perustamansa ammattiosaston puheenjohtajana yli 50 vuotta sekä kuului Suomen Työläisliiton liittotoimikuntaan kuolemaansa saakka. Koko tarmollaan hän osallistui työväenliikkeen sekä pieniin että suuriin tehtäviin.

Suomen Rautatieläisten Liiton toinen sihteeri Arvo Välikoski kuoli sydänkohtauksen murtamana 25. 7. vasta 43 vuotiaana. Työskenneltyään 14 vuotta rautateiden liikenneosastolla hän tuli mainitun liiton palvelukseen 1. 3. 1945. Hän osallistui valtion virkamiesten asioiden hoitamiseen myöskin Valtion virkailijain Yhteisjärjestön hallituksessa ja valtion palkkalautakunnassa. Sihteeri Välikoski harrasti myöskin kirjallista toimintaa.

Puuseppä Aaret Rämä kuoli elokuun 28 päivänä. Hän oli syntynyt 13. 8. 1900. Hän osallistui työväenliikkeen toimintaan monella alalla. Hän oli useita vuosia Suomen Puutyöväen Liiton puheenjohtajana ja SAK:n työvaliokunnan jäsenenä.

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhtymien kanssa.

1. Järjestöt ja yhtymät

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhtymissä:

Kansalaisjärjestöjen YK-liitto, Kansan Pika-arpajaiset r.y., Pohjola-Norden r.y., Työväenyhteistöjen Keskus r.y., Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistys, Suomi—Neuvostoliitto-Seura, Tapaturmatorjunta r.y., Työväen Matkailuliitto, Työväen Sivistysliitto, Vuokralaisten Keskusliitto, Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston Säätiö, Reumasäätiö, Kansan Elokuva Oy., Kansan Markkinatutkimuslaitos, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Liikemainos Oy., Ohjelmapalvelu Oy., Osakeyhtiö Saki, Psyko Työ Oy., Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö, Yhteismainos Oy.

2. SAK:n edustus järjestöjen kokouksissa ja juhlissa

Rautatieläisten Liiton 50-vuotisjuhlassa Eero Antikainen.

Kutoma- ja neuletyöväen Liiton edustajakokouksessa Eero Antikainen.

Rauman Ammatillisen Paikallisyjärjestön 20-vuotisjuhlassa Olavi Lindblom ja Klaus Kallio.

Imatran Ammatillisen Paikallisyjärjestön 25-vuotisjuhlassa Eero Antikainen.

Kotkan Ammatillisen Paikallisyjärjestön 50-vuotisjuhlassa Eero Antikainen.

Postimiesliiton 50-vuotisjuhlassa Vihtori Rantanen.

Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liiton edustajakokouksessa Olavi Järvelä.

Sos.dem. Nuorisoliiton edustajakokouksessa Keijo Liinamaa.

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton 40. edustajakokouksessa Eero Antikainen.

Tullimiesliiton 50-vuotisjuhlassa Olavi Järvelä.

Merimies-Unionin edustajakokouksessa Olavi Lindblom.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton edustajakokouksessa Eero Antikainen.

Puutyöväen Liiton edustajakokouksessa Vihtori Rantanen.

3. Edustus eri lautakunnissa, toimikunnissa ja yhtymissä

Helsingin kaupungin työasiainlautakunta: Kerttu Muhonen, H. Brask, var. O. Jokinen, E. Kärkkäinen.

Helsingin kaupungin työnvälityslautakunta: V. Pulkkinen, K. Lingren, var. H. Helkavuori, H. Brask.

Työnvälitystoimiston henkisen työn osaston toimikunta: K. Kaski, A. Sainio, var. Lempi Lehto, T. Kaiponen.

Työnvälitystoimiston ravintolaosaston toimikunta: Y. Karisalmi, H. Ahonala, var. V. Örn, A. Fredriksson.

Työnvälitystoimiston maatalousosaston toimikunta: E. Auer, K. Vähätalo, var. N. Jeminen, H. Snabb.

Työnvälitystoimiston nuoriso-osaston toimikunta: H. Helkavuori, O. Viljanen, var. H. Brask, I. Mattila.

Työnvälitystoimiston merimiesosaston toimikunta: B. Johansson, H. Löfström, var. E. Larsson, V. Rosenborg.

Helsingin kaupungin ammattioppilaslautakunta: E. Nissilä, V. Kuukkanen, var. O. Turunen, H. Helkavuori.

Kauppa- ja teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvosto: Merenkulkujaostossa B. Johansson, kauppaopetuksen jaostossa A. Happonen, teollisuus- ja käsityöopetuksen jaostossa E. Nissilä.

Työvoimaneuvosto: E. Antikainen, var. U. Hiironen.

Hintaneuvosto: R. Heinonen, U. Hiironen, O. Uoti, var. A. Happonen, V. Pulkkinen, N. Nilsson.

Talousneuvosto: E. Antikainen, V. Rantanen, O. Lindblom, var. M. Laaksonen, V. Liljeström, A. Happonen.

Työneuvosto: U. Hiironen, A. O. Anttila, O. Saarinen, K. Vähätalo, var. V. Pulkkinen (lokakuusta lähtien K. Liinamaa), V. Kuukkanen, N. Jeminen ja Kerttu Muhonen.

Työtuomioistuimien: O. Lindblom, A. O. Anttila, var. V. Pulkkinen, V. Ahtola, E. Trygg, A. Happonen.

Vakuutusosasto: Teollisuusosastossa O. Närvänen, maatalousosastossa N. Jeminen, var. L. Niemeläinen, K. Liinamaa, K. Lindgren, K. Kaski, O. Saarinen, V. Kaljunen, E. Lilja.

Työväen Matkailuliiton johtokunta: O. Järvelä.

Rakennusasiain toimikunta: O. Lindblom.

Ammattienedistämislaitoksen hallitusneuvosto: O. Järvelä, V. Liljeström, var. T. Anttila.

Ammattienedistämislaitoksen johtokunta: O. Järvelä.

Lomaliitto r.y:n liittovaltuusto: E. Ahtiainen, var. O. Lindblom.

Työehtovaltuuskunta: O. Lindblom ja Ammattiyhdistysopiston edustajana O. Järvelä.

Valtion töiden huoltotoimikunta: T. Anttila, M. Kitunen.

Vuokralaisyhdistyksen Keskusliiton johtokunta: O. Lindblom, T. Anttila.
 Työväen Akatemian Kannatusyhdistyksen johtokunta: J. Rantanen.
 Työväen Akatemian Kannatusyhdistyksen hallintoneuvosto: O. Lindblom.
 Sukupuolittautien vastustamisyhdistyksen johtokunta: G. Henriksson.
 Elinkustannusindeksin tarkkailutoimikunta: U. Hiironen, J. Hakulinen.
 Asuntotutkimustoimikunta: U. Hiironen, var. V. Rautelin.
 Asuntosäätiön valtuuskunta: A. Sumu.
 Asuntosäätiön hallitus: O. Lindblom.
 Aravan neuvottelukunta: O. Lindblom, var. U. Hiironen.
 Teollisuusrahaston hallintoneuvosto: E. Antikainen.
 Lisenssiviraston konetoimikunta: V. Liljeström, var. S. Saari.
 Lisenssiviraston metallituotetoimikunta: V. Kuukkanen, var. V. Puska.
 Kansan Markkinatutkimuslaitoksen johtok.: E. Antikainen, O. Lindblom.
 Tullitariffilautakunta: Olli J. Uoti.
 Teollisuuden ja voimatalouden neuvottelukunta: Olli J. Uoti.
 Maatalouden hintatoimikunta: Olli J. Uoti, var. N. Nilsson.
 Perhe-eläkerahaston johtokunta: W. Backman, var. E. Nikkanen.
 Työterveyslaitoksen johtokunta: O. Järvelä.
 Virkamiesasioiden neuvottelukunta: V. Rantanen, M. Laaksonen, var. T. Kivinen.
 Tapaturmatorjunta r.y:n hallitus: O. Järvelä, T. Anttila, N. Jeminen.
 Sosiaalipoliittisen Yhdistyksen johtokunta: E. Antikainen.
 Pohjola-Norden keskushallitus: O. Fager.
 Kustannusosakeyhtiö Tammen johtokunta: J. Rantanen.
 Kansan Pika-arpajaiset johtokunta: E. Antikainen.
 Kansan Elokuva Oy:n johtokunta: E. Antikainen.
 Yhteismainos Oy:n johtokunta: E. Antikainen.
 Psyko Työ Oy:n johtokunta: E. Antikainen.
 Ohjelmapalvelu r.y:n johtokunta: E. Antikainen.
 Liikemainos Oy:n johtokunta: E. Antikainen.
 Työväenyhteisöjen Keskus r.y:n hallintoneuvosto: O. Lindblom, V. Harinen.
 Kansan sivistysrahaston kannatusyhdistys: hallintoneuvosto, J. Rantanen, johtokunta, O. Lindblom.
 Kansaneläkelaitoksen lisätty hallitus: O. Järvelä, var. E. Nissilä.
 Kansalaisjärjestöjen YK-liiton johtokunta: O. Lindblom.
 Tuotantokomiteain keskustoimikunta: O. Närvänen, V. Kaljunen, T. Anttila, E. Lilja, U. Hiironen.
 Metsäpalkkalautakunta: E. Antikainen, O. Järvelä, E. Auer, var. T. Anttila, K. Vähätalo, J. Karvonen.
 Ammatilääketieteen Tutkimussäätiön hallitus: O. Järvelä, T. Anttila.
 Ravintola-alan tarjoilupalkkarahaston hoitokunta: V. Harinen, var. T. Anttila.
 Työväen Kuvataidetoimikunta: T. Anttila.

Työväen Sivistysliiton toimikunta: O. Järvelä, J. Rantanen.
 Valtion Viljavaraston johtokunta: E. Antikainen.
 Vuokralaisyhdistysten Keskusliiton valtuuskunta: V. Harinen.
 Valtakunnan Suunnitteluneuvosto: Olli J. Uoti.

V. Kansainvälinen yhteistyö.

1. Kansainvälinen työjärjestö (ILO)

Kansainvälisen työjärjestön 39. yleinen konferenssi pidettiin Genevessä ke-
 sükuun 6—28 päivinä 1956. Kaikkiaan yli 800 valtuutettua, asiantuntijaa ja
 huomioitsijaa oli läsnä. Valtuuskuntia oli 73 jäsenvaltiosta, minkä lisäksi huo-
 mioitsijoita oli 9 epäitsenäisestä maasta. V:n 1955 konferenssin jälkeen olivat
 Jordania, Romania ja Espanja liittyneet järjestön jäseniksi. Konferenssille
 olivat lisäksi lähettäneet jäsenekspääsyanomuksensa Marokko, Sudan ja Tu-
 nisia, jotka kaikki konferenssi hyväksyi. Täten Kansainvälisen järjestön jä-
 senmäärä nyt on 76.

Suomen valtuuskuntaan kuuluivat hallituksen edustajina osastopäällikkö
 Raf. Rinne sosiaaliministeriöstä ja professori Armas Nieminen sekä heidän
 avustajanaan ja varamiehenään lähetystöneuvos Torsten Tikanvaara Suomen
 pysyvästä edustustosta Genevessä. Työnantajapuolen edustajana oli Suomen
 Työnantajain Keskusliiton toimitusjohtaja, eversti V. A. M. Karikoski sekä
 hänen avustajinaan ja varamiehinään kanslianeuvos W. Sjöberg, maisteri
 Nils-östen Grotenfelt sekä Liiketyönantajain Keskusliiton toimitusjohtaja,
 lakitieteen tohtori Y. W. Puhakka, Työntekijäpuolen edustajana oli Suomen
 Ammattiyhdistysten Keskusliiton sihteeri maisteri Olli J. Uoti sekä hänen
 neuvonantajanaan ja varamiehenään SAK:n opintosihteeri maisteri Jaakko
 Rantanen. Konferenssissa vieraili, viiptyen siellä vain lyhyemmän ajan, myös
 sosiaaliministeri Eino Saari.

Konferenssin työohjelmaan sisältyivät tavanomainen pääjohtajan vuosira-
 portti, tulo- ja menoarviokysymykset sekä sopimusten ja suositusten sovelta-
 mista koskevat raportit. Toisessa käsittelyssä olivat maatalouden ammattikou-
 lutusta sekä työntekijäin hyvinvointia ja viihtyisyyttä koskevat kysymykset,
 jotka olivat olleet ensimmäisessä käsittelyssä jo v:n 1955 konferenssissa. En-
 simmäisessä käsittelyssä olivat nyt pakkotyön lopettamista, liike- ja konttori-
 työntekijäin viikkolepoa sekä alusmaiden alkuasukastyöntekijöiden työ- ja
 elinehtoja koskevat kysymykset.

Työohjelmaan sisältyviä kysymyksiä varten asetettiin, kuten tavallisesti,
 erilliset valiokunnat. Pohjoismaiden hallitusten edustajain samoin kuin toi-
 saalta työnantajain ja työntekijäinkin edustajain kesken oltiin tavanmukai-
 sessa yhteistoiminnassa pohdittaessa käsiteltävänä olevia kysymyksiä. Pyrit-
 tiin, mikäli mahdollista, esiintymään yhtenäisinä ryhminä ja siten saamaan
 enemmän kantavuutta omaksutuille kannanmäärittelyille.

Kuten edellisinäkin vuosina, joutui kysymys äänioikeuden myöntämisestä jäsenmaksunsa osaksi laiminlyöneen Formosan Kiinan edustajille jälleen äänestysten alaiseksi. Kiina sai kuitenkin tällöin tarvittavan määräenemmistön ja sille myönnettiin äänestys-oikeus. Suomen hallituksen edustajat äänestivät, kuten aikaisemminkin, äänioikeuden myöntämistä vastaan.

Tavanmukaisessa vuosiraportissaan oli työtoimiston pääjohtaja keskittynyt erityisesti käsittelemään teollistuvaa yhteiskuntaa ja sen maaseudun ja kaupunkien välille synnyttämiä sosiaalisia probleemoja.

Kummastakin toisessa käsittelyssä olleesta kysymyksestä hyväksyi konferenssi työjärjestön perussääntöjen mukaiset suositukset. Maataloustyöntekijäin ammattikasvatusta koskeva suositus sisältää verraten yksityiskohtaisia ohjeita ja neuvoja siitä, miten maataloustyöntekijäin koulutusolot ja muu ammattikasvatus olisi järjestettävä sekä erityisesti, mitä velvollisuuksia valtiovalan tässä suhteessa on itselleen omaksettava. Toinen hyväksytty suositus koskee työntekijäin viihtyisyyttä ja hyvinvointia työpaikoilla ja sisältää samoin yksityiskohtaisia ohjeita siitä, miten esim. työntekijäin ruokailuolot, heidän kuljetuksensa työpaikalle samoin kuin ruokailu- ja lepohuoneet olisi järjestettävä. Suositukset eivät ole jäsenvaltioita velvoittavia, vaan ne ovat tarkoitettut lähinnä ohjeeksi puheena olevia oloja ja asioita järjestettäessä. Suositukset esitetään meillä myöhemmin eduskunnan käsiteltäviksi, ja eduskunta voi tällöin lausua käsityksensä siitä, onko suositusten johdosta ryhdyttävä meillä joihinkin toimenpiteisiin.

Ensimmäisessä käsittelyssä olleista asioista herätti eniten mielenkiintoa pakkotyön lopettamista koskeva kysymys. Siitä käytiin pitkä keskustelu sekä asiaa käsittelevässä erityiskomiteassa että itse konferenssissa. Työtoimisto oli suunnitellut, että kysymyksestä tulisi laadittavaksi sekä sopimus että suositus, mutta käydyssä keskustelussa, joka useassa suhteessa muodostui luonteeltaan poliittisävyiseksi, päädyttiin siihen, että asiasta olisi hyväksyttävä vain suositus. Liike- ja konttorityöntekijäin viikkolepoa koskevassa asiassa päädyttiin nyt käydyssä ensimmäisessä keskustelussa siihen, että siitä tulisi annettavaksi sekä sopimus että suositus. Samoin päätettiin alusmaiden alkuasukastyöntekijäin suojelua koskevassa asiassa pyrkiä siihen, että saataisiin aikaan sekä sopimus että suositus. Kaikki nämä ensimmäisen käsittelyn asiat joutuvat v:n 1957 konferenssissa toiseen käsittelyyn lopullisen päätöksen tekemiseksi niistä.

Edellämäinittujen, konferenssin työlustalla olleitten asioiden lisäksi käsiteltiin erinäisiä muitakin kysymyksiä. Niinpä keskusteltiin kahden päivän ajan työmarkkinajärjestöjen riippumattomuutta koskevasta asiasta, josta työjärjestön hallintoneuvoston asettama erityiskomitea oli laatinut erittäin perinpohjaisen ja laajan raportin. Tästä asiasta ei tässä vaiheessa kuitenkaan tehty päätöstä, sillä työjärjestön hallintoneuvosto ei vielä ollut tehnyt mitään varsinaista esitystä siitä. Asia tulee myöhemmin

uudelleen esille. Aiheen tämän asian esille ottamiseen oli jo aikaisemmin antanut se, että varsinkaan työnantajapuolen edustajat eivät olleet tahtoneet hyväksyä ns. itä-blokin maiden työnantajaedustajia ryhmäänsä ja yleensä-kään edustamaan työnantajia, koska he katsoivat, että mainituissa maissa ei itsenäisiä työnantajia ja vapaita työnantajajärjestöjä ole, vaan että nämä ovat lähinnä valtion määräysvallan alaisia ja valtion viranomaisien johdettavissa. Työnantajaryhmä asettui voimakkaasti sille kannalle, että voidakseen esiintyä työnantajaryhmän jäsenenä tuli kaikkien työnantajien edustajien olla vapaita ja riippumattomia oman maansa viranomaisista ja niiden holhouksesta.

Konferenssi hyväksyi lisäksi erinäisiä päätöslauselmia mm. lyhennyksestä työajasta, samapalkkaisuudesta ja asevarustelujen supistamisesta. Yhdysvaltain työnantajaedustajan taholta herätettiin sitä paitsi kysymys työjärjestön koko toiminnan perinpohjaisesta tutkimisesta ja mahdollisesta uudelleen organisoimisesta, mutta tämä aloite ei saanut riittävää kannatusta. Samapalkkaisuuskysymyksestä hyväksytty päätöslauselma kehoittaa niitä työjärjestön jäsenvaltojen hallituksia, jotka eivät vielä ole ratifioineet v:n 1951 konferenssissa hyväksyttyä samapalkkaisuussopimusta, harkitsemaan tämän sopimuksen nopeaa ratifioimista. Samoin kehoitetaan työtoimiston pääjohtajaa tutkituttamaan nykyisin voimassa olevia eroavaisuuksia miesten ja naisten palkoissa niissä maissa, jotka ovat samapalkkaisuusperiaatteen hyväksyneet, verrattuna palkkoihin niissä maissa, jotka eivät periaatetta tunnusta. Työajan lyhentämistä koskevassa päätöslauselmassa sanotaan, että nopea teknillinen ja tieteellinen kehitys sekä tuotannon nousu ovat avanneet mahdollisuuksia työajan lyhentämiselle, mistä syystä hallintoneuvoston olisi tutkittava ja harkittava, olisiko mahdollista ottaa työajan lyhentämistä koskeva kysymys esille jossakin seuraavassa työkonferenssissa.

Työjärjestön hallintoneuvostoon on varajäsenenä kuulunut pääsihteeri Olavi Lindblom.

2. Yhteistoiminta Skandinaavian maiden kanssa

SAK:n edustajakokoukseen osallistuivat skandinaavisista veljesjärjestöistä puheenjohtaja Axel Strand ja pääsihteeri Otto Westling Ruotsin LO:sta, puheenjohtaja Paul Mentsen ja toimittaja Bjarne Dahlberg Norjan LO:sta sekä Tanskan ammattijärjestöä edustanut pääsihteeri Kai Nissen.

Ruotsin ammattijärjestön edustajakokoukseen osallistuivat SAK:n edustajina toinen puheenjohtaja Vihtori Rantanen sekä opintosihteeri Jaakko Rantanen.

Lokakuulla Norjassa järjestetyille tavanmukaiselle ammattiyhdistystoimistijain ja kansantalousmiesten kurssille osallistuivat Suomesta tohtori Ahti M.

Salonen, maisterit V. O. Veilahti, Olli J. Uoti, Jaakko Riikonen, J. A. Juuti sekä ammattiyhdistystoimitsijat Aarne J. Ahti ja Paavo Friman.

Pohjoismaisen yhteistyökomitean kokoukseen, joka Suomen ollessa kertomusvuonna isäntämaan vuorossa järjestettiin Lepolammin matkailuhotellissa osallistuivat Ruotsista puheenjohtajat Axel Strand, Arne Geijer ja Herman Blomgren, pääsihteeri Otto Westling, ja toimittaja Arvid Lundström, Norjasta puheenjohtaja Paul Mentsen, pääsihteeri Alf Andersen ja toimitsija Kaare Persson sekä Tanskasta puheenjohtajat Eiler Jensen ja Einar Nielsen sekä sihteeri Carl P. Jensen. Suomesta osallistui kokoukseen puheenjohtaja Vihtori Rantanen, pääsihteeri Olavi Lindblom, maisterit Olli J. Uoti, Jaakko Rantanen ja Ola Vikström.

3. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestön kanssa

Vappujuhliin Moskovassa ja sen jälkeen retkeilyyn maassa osallistuivat SAK:n toimitsijat Leo Piitulainen, Otto Jokinen ja Kalle Pirttijärvi.

SAK:n edustajakokoukseen osallistuivat Neuvostoliiton ammattijärjestön edustajina puheenjohtaja Leonid Solovjev ja tulkki Martti Susi.

Elokuulla vieraili maassamme neuvostoliittolainen ammattiyhdistysvaltuuskunta, jonka kokoonpano oli seuraava: Ivan Gurejev, Aleksanteri Krasnoshjekjev, Minnevald Kaljula, Jeygenia Smirnova, Vasili Tshubarkin, Sergei Trubnikov, Ivan Razdoroznyi ja Martti Susi.

4. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa

SAK:n edustajakokoukseen osallistuivat Englannin TUC'ia edustaen George Lowthian, Amerikan yhtynyttä ammattijärjestöä AFL—CIO'a edustaen Irving Brown, Länsi-Saksan ammattijärjestöä edustaen Georg Reuter, Itävallan ammattijärjestöä edustaen Fritz Klenner ja Josef Zak. Mainittakoon, että Vapaiden Ammattiyhdistysten Maailmanliittoa edusti ruotsalaisen edustuksensa ohella Axel Strand.

Yhdysvalloissa vieraili lähes kolmen kuukauden ajan suomalainen naispuolinen ammattiyhdistysvaltuuskunta, jonka vierailu alkoi 3. päivänä syyskuuta ja johon osallistuivat Svea Degerman valtuuskunnan johtajana, Margit Merra, Meri Niemenperä, Salli Ripatti, Ebba Keskinen ja Mirjam Valkama, viimemainitun toimiessa myös valtuuskunnan tulkkina.

Yhdysvalloista saapui elokuulla Suomeen yhtyneen ammattijärjestön AFL—CIO:n perustama teollisuusliittodepartementin erikoisedustajana ammattiyhdistysveteraani John Brophy tutustuen työväenliikkeemme eri toimintahaaroihin.

Unkarissa vierailivat elokuulla SAK:n edustajina Vilho Pulkkinen ja Eero Lilja.

Puolassa vieraili syyskuulla SAK:n valtuuskunta johtajanaan Olavi Järvelä. Valtuuskunnan muut jäsenet olivat V. Valander, V. Vanhanen, K. Vähätalo, V. Arvola, P. Virtanen, L. Halme, A. Kaipio ja Jaakko Rantanen.

Kiinassa vieraili niinikään syyskuulla SAK:n valtuuskunta, jonka muodostivat puheenjohtajat E. Antikainen, V. Kuukkanen, R. Heinonen, G. Widing ja A. Saarinen toimittaja N. Nilssonin toimiessa tulkkina.

Englannin ammattijärjestön (TUC) kongressiin Brightonissa syyskuulla osallistui SAK:n edustajana pääsihteeri Olavi Lindblom.

Länsi-Saksan ammattijärjestön edustajakokoukseen Hampurissa joulukuulla osallistuivat SAK:n edustajina puheenjohtaja Vihtori Rantanen ja tuomari Mikko Laaksonen.

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö.

1. Yleistä

Tarkasteltaessa SAK:n ja sen alaisten järjestöjen järjestö-, valistus- ja opintotyötä kertomusvuoden ajalta voidaan todeta päähuomion kiinnitetyn opintotyön jatkuvaan laajentamiseen sekä syventämiseen ja kentällä tapahtuvan järjestötyön entisestään tiivistämiseen.

Valistus- ja järjestötyön kohteena ovat olleet liittojen toimesta niiden omat perusjärjestöt ja SAK:n taholta ennenkaikkea ammatilliset paikallisjärjestöt. Entistä enemmän on kiinnitetty huomiota sellaisiin kohteisiin, joissa ammatillinen järjestäytyminen on aikaisemmin ollut heikkoa. Työn tuloksena on voitu havaita varsinkin paikallisjärjestöjen piirissä tapahtuneen valistus- ja järjestötyön kehittymistä.

2. Järjestötyö

Järjestötyön suorittamisessa on päähuomio toimintavuoden kuluessa kiinnitetty jäsenhankintatyön tehostamiseen ja jäsenhuoltotyön organisoimiseen. Varsinkin Viimeksimainitulla työsaralla havaittuja puutteellisuuksia, on ennenkaikkea liittojen ja SAK:n kenttätoimitsijain toimesta pyritty poistamaan. Paikallisjärjestöt ovat entistä laajemmassa mitassa ryhtyneet selvittelemään toiminta-alueidensa puitteissa järjestäytyneisyyttä ja selvittämään, mitä toimenpiteitä olisi suoritettava niiden alojen ja työpaikkojen osalta, joissa järjestäytyneisyys on heikkoa. Erityistä painoa työssä on asetettu sille, millä tavoin entistä suuremmat järjestäytyneiden ryhmät saataisiin aktiiviseen työhön jäsenhankinnan ja jäsenhuollon piirissä. Kokemus on tähän mennessä osoittanut, että kentän aktivisoimisen kautta on järjestötyökentällä mahdollisuus saada parhaat ja myös pysyväisemmät tulokset.

3. Valistustyö

Valistustyötä ohjaavana elimenä on ollut valistusjaosto, jonka puheenjohtajana on ollut Olavi Järvelä, sihteerinä Jaakko Rantanen sekä jäseninä O. Närvänen, E. Nissilä, E. Lassinen ja O. Saarinen SAK:n 7. edustajakokoukseen saakka, jonka jälkeen valistusjaostoon ovat kuuluneet: Olavi

Järvelä puheenjohtajana, Toivo Anttila sihteerinä sekä jäsenenä P. Nieminen, K. Salonen, K. Vähätalo, E. Lassinen ja E. Lilja.

Valistustyössä on toiminnan painopiste yleensä pyritty suuntaamaan paikallisjärjestöihin ja niiden kautta ammattiyhdistysliikkeen perusjärjestöihin ja jäsenistöön. Yhteistyö liittojen kanssa valistustyötoiminnan kehittämisessä on ollut jatkuvaa. Erilaisia valistustilaisuuksia onkin varsinkin paikallisjärjestöjen toimesta järjestetty runsaasti. Valistustyössä on käytetty työvälineenä elokuvia, joita SAK:n, liittojen ja paikallisjärjestöjen toimesta on käytetty paitsi muualla myös työpaikoille järjestetyissä erikoistilaisuuksissa.

Kenttätö

Varsinaista keskusliiton toimesta kentällä suoritettavaa järjestö-, valistus- ja opintotyötä ovat suorittaneet ja ohjanneet järjestäjät ja piiriasiamiehet. Heidän työnsä on jatkuvasti muuttunut varsinaisesta järjestämistyöstä opastukseksi, ohjaukseksi ja luennoimiseksi ja selostusten antamiseksi erilaisissa paikallisjärjestöjen ja perusjärjestöjen järjestämissä tilaisuuksissa. Jatkuvasti lisääntyvässä määrin ovat kenttätoimitsijat suorittaneet myös käyntejä varsinaisille työpaikoille ja ovat ne osoittautuneet varsin hedelmällisiksi.

Kenttätoimitsijain lisäksi ovat keskusliiton toimistossa työskentelevät vastuunalaiset toimitsijat osallistuneet kenttätööhön, varsinkin luennoitsijoina, selostajina ja puhujina.

Vuoden kuluessa suoritettua kenttätöön laajuus kuvastuu allaolevasta varsinaisten kenttätoimitsijoiden työtä ilmentävistä luvuista.

Järjestäjät ja piiriasiamiehet ovat olleet kertomusvuonna omien keskus-toimipaikkojensa piirissä kaikkiaan 127 tilaisuudessa ja on näihin tilaisuuksiin osallistunut yhteensä 1.959 henkilöä. Keskustoimipaikkojensa ulkopuolella ovat he osallistuneet kaikkiaan 1.007 tilaisuuteen ja on niihin osallistunut yhteensä 16.465 henkilöä. Juhlia, illanviettoja, elokuvanäytäntöjä ja näihin verrattavia tilaisuuksia, joissa he ovat olleet mukana oli 337 ja osallistui niihin kaikkiaan 20.176 henkeä. Edelläolevassa ei ole yleislakon aikaisien tilaisuuksien osanottajalukuja. Yleislakon aikana olivat järjestäjät lukuisissa tilaisuuksissa ja oli niissä, joissa he olivat mukana kaikkiaan n. 361.000 henkeä. Muiden kuin kenttätoimitsijain tilaisuuksista ei ole pidetty luetteloa. Voidaan kuitenkin arvioida, että muiden toimitsijain tilaisuuksien määrä on varsin suuri ja niihin osallistuneiden luku huomattava.

Ammattiyhdistysviikko

Ammattiyhdistysviikkoa vietettiin kertomusvuonna samojen periaatteiden pohjalla, jotka jo ovat usean vuoden aikana muodostaneet sen vietolle perustan. Kuitenkin viikon vietto sellaisenaan laajeni ja varsinkin juhlien ja teatteritilaisuuksien luku lisääntyi entisestään. Ammatilliset paikallisjärjestöt ottivat entistä suuremmassa määrin viikon järjestelyt ohjelmaansa, joka

merkitsi sitä, että täten niihin tuli entistä voimakkaampi paikkakunnallinen leima. Kuitenkin on todettava, että ammattiyhdistysviikon viettoon on saatava uusia toimintamuotoja, jos sitä vastaisuudessa aiotaan käyttää yhtenä toiminta- ja valistustyömuotona.

Ammattiyhdistysviikon yhteydessä järjestettiin elokuva-, juhla-, puhe-, esitelmä-, luento- ja teatteritilaisuuksia sekä naisten- ja nuorisoihtaja kaikkiaan 155 ja osallistui niihin yhteensä 19.813 henkilöä eli 2.219 henkeä enemmän kuin edellisenä vuotena. Keskimäärin oli tilaisuutta kohden 133 henkilöä.

Entiseen tapaan painettiin valistusosaston toimesta julisteet ulkomainontaa ja työpaikkojen ilmoitustauluja varten sekä pienoismainoksia henkilökohtaisesti jaettavina. Puhujina, luenonitsijoina, selostajina ja elokuvaesitysten hoitajina esiintyivät SAK:n toimitsijat.

4. Opintotyö

Valistusosaston suorittamalle opintotyölle merkitsi kertomusvuosi huomattavaa toiminnan laajenemisen vuotta. Maamme pohjoisosia varten suunnitella ollut Pohjolan Opisto valmistui tänä vuotena ja vihittiin tarkoitukseensa 14. 10. 1956, jolloin 43 Pohjois-Suomesta kotoisin olevaa oppilasta aloitti ensimmäisen työvuoden tässä uudessa kansanopistossa. Tämän SAK:n Väinö Voionmaan säätiön kanssa yhdessä rakentaman ja omistaman opiston kuutiotilavuus on n. 10.000 m³ ja sen opettajakunnan muodostavat rehtorina maist. Sakari Kiuru, apulaisjohtajana maist. Ilmi Järvelin ja opettajana maist. Esko Järvelin. Opiston esimiehenä on SAK:n toinen puheenjohtaja Vihtori Rantanen. Jo syksyllä 1956 ehdittiin tässä opistossa pitää myös ensimmäinen kuukauden pituinen, kansanopistolain alainen kurssi muun kurssitoiminnan ohella.

Pohjolan Opiston valmistumisen antamien tehtävien ohella on valistusosasto pyrkinyt kehittämään erikoisesti naisten keskuudessa suoritettavaa opintotyötä sekä monipuolistamaan ammatillisten paikallisyhdistysten opinto-, luento- ja kurssitoimintaa. Työskentely Ammattiyhdistysopiston puitteissa on samoin jatkunut edelleen vilkkaana.

Kehitys on kertomusvuoden opintotyön alalla ollut myönteinen ja erikoisen merkittäväksi on muodostunut uusi aluevaltaus Pohjois-Suomessa siellä nyt valmistuneen uuden opiston antaessa entistä parempia mahdollisuuksia opinnolliseen syventymiseen ammattiyhdistysliikkeen piirissä maamme tässä osassa.

Opintokerhotyö ja kirjeopiskelu

Toimintavuoden aikana sattunut yleislakko vaikutti myös opintotoimintaan sikäli, että erällä sen aloilla kehitys ei mennyt eteenpäin lakon aiheuttamasta keskeytyksestä johtuen niin voimakkaasti kuin olisi ollut toivottavaa.

Ammatillisten järjestöjen opintokerhoja ilmoittautui TSL:n kerhorekisteriin vain yksi enemmän kuin edellisenä vuonna, nim. 237 (v. 1955 236). Näissä kerhoissa oli 2.487 opiskelijaa, joista naisia 1.003. Edelleen voidaan kuitenkin todeta, että ilmoittautuneiden kerhojen ohella on aina lukuisasti sellaisia opintokerhoja, jotka eivät ole ilmoittautuneet kerhorekisteriin. Ammatillisten paikallisjärjestöjen puitteissa toimivien luottamusmieskerhojen toiminta on vilkastunut ja monipuolistunut.

TSL:n kirjeopisto on palvellut ammattiyhdistysliikkeen opintotoimintaa kiitettävällä tavalla ja yhteistyö on entisestään tiivistynyt. Sellaiset ammattiyhdistysväen käyttämät kirjekurssit kuin Työlainsäädäntö I ja Työlainsäädäntö II on uusittu, samoin kesäkoulukurssien valmistavan kirjekurssin 4. opintoKirje.

TSL:n kirjekursseja suoritti kertomusvuonna 1.519 (1.337) opiskelijaa ammattiyhdistysliikkeen piiristä. Edelleen kesäkoulun valmistavan kirjekurssin suoritti 1.162 opiskelijaa sekä vastaavan ruotsinkielisen kurssin 46 opiskelijaa. Ammattiyhdistysopiston vuosikurssin valmistavan kirjekurssin suoritukseen osallistui 203 henkilöä. Kirjeellisen opiskelun suosio ammattiyhdistysväen keskuudessa on edelleen suuri. TSL:n kirjeopiston suunnitelmat kirjekurssien uudistamiseksi ja nykyaikaistamiseksi vaikuttavat kehittävästi tähän opiskelumuotoon tulevaisuudessa.

Ammattiyhdistysopisto

Kuudes vuosikurssi aloitti toimintansa Ammattiyhdistysopistossa lokakuun 2 p:nä 1955 ja lopetti työnsä huhtikuun 27 p:nä 1956. Vuosikurssilla oli 46 oppilasta. Seitsemäs vuosikurssi alkoi lokakuun 7 p:nä 1956 ja tälle kursseille osallistuu 50 ammattiyhdistysliikkeen jäsentä.

Vuosikurssin rinnalla Ammattiyhdistysopiston merkittävänä työmuotona ovat erilaiset kuukauden pituiset kurssit, joista kesäkoulukurssit jo nimensä mukaisesti pidetään kesällä, kun taas luottamusmieskurssit on sijoitettu talvikurssin kanssa samanaikaisesti pidettäviksi rinnakkaiskursseiksi.

Kesällä 1956 pidettiin opistossa yhteensä 6 kesäkoulukurssia, joista yksi oli ruotsinkielinen. I ja II kesäkoulukurssi pidettiin rinnakkaiskursseina 1—28. 7. ja oppilaita oli yhteensä 65. III ja IV kurssi pidettiin 29. 7—25. 8. niinikään rinnakkaiskursseina oppilasmäärän ollessa 68. V kurssi oli 26. 8.—22. 9. ja oppilaita oli 32. Ruotsinkielinen kesäkoulu pidettiin heinäkuun 1.—28. päivinä ja osanottajia oli 27. Näistä osa oli skandinaavisten veljesjärjestöjen lähettämiä vaihto-oppilaita.

V. 1956 aikana järjestettiin kaksi kuukauden pituista luottamusmieskursia. III virkamiesten luottamusmieskurssi pidettiin 8. 1.—4. 2. ja oppilaita oli 17. Työsopimussuhteessa olevien kurssi, IV luottamusmieskurssi oli suunniteltu maaliskuuksi, mutta yleislakon vuoksi se siirrettiin syksyyn, jolloin kurssi oli 7. 10.—2. 11. Oppilaiden määrä oli 26.

Nämä molemmat kurssimuodot ovat saaneet hyvän vastaanoton jäsenistön keskuudessa tänäkin toimintavuotena. Opetuksesta ovat vastanneet opiston vakinaisten opettajien ohella eräät SAK:n toimitsijat.

Naisjaoston kurssitoiminta on jatkunut entisessä laajuudessaan. Ohjelmaan kuului kolme viikon pituista kurssia, jotka järjestettiin seuraavasti: 22—28. 1. ammattiyhdistystiedon kurssi, 19—25. 2. ja 18—24. 11. naisten luottamusmaiskurssit. Näillä kursseilla oli oppilaita yhteensä 75.

Aikaisemmin mainitun kesäkoulukurssin ohella järjesti ruotsinkielinen jaosto myös viikon pituisen luottamusmaiskurssin, joka pidettiin 18—24. 11. Kurssille osallistui 18 SAK:n jäsenliittojen ruotsinkielistä jäsentä.

Kertomusvuoden aikana Ammatityhdistysopiston kuukauden pituisilla kesäkursseilla oli 188 oppilasta ja luottamusmaiskursseilla 43, joten tämänkaltaisten kurssien koko oppilasmäärä oli yhteensä 231 (203).

Ammattiyhdistysopiston hallintoneuvostona toimii SAK:n valtuusto, jonka valitsemana opiston esimiehenä on ollut Olavi Lindblom ja johtajana Kaarlo Hakama 1. 10. 1956. Tämän jälkeen on apulaisjohtaja T. Hautamäki-Hiltunen hoitanut Hakaman erottua tehtävästään v.t. johtajan tointa. Edellä mainittujen lisäksi ovat johtokuntaan kuuluneet seuraavat henkilöt: Vilho Harinen, Arvi Hautamäki, Olavi Järvelä, Aapeli Lankinen, Valdemar Liljeström varsinaisina ja varajäseninä Reino Heinonen, Erkki Nissilä, Lempi Lehto, Esko Pitkäaho, Jaakko Rantanen ja Erkki Salomaa.

Pohjolan Opisto

Uusi Pohjolan Opisto aloitti toimintansa 14. 10., jolloin pidetyn vihkiäisjuhlan yhteydessä oli myös ensimmäisen talvikurssin avajaiset. Tälle kurssille osallistuu 43 oppilasta.

Tämän opiston toimintaohjelmaan on otettu myös erilaisten kuukauden pituisten kurssien järjestäminen, joista ensimmäinen, metsämieskurssi pidettiin 11. 11.—8. 12. Tällä kurssilla, jonka ohjelma on erikoisesti suunniteltu pohjolan metsätyöntekijöitä varten oli 20 oppilasta. Kurssin järjestäminen tapahtui yhteistyössä S. Maaseututyöväen Liiton kanssa.

Pohjolan Opiston johtokunnan muodostavat puheenjohtajana opiston esimies, SAK:n toinen puheenjohtaja Vihtori Rantanen ja sihteerinä rehtori Sakari Kiuru, sekä jäseninä Vilho Harinen, Arvi Hautamäki, Olavi Lindblom, Antti Hietanen, Lauri Holappa ja Olavi Järvelä. Asiantuntijajäsenenä on toiminut Jaakko Rantanen.

Opintojaosto

Seuraavan kokoonpanon omaava opintojaosto on alkuvuoden ohjannut opintotyötä: Puheenjohtajana Arvi Hautamäki, sihteerinä Jaakko Rantanen sekä jäsenet Kaarlo Hakama, Olavi Järvelä, Veikko Kaljunen, Eugen Kaukolampi ja Esko Pitkäaho. SAK:n 7. edustajakokouksen valitsema työvalio-

kunta nimesi uuden opintojaoston seuraavasti: Puheenjohtaja Arvi Hautamäki, sihteeri Jaakko Rantanen sekä jäsenet Olavi Järvelä, Eugen Kaukolampi, Aapeli Lankinen, Kosti Lindgren ja Toivo Kaiponen.

5. Kustannustoiminta

Palkkatyöläinen ja Löntagaren

Palkkatyöläinen ja Löntagaren ilmestyivät kertomusvuoden aikana edelleen sanomalehtikoossa. Kun omia lehtiään julkaisevat liitot joihin kertomusvuoden alusta liittyi edellisten lisäksi Kunnantyöntekijäin liitto, eivät ole halukkaita luopumaan omista lehdistään, ei iSAK:n lehtien painoasun muuttamista sekä levikin lisäämiskysymystä koko jäsenistöä käsittäväksi ole päästy ratkaisemaan.

Kertomusvuoden maaliskuussa ollut yleislakko ja siihen erillislakkona liittynyt kirjatyöntekijäin lakko sekä SAK:n työvaliokunnan päätös Palkkatyöläisen julkaisemisesta lakon aikana muodostuivat Palkkatyöläiselle hyvin merkitykselliseksi. Työvaliokunnan päätöksellä Palkkatyöläinen muuttui lakon ajaksi viikkolehdestä päivälehdiksi ja varsinaisen ilmestymispaikkansa Helsingin lisäksi se painettiin eri puolilla maata, kaikkiaan 13 paikkakunnalla. Päivälehtenä Palkkatyöläinen ilmestyi maaliskuun 6 päivästä saman kuun 22 päivään.

Päätoimittajina kertomusvuoden aikana ovat toimineet edelleen Palkkatyöläisessä Yrjö Marttila ja Löntagarenissa Osvald Fager sekä molempien lehtien toimistotehtäviä hoitanut edelleen Anna-Liisa Valtonen. Ilmoitushankinnasta molempiin lehtiin on huolehtinut toiminimi Tehomenekki.

Muu kustannustoiminta

Vuoden 1956 aikana julkaistiin ajankohtaisten kysymysten sarjassa maist. V. O. Veilahden kirjoittama kirjanen "Ammattiyhdistysliike kansanvaltaisessa järjestelmässä". Perinteelliseen tapaan ilmestyi tämänkin vuoden aikana "Työnjuhla"-julkaisu. Yleislakon jälkeen ilmestyi yleislakon tapahtumia pääasiassa kuvien muodossa selostava kirjanen "SAK taistelussa". Yleislakkoon liittyvänä kustannustoimintana on mainittava vielä, että maaliskuun 2, 3 ja 4 päivänä ilmestyi "Yleislakko"-niminen lehtinen sekä maaliskuun 5 päivänä "®AK:n keskuslakkotoimikunnan tiedonantoja"-niminen lehtinen.

Liittojen lehdet

SAK:n jäsenliittojen piirissä ilmestyi kertomusvuoden aikana sama määrä lehtiä kuin edellisenäkin vuotena, nim. 20 liittojen kustantamaa lehteä.

6. Yhteistyö eri yhteisöjen kanssa

Yhteistyötä niiden yhteisöjen kanssa, joihin aikaisempinakin vuosina on ollut kiinteätä yhteyttä, on jatkettu ja kehitetty. Yhteistyötä liittojen vastaavien elinten kanssa on jatkuvasti tiivistetty. Liittojen ja keskusliiton järjestö- ja opintotyötä hoitavien toimitsijain yhteistyö on muodostunut kiinteäksi. Yhteistyössä liittojen kanssa on suunniteltu ja laadittu työohjelmia.

Valistusosaston ja ammatillisten paikallisjärjestöjen välillä on yhteistyö kertomusvuoden aikana kehittynyt jatkuvasti. Keskusjärjestön toimitsijat ovat ensikädessä huolehtineet sekä yhteyksien pidosta että paikallisjärjestöjen toiminnan ohjauksesta.

Työväen Sivistysliiton ja valistusosaston keskeinen yhteistyö on entiseen tapaan ollut jatkuvasti saumatonta ja erittäin tuloksekasta. TSL on antanut ammattiyhdistysliikkeemme jatkuvasti kehittyvässä ja laajenevassa opintotyössä ja sen kehittämisessä ja suunnittelussa korvaamatonta apua ja asiantuntemusta.

Ammattiyhdistysliikkeen suhteet muihin yhteiskunnassamme toimiviin yhteisöihin ja laitoksiin ovat olleet entisenmukaisesti hyvät.

7. Valistusosaston henkilökunta

Valistusosaston palveluksessa ovat kertomusvuonna olleet: Valistusosaston vastaavana järjestösihteeri Olavi Järvelä, opintosihteerinä Jaakko Rantanen, luennoitsijana Toivo Anttila, järjestäjinä Hilarius Brask, Svea Degerman, Runar Gustafsson, Heikki Helkavuori, Tauno Kaivola, Klaus Kallio, Vieno Mustonen, Leo Piitulainen, Viljo Valander ja Väinö Vanhanen. Kaikkien edellämäinnittujen keskustoimipaikkana on ollut Helsinki. Piiriasiamiehinä ovat toimineet Olavi Lahtinen keskustoimipaikkana Rovaniemi, Kalle Pirttijärvi keskustoimipaikkana Oulu, Alpo Rantanen keskustoimipaikkana Jyväskylä ja Paavo Virtanen (1. 12. 1956 lähtien) keskustoimipaikkana Jyväskylä. Pohjoisen alueen maaseudun järjestäjänä on toiminut Arvo Ryynänen (15. 4. 1956 lähtien) keskustoimipaikkanaan Oulu.

8. Naisjaoston toiminta

Naisjaoston toiminta on kertomusvuoden aikana pyrkinyt täyttämään ne tehtävät, jotka sille toimintasuunnitelmassa oli asetettu. Huolimatta kulu- neen vuoden aikana toiminnan joksikin aikaa keskeyttäneestä yleislakosta, on voitu toteuttaa tyydyttävästi ne tavoitteet, joita jaosto oli toimintakertomusvuodelle asettanut. Tämä on saanut aikaan sen, että työtä on voitu tehdä suunnitelmallisemmin ja työ on ollut yhtenäisempää kuin aikaisemmin. Ohjaavaa valistustyötä on suoritettu lähinnä ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen välityksellä sekä kurssitoiminnalla.

Kertomusvuoden aikana ovat SAK:n naisjaostoon kuuluneet SAK:n 7. edustajakokoukseen saakka Lempi Lehto puheenjohtajana sekä jäsenenä Tyyne Leivo-Larsson, Sylvi Katajainen, Margit Merra, Siiri Saarinen ja Kerttu Muhonen sekä sihteerinä Svea Degerman.

Edustajakokouksen jälkeen valitsi SAK:n työvaliokunta uuden naisjaoston, johon kuuluvat: Svea Degerman puheenjohtajana sekä jäsenenä Sylvi Katajainen, Margit Merra, Helvi Heinonen, Ulla Syrjälähti, Ebba Keskinen, Pirkko Värtinen ja Hilka Ukkola sekä sihteerinä Vieno Mustonen.

Valistustyötä naistyöntekijöiden keskuudessa on tehty ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen välityksellä, joiden järjestämien tilaisuuksien kautta on saatu kosketusta eri paikkakunnilla työskenteleviin naisiin. Näissä tilaisuuksissa ovat olleet SAK:n naistoimitsijat Svea Degerman ja Vieno Mustonen selostamassa naisia ja ammattiyhdistysliikettä koskevia kysymyksiä. Tämän lisäksi yhteyttä naisjaostoihin on pidetty kiertokirjeiden muodossa, joissa on annettu toimintaohjeita sekä lähetetty kirjallisia alustuksia. SAK:n naisjaoston ja paikallisjärjestöjen naisjaostojen välinen yhteistyö onkin ollut menneen toimintakauden aikana hyvää, jonka tuloksena ovat olleet ne monet onnistuneet tilaisuudet, joista mainittakoon esim. ammattiyhdistysviikon aikana järjestetyt mannekiiniesitykset. Nämä oli otettu aivan uutena työmuotona ohjelmaan, samoin useilla paikkakunnilla järjestetyt syöpäluennot naisille.

Kuluneen toimintakauden aikana naisjaostomme hoiti ammattiyhdistysnaisten lahjakeräyksen Pohjolan Opistolle, jonka tuloksena voitiin luovuttaa ammattiyhdistysväen retkeilypäivien yhteydessä syyskuun 9 päivänä Haukiputaalla opistolle yli 2 miljoonaa markkaa nousevat lahjoitukset.

Yhdessä valistusosaston kanssa naisjaosto järjesti kertomusvuoden aikana kolme viikon kestäväää kurssia naisille, joista kaksi oli luottamusmieskurssia ja yksi ammattiyhdistystiedon kurssi. Kursseille osallistui yhteensä 75 naista.

Jo perinteelliseksi muodostuneet ammattiyhdistysnaisten retkeilypäivät pidettiin elokuun 26 päivänä Ammattiyhdistysopistolla, joilla oli 415 osanottajaa. Toinen retki tehtiin kuluneen vuoden aikana valmistuneelle Pohjolan Opistolle syyskuun 9 päivänä. Osanottajia retkellä oli noin 200 henkeä.

Pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten yhteistyökomitean kokous pidettiin Tukholmassa tammikuun 14 ja 15 päivinä, johon osallistui naisjaostomme edustajana Svea Degerman. Samoin oli osanottajia pohjoismaisella ammattiyhdistysnaisten opintoviikolla, joka pidettiin Ruotsissa Ystadissa kesäkuun 3—9 päivien välisenä aikana. Suomesta oli opintoviikolla: Svea Degerman, Vieno Mustonen, Kerttu Muhonen, Aili Oksanen, Sally Ekroth, Signe Heinonen, Pirkko Värtinen, Helena Mononen, Aino Hintikka, Toini Lilja, Aune Koivumäki, Siiri Pollari, Fanny Arell, Tyyne Modig, Kirsti Laakso, Liisa Kilpeläinen, Aino Lehtonen, Elli Laitinen, Kaija Haapanen, Aino Hakola, Elina Augustin, Alina Vesanto, Ida Rödbloom ja Lempi Siren.

Naisjaostomme teki tammikuun 12 päivänä esityksen sosiaaliministeriölle naispuolisten ammattientarkastajien ja työläistarkastajien lukumäärän lisäämiseksi niin, että jokaiseen varsinaiseen piiriin saadaan naispuolinen ammattientarkastaja ja työläistarkastaja.

Lisäksi naisjaosto on käsitellyt samapalkkaisuus- ja yötyökysymyksiä sekä syöpäsairauden torjuntakysymyksiä. Yleislakon aikana suoritti naisjaosto keräyksen lakkolaisten hyväksi tukien näin omalta osaltaan vaikeuksiin joutuneita perheitä.

9. Ruotsinkielisen jaoston toiminta

Vuoden toiminnan piti alkaa Kiljavalla järjestetyllä viikon kirjanpito-kurssilla, mutta kurssi oli peruutettava yleislakon vuoksi, vaikka tyydyttävä määrä osanottajia oli jo ilmoittautunut. Heinäkuussa pidettiin jokavuotinen kesäkoulukurssi, jossa oli kotimaisia osanottajia 18 ja pohjoismaista 9. Tänä vuonna järjesti sihteeristö ensimmäisen kerran viikon luottamusmieskurssin, joka pidettiin marraskuussa. Kurssi, jossa oli 18 oppilasta, onnistui erittäin hyvin. Syksyllä, ammattiyhdistysviikon aikana, järjestettiin kaksi juhlaa sekä viisi elokuvaesitystä, joihin SAK lähetti puhujat.

Edelleen on sihteeristö järjestänyt joukon tiedotustilaisuuksia sekä useampia iltakursseja eri paikkakunnilla. Näissä tilaisuuksissa on ruotsinkielinen toimitsija ja sihteeristön jäsenet pitäneet luentoja. Sihteeristön kokoonpano oli edustajakokoukseen saakka seuraava: puheenjohtaja Gunnar Henriksson, varapuheenjohtaja Gunnar Andersson, sihteeri Runar Gustafsson sekä jäsenet Sven Friberg, Olavi Saarinen ja Osvald Fager. Edustajakokouksen jälkeen on kokoonpano ollut seuraava: puheenjohtaja Gunnar Henriksson, varapuheenjohtaja Olavi Saarinen, sihteeri Runar Gustafsson sekä jäsenet Gösta Viding, Runar Virtanen, Ahti Fredriksson ja Ragnar Tuori. Opinto-sihteeri Jaakko Rantanen on myöskin osallistunut sihteeristön kokouksiin, joita toimintavuoden aikana on pidetty. Matkatoimitsijana on ollut Runar Gustafsson.

10. Yhteenveto

Tehtaässä yleisarviota keskusliiton ja liittojen piirissä suoritetusta järjestö-, valistus- ja opintotyöstä voidaan todeta edistystä tapahtuneen kaikilla aloilla. Järjestötyön avulla on voitu kokonaisuutta jatkuvasti vahvistaa ja saada entistä toimintakykyisemmäksi. Valistustyössä on voitu todeta paikallisjärjestöjen toiminnan tehostuneen ja niiden lukumäärän lisääntyneen. Kasvatustyön osalla on edistys ollut kaikkein ilahduttavinta, sillä järjestettyjen kurssien määrä on lisääntynyt ja osanottajain joukko suurentunut. Ammattiyhdistysopisto on jatkuvasti vahvistanut asemaansa palkan-

saajien kansankorkeakouluna ja syksyllä valmistunut ja toimintansa aloittanut Pohjolan Opisto on tuonut kasvatustyöhön uuden ja arvokkaan panoksensa.

SAK:N HISTORIATOIMIKUNTA

Historiatoimikuntaan ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet seuraavat työvaliokunnan nimeämät jäsenet: Puheenjohtajana SAK:n I puheenjohtaja Eero Antikainen, varapuheenjohtajana II puheenjohtaja Vihtori Rantanen, sihteerinä maisteri V. O. Veilahti ja jäsenenä vakuutusjohtaja Aku Sumu, suurlähettiläs Eero A. Vuori, johtaja Emil Huunonen, sosiaalineuvos E. K. Louhikko, kouluneuvos Arvi Hautamäki, maaherra Erkki Härmä, professori H. Waris, pääsihteeri Olavi Lindblom ja järjestösihteeri Olavi Järvelä.

Toimikunta valitsi kokouksessaan keväällä 1955 keskuudestaan professori Heikki Wariksen ja pääsihteeri Olavi Lindblomin suorittamaan historia-teoksen käsikirjoituksen tarkistustyötä ja seuraamaan historiateoksen kirjoittamisen edistystä. Teoksen kirjoittaja maisteri V. O. Veilahti on ollut työn tärkeimmissä vaiheissa neuvotteluyhteydessä heidän kanssaan silloin kun toimikuntaa kokonaisuudessaan on ollut vaikea saada koolle. Myös SAK:n molempien puheenjohtajien kanssa on teoksen yksityiskohdista useaan otteeseen neuvoteltu.

Vuoden 1956 alusta lukien SAK:n valistusosaston palvelukseen kiinnitettiin toimittaja Paavo Friman, joka on muiden tehtäviensä ohessa avustanut kirjoittajaa aineiston keräämisessä ja huolehtinut painatusteknillisistä toimitustöistä.

Toimikunta piti vuoden 1956 aikana kolme kokousta, joissa toimikunnan jäsenet olivat runsaslukuisina läsnä.

Toimikunnan tiedemiesjäsenenä on erityisesti professori H. Waris voinut antaa arvokkaan panoksen kirjoittajan tutkimustyön valvojana. Hänen ja kirjoittajan välinen yhteistyö on ollut erittäin tiivistä. Vuoden 1956 loppupuolella käsikirjoitusta voitiin saada valmiiksi niin paljon, että voitiin ryhtyä teoksen latomistyöhön Työväen Kirjapainossa, jonka kanssa solmittiin painatuksesta asianmukainen sopimus. Tarkoituksena on ollut saada teoksen I osa valmistumaan painosta kesäkuuhun 1957 mennessä. Tätä kirjoitettaessa on teoksen ensimmäisen osan käsikirjoitus valmistumisvaiheessa. Kirjoittajan sairaus ja virkatyöt ovat useaan otteeseen keskeyttäneet keskusjärjestömme 50-vuotishistorian valmistumisen, mutta esteistä huolimatta on tämä arvokas tutkimustyö kuitenkin edistynyt, vaikka työn lopullista tulosta on vielä mahdollonta arvioida.

VII. Polkka- ja työehtokysymykset.

Yleistä

Tässä luvussa kerrottaville tapahtumille pohjaaluvosta tekijöistä on mainittava taloudellisen valtalain kumoutuminen v. 1956 loppuessa, jonka eduskunnan oikeisto aiheutti, ja se palkkojen indeksisidonnaisuutta koskeva sopimus, jonka BAK ja STK 28. 11. 1955 tekivät siltä varalta, että taloudellisen valtalain mahdollisesti kumoutuessa myöskin palkkasäännöstely lakkaa. Mainitut tekijät eivät suinkaan yksin vaikuttaneet tulevaan kehitykseen, mutta niihin kuitenkin joudutaan usein eri vaiheissa viittaamaan.

1. Hintojen korotuksia ja SAK:n toimenpiteitä

Taloudellisen valtalain kumoutumisen johdosta hallituksella ei ollut enää entisiä mahdollisuuksia hintojen valvontaan. Tämän vuoksi SAK:n taholla seurattiin odotettavissa olevia hintojen korotuksia ja varsinkin Maataloustuottajain Keskusliiton (MTK) toimintaa julkisuudessa näkyneiden ennustelujen tietojen johdosta. Tammikuun 20 päivänä pääministeri Kekkonen tiedotti SAK:n edustajille MTK:n hallitukselle tekemän ilmoituksen maitotaloustuotteiden hintojen korottamisesta, jonka alkuaan piti tulla voimaan tammikuun 23 päivänä, mutta joka sitten siirrettiin tammikuun 26 päivään, ja siitä, että MTK luopuu osittain maitotaloustuotteiden tukipalkkioista, joten hintojen korotukset siirtyvät kuluttajahintoihin. Maitotaloustuotteiden hintojen korotusten laskettiin merkitsevän elinkustannusindeksissä noin 3,2 pisteen nousua.

Tällaisen tiedon saatuaan SAK:n työvaliokunta katsoi välttämättömäksi määritellä kantansa ja ilmoittaa sen hallitukselle, koska hallitus katsottiin yhteiskunnan keskeisimmäksi elimeksi, vaikka sillä ei valtuuksia ollutkaan hintojen määräämiseen. SAK:n työvaliokunnan päätöksen perusteella SAK:n lähetystö kävi pääministeri Kekkonen puheilla tammikuun 24 päivänä jättäen hänelle seuraavan kirjelmän:

^Pääministerille.

Sen jälkeen kun keskusliittomme perjantaina kuluvan tammikuun 20 päivänä sai Herra Pääministeriltä vastaanottaa tiedonannon siitä Maataloustuottajain Keskusliiton hallitukselle jättämästä ilmoituksesta, että maataloustuottajat tammikuun 26. päivästä lähtien eivät enää suostu vastaanottamaan subventioilla tuettua hintaa tuottamastaan maidosta, vaan haluavat siirtyä järjestelmään, jonka mukaan kuluttajat maksavat maidon hinnan sellaisena kuin miksikä se muodostuu, kun nykyiseen kuluttajahintaan lisätään subventiot, kuljetuspalkkiot ja tuottajain vaatima lisähinta eli uutena kuluttajahintana entisen 22 markan sijaan 32 markkaa litralta, on keskusliittomme käsitellyt tästä syystä mahdollisesti syntyvää tilannetta ja haluaa sen johdosta saattaa käsityksensä valtioneuvoston tietoon seuraavaa:

Indeksiperheen menot lisääntyvät maidon keskimääräisen kulutuksen pohjalta laskien n. 700 markalla kuukaudessa. Kun kuluttajahinnan korotus samalta pohjalta laskien merkitsee henkilöä kohti n. 200 markan kuukausittaista lisämenoa, nousevat indeksiperhettä suuremman lapsiperheen menot samalla määrällä kuukaudessa kutakin lasta kohti. Kun toisaalta on tunnettua miten tärkeätä osaa maito perheitten ravintotaloudessa merkitsee, tulee näin aiheutuva lisämeno jo keskimääräisestikin merkitsemään erittäin raskasta lisärasitusta indeksiperheen taloudessa puhumattakaan suhteellisesti paljon huomattavammasta rasituksesta suurperheisille ja pientuloisille. Kun muut viime vuoden loppupuoliskon ja tämän vuoden alussa toimeenpannut ratkaisut ja hintojen korotukset ovat jo nostaneet elinkustannusindeksiä, tulee elinkustannusindeksi tämän jälkeen todennäköisesti kohoamaan lähelle pistelukua HIO. Huomioimottaen sen yleisesti hyväksytyn periaatteen, että palkansaajat ovat oikeutettuja vaatimaan palkoille hyvitystä elinkustannusten noususta aiheutuneesta reaali-palkkojen alentumisesta, on palkansaajilla tämän perusteella täysi oikeus maidon uuden kuluttajahinnan käytäntöön saattamisen jälkeen esittää vastaavan suuruinen erillinen palkankorotusvaatimus. Vastuu siitä, että koko talouselämämme on voimakkaan inflaatio-sysäyksen edessä lankeaa kokonaan maataloustuottajille.

Keskusliittomme on asiaa käsitellessään kiinnittänyt huomiota myös siihen, että vaikka hinnankorotus tässä vaiheessa koskisikin vain maitoa tulisi se kuitenkin ensi askeleeksi mitä arveluttavimmassa kehitysprosessissa, jonka kohtalokkaiksi muodostuvia seuraamuksia ei vähäisimmässäkään määrässä ole valmistauduttu hallitsemaan. On varsin todennäköistä, että maataloustuottajat ovat uhkaustensa mukaan varsin pian valmiita vaatimaan samoja toimenpiteitä kaikkien karjataloustuotteiden suhteen, jolloin esim. voin kuluttajahintaa nostettaisiin 250—300 markalla, juuston samassa suhteessa jne. Tätä seuraisi entiseen tapaan väite viljan tuotannon kannattavuuden epäsuhteesta karjataloustuotantoon nähden ja Inflaatiopaineen kierre jo yksin maataloudenkin piirissä tapahtuvan kehityksen puitteissa olisi selvä tosiasia. Keskusliittomme haluaa asian tältäkin osalta jo ennakolta huomauttaa todennäköisimmistä kehitysvaiheista ja korostaa, että vastuu tällaisesta kehityksestä on ennenkaikkea niiden kiihoittajain, jotka ilmeisesti tietoisesti pyrkivät tällaiseen kehitykseen.

Olemme kosketelleet edellä esitettyjä yksityiskohtia osoittaaksemme min-käläisen kehitysprosessin edessä ollaan. Olemme tehneet sen siksi, että keskusliittomme ei voi olla ryhtymättä kaikkiin tarpeellisiksi katsomiinsa toimenpiteisiin mikäli jo tämä ensimmäinen reaaliensioita raskaasti alentava kuluttajain peruselintarvikkeita koskeva hinnankorotus tulonsiirtona palkansaajilta maataloustuottajille toimeenpannaan. Ennen toimenpiteisiinsä ryhtymistä keskusliittomme haluaa kuitenkin esittää hallitukselle tiedustelun katsooko se missään muodossa velvollisuudekseen korostaa maataloustuottajille heidän vastuutaan toimenpiteittensä seuraamuksista tai aikooko hallitus yleensä ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin asiassa. Pyydämme kunnioittaen mahdollisimman pikaista vastausta.

Helsingissä tammikuun 24 päivänä 1956.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

E. Antikainen.

O. Lindblom "

Samana päivänä SAK antoi julkisuuteen palkansaajille ja kuluttajille seuraavan tiedonannon:

"On todennäköistä, että maataloustuottajain hyökkäyksen seurauksena maidon kulutushinta kohoaa torstai-aiamusta 26. 1. —56 lukien. Niinikään on selvää, että hinnankorotus jo ensimmäisestä päivästä lähtien tulee raskaasti vaikuttamaan etenkin pienipalkkaisten ja suurperheisten talouteen ja on siten omiaan vaikuttamaan mielialoihin kiihdyttävästi. Tällaisessa tapauksessa kiihtymyksessä syntyneillä mielenosoituksilla ei kuitenkaan mitään voiteta, vaan on niillä taipumus kohdistua täysin viattomiin mm. myymälöissä palvelemaan henkilökuntaan.

SAK kehoittaa jäseniään ja palkansaajakuluttajia tarkoin seuraamaan niitä tiedoituksia ja ohjeita, joita SAK:n taholta tullaan hallituksen vastauksen jälkeen antamaan ja kokoamaan kaikki voimat näiden ohjeiden mukaiseen toimintaan. Vain tehokas järjestötoiminta voi tässäkin vaiheessa olla palkansaajakuluttajain tukena."

Pääministeri Kekkonen ilmoitti tammikuun 26 päivänä SAK:lie, että hallitus ei voi tehdä mitään hintojen alentamiseksi. Tämän johdosta SAIK katsoi välttämättömäksi ryhtyä neuvotteluihin palkkojen korottamiseksi.

Tammikuun 26 päivästä alkaen kohosivat maitotaloustuotteiden hinnat. Sosiaalisen tutkimustoimiston laskelmien mukaan tämä merkitsi mm. sitä, että helmikuussa, jolloin korotetut hinnat vaikuttivat koko kuukauden, maidon hinta oli 39,0 % ja voion hinta noin 15,6 % korkeampi kuin joulukuussa.

Korotuksia tapahtui eräiden muidenkin hintojen ja maksujen kohdalla. Vuokrat kohosivat lain määräysten perusteella vuoden alusta lukien, mikä oli ennestään tiedossa. Kaikki korotukset yhteensä merkitsivät elinkustannusindeksissä sitä, että kun se oli joulukuussa 101 pistettä, niin helmikuussa se nousi 107 pisteeseen eli lähes 6 %.

2. SAK:n pyrkimys palkkojen korotukseen hintojen nousun johdosta

Marraskuun 28 päivänä 1955 SAK:n ja STK:n kesken oli allekirjoitettu sopimus palkkojen sitomisesta elinkustannusindeksiin siltä varalta, että taloudellinen valtalaki kumoutuisi ja että sen vuoksi palkkojen indeksisidonnaisuus lakkaisi. Tämä sopimus oli tehty sellaisten ennakkokäsitysten varassa, että lukuun ottamatta vuokrien korotusta ei pitäisi hintojen korotuksia ainakaan alkuvuodesta tulla. Sopimuksen mukaan palkkojen tarkistus elinkustannusten nousun johdosta olisi voitu suorittaa kesäkuun 1 ja syyskuun 30 päivän välisenä aikana. Näin ollen MTK:n toiminta hintojen korottamiseksi tuli yllätyksenä. Tämän johdosta SAK:ssa katsottiin välttämättömäksi, että näin odottamattoman hintojen korotuksen johdosta olisi saatava erilliskorotus palkkoihin taikka hinnat alennetuiksi. MTK:n aloittama hyökkäys hintojen korottamiseksi SAK:ssa käsitettiin pääomapiirien hyväksymäksi pyrkimykseksi tulonsiirtoon palkansaajilta muille piireille.

Kun hinnat kohosivat kerrotulla tavalla ja kun palkkojen indeksisidonaisuutta koskevan sopimuksen mukaan palkkojen tarkistus olisi tullut kysymykseen vasta kesäkuussa, iSAK esitti STKille neuvotteluja palkkauksen korottamiseksi hintojen korotuksen perusteella. Tähän STK suostui, koska senkin mukaan tilanne oli yllättävästi muuttunut siitä, miksi se mainittua indeksisopimusta tehtäessä ajateltiin kehittyvän. Keskusliittojen neuvottelut aloitettiin tammikuun 31 päivänä.

SaIK:n työvaliokunta tammikuun 31 päivänä pitämässään kokouksessa hyväksyi neuvottelujen perusteeksi sen näkökohdan, että elinkustannusindeksi joulukuun, joka indeksisopimuksen mukaan oli korotuksen perusteena, 101 pisteestä kohoaa ennakkolaskelmien mukaan 107 pisteeseen helmikuussa. (Palkkojen indeksisidonaisuutta koskevaa suositusta muutettaisiin vain siten, että uudeksi pohjaksi otettaisiin pisteluku 107. Tämä elinkustannusten nousun johdosta suoritettava erilliskorotus ei saisi olla esteenä työehtosopimuksia koskevien neuvottelujen yhteydessä sovittaville palkkojen korotuksille työn tuottavuuden ja kansantulon nousun perusteella. Työvaliokunta ei siis määritellyt SAK:n tavoitetta yksityiskohtaisesti, vaan jätti sen neuvottelukunnan tehtäväksi.

Neuvottelujen edistämiseksi keskusliittojen neuvottelukunta asetti kuusi-henkisen jaoston yksityiskohtaista esitystä valmistelemaan. Jaosto ei kuitenkaan päässyt yksimielisyyteen.

Eräänä esteenä neuvotteluissa oli se STK:n kanta, että STK tahtoi sellaista suositusta, joka olisi peittänyt sekä elinkustannusten nousun johdosta että muiden tekijäin vaikutuksesta aiotut korotukset, joten STK ei suostunut SAK:n esittämään erilliskorotukseen elinkustannusten nousun johdosta. SAK:n esityksenä annettiin neuvottelukunnalle helmikuun 4 päivänä päivätty seuraava esitys:

4Sen tilanteen johdosta, joka on syntynyt elinkustannusten, ennenkaikkea maitotaloustuotteiden hintojen kohoamisen johdosta sekä sen vuoksi, että neuvottelut irtisanottujen työehtosopimusten uusimiseksi ovat viivästyneet, katsovat keskusliitot tarpeelliseksi työrauhan ylläpitämiseksi saattaa tietoon seuraavaa:

1. Normaalian sopimustilanteen palauttamiseksi työmarkkinoille keskusliitot lausuvat mielipiteenään, että käynnissä olevien työehtosopimusneuvottelujen päätökseen saattamista olisi asiapuolten toimesta jouduttava.

2. Edistääkseen mielialan luomista neuvotteluille keskusliitot ilmoittivat sopineensa siitä, että 1. 2. —66 lähtien suoritetaan työntekijöille elinkustannusten kohoamisen johdosta erillisenä palkankorotuksena 12 markkaa tunnilta. Tämä erillinen korotus otetaan huomioon sovellettaessa keskusliittojen marraskuussa 1955 antamaa indeksisuositusta.

3. Voidakseen edistää neuvottelujen jouduttamista keskusliitot ilmoittivat ryhtyvänsä neuvottelemaan asiapuolille annettavasta sellaisesta suosituksesta, jonka mukaan palkkojen järjestely kohonneen kansantulon ja työn

tuottavuuden lisääntymisen osalta voitaisiin saattaa ratkaisuun. Keskusliittojen neuvotteluja palkkakysymyksestä käytäessä olisi asiapuolten neuvoteltava muista työehtosopimuksen avoimina olevista kysymyksistä."

Neuvotteluissa STK teki oman esityksensä, jossa oli monia oleellisia eroavaisuuksia SAK:n esitykseen verrattuna. STK ei määritellyt kantaansa mahdollisen palkankorotuksen määrään. Mahdollisesti STK olisi suostunut sellaiseen palkankorotukseen, joka elinkustannusten nousun johdosta olisi vastannut vain maitotaloustuotteiden hintojen korotuksen vaikutusta elinkustannusindeksissä. Lopullisissa neuvotteluissa STK:n taholta pidettiin mahdollisen palkankorotuksen ehtona sitä, että SAK:n myötävaikutuksella olisi voitu saada teollisuudelle huomattavia verohelpotuksia sekä vapauttaa se lapsilisämaksuista. Tähän SAK ei voinut suostua. Neuvottelut katkesivat tuloksettomina helmikuun 8 päivänä.

Näin muodostuneen tilanteen johdosta SAK:n työvaliokunta helmikuun 8 päivänä pitämässään kokouksessa päätti kutsua SAK:n valtuuston koolle helmikuun 16 päivänä sekä hyväksyi seuraavan kirjelmän, joka saatettiin hallituksen ja STK:n tietoon seuraavana päivänä:

"Sen jälkeen kun neuvottelut erillisestä palkankompensaatiosta elinkustannuksiin vaikuttavien hintojen korottamisen johdosta Suomen Työnantajain Keskusliiton ja SAK:n välillä tuloksettomina katkesivat, on SAK:n työvaliokunta käsitellyt näin syntynyttä tilannetta ja tiedoittaa päättäneensä ryhtyä seuraaviin toimenpiteisiin:

1. SAK kääntyy välittömästi hallituksen puoleen ja esittää, että hallitus kaikkia toimenpiteitä käyttäen vaikuttaisi siihen, että tammikuun 1 päivän jälkeen toimeenpannut hintojen ja maksujenkorotukset palkansaajien elintasoa alentavina ja inflaatiota aiheuttavina peruutetaan. Jos näin tapahtuu kuluvan helmikuun 15 päivään mennessä, ilmoittaa SAK olevansa puolestaan valmis neuvottelemaan kaikista talouspolitiikkamme ohjelmakysymyksistä kuitenkin edellyttäen, ettei mahdollisilla myöhemmilläkään toimenpiteillä aiheuteta palkansaajien elintason alentamista.

2. SAK:n työvaliokunta kutsuu keskusliiton valtuuston koolle helmikuun 16 päiväksi käsittelemään tilannetta ja on päättänyt esittää valtuustolle, että ellei SAK helmikuun 15 päivään mennessä ole saanut ilmoitusta elinkustannusten palauttamisesta tammikuun 1 päivänä Vallinneelle tasolle tai ellei vaihtoehtoisesti siihen mennessä ole hyväksytty SiAK:n esittämää palkkakompensaatiota, SAK:n valtuusto hyväksyisi työvaliokunnan päätöksen yleislakon aloittamisesta valtuuston määräämästä päivästä alkaen."

Hallituksen toimesta pohdittiin tilannetta ja pyrittiin saamaan sellainen ratkaisu, että hallitus saisi valtuudet hintojen säännöstelyyn, jotta hinnat olisi voitu alentaa tammikuun 1 päivän tasolle.

MTK:n hallitus helmikuun 10 päivänä pitämästään kokouksesta saattoi julkisuuteen tiedoituksen, jossa ilmoitettiin, että

"jos SAK ryhtyy yleislakkoon pakottaakseen joko alentamaan maataloustuottajain tuottajahintoja tai ajaakseen läpi sellaisia palkankorotuksia, jotka välittömästi taikka välillisesti heikentävät maatalouden taloudellista asemaa, maataloustuottajain järjestön on pakko ryhtyä SAK:n aloittamaan yleislakkoon maataloustuotteiden luovutuksen osalta."

3. SAK:n valtuuston kokous

SAK:n valtuusto kokoontui helmikuun 16 päivänä. Valtuuston kokouksessa SAK:n puheenjohtaja selostaessaan tilannetta totesi viimeisimmistä tiedoista mm. seuraavaa:

Tänä päivänä saamamme tiedon mukaan ovat eri eduskuntaryhmät keskuudessaan esiintyneistä erimielisyyksistä huolimatta lupautuneet antamaan hallitukselle kannatuksensa hallituksen esittämän määräaikaisen lisävaltuuslain vahvistamiseksi. Tämän mukaan hallituksella on valtuudet säännöstellä maksuja ja hintoja ja ainakin teoreettisesti katsoen palauttaa tilanne SAK:n esittämän ensimmäisen vaihtoehdon, siis joulukuun hintojen tasolle. Vaikka tämän kokouksen kuluessa olemmekin saaneet tiedon tästä, meillä ei kuitenkaan ole varmuutta siitä, millä tavalla asia kaikissa yksityiskohdissa käytännössä järjestyy.

Tämän vuoksi on mielestäni tarpeellista ja välttämätöntä, että keskusteliin tällä hetkellä koolla oleva valtuuston kokous vahvistaa SAK:n työvaliokunnan tänä aamuna pitämän kokouksen päätöksen yleislakon aloittamisesta maaliskuun 1 päivänä siinä tapauksessa, että siihen mennessä ei SAK:n työvaliokunta ole saanut tietoa sellaisesta ratkaisusta, joka merkitsee myöskin käytännössä hintojen alentamista taikka palkkojen korottamista SAK:n työvaliokunnan aikaisemmin päättämällä tavalla.

Valtuusto asiaa perusteellisesti harkittuaan yksimielisesti yhtyi SAK:n työvaliokunnan kantaan sekä hyväksyi työvaliokunnan esityksestä seuraavan julkilausuman:

"SAK:n valtuuston julkilausuma
Maamme järjestäytyneille palkansaajille

Viime viikkojen talous- ja hintapoliittiset ratkaisut ovat osoittaneet tuottaja- ja välittäjäpiirien sekä erityisesti maataloustuottajain taholta ihmeellävää ja kohtalokasta vastuuttomuutta. Työmarkkinajärjestöjen taholla on edellytetty, että talouspoliittista vakavuutta ja vastuuntuntoa voidaan pitää maassa yllä ilman poliittisista syistä vaihtuvien hallitusten säännötelyvaltuuksia. On haluttu uskoa, että maan yhteiskunnallisen ja taloudellisen kansanvallan kypsyysaste olisi sellainen, että maan johtavat inressiryhmät pystyvät kantamaan taloudellisen vapauden asettaman vastuun.

Tämä ajattelu ei ole valitettavasti käytännössä toteutunut. Jo muuttaman viikon vapaus on johtanut siihen, että tuottaja- ja yrittäjäpiireissä on häikäilemättömästi ja seuraamuksista välittymättä omien lyhytaikaisten etujen tavoittelu ja pyrkimys talouspoliittiseen provokatioon asetettu tasapainoisen talouskehityksen säilyttämispäämäärän edelle.

SAK:n valtuusto toteaa, että palkansaajaväestön yhteisvastuullista ja sovinnollista suhtautumistapaa talouspoliittisiin kysymyksiin ei ole haluttu

ottaa huomioon. Saman yhteisvastuullisuuden ja sovinnollisuuden puutteen tähden on SAK ennenkin joutunut antamaan yleislakkovaroituksen. SAK:n asenne on ollut ja on vain välitön seuraus siitä vastuuttomuudesta, joita maassa on jo aikaisemmin ja jälleen kerran tuottaja- ja yrittäjäpiirien taholta osoitettu. Suomen järjestäytyneet palkansaajat eivät voi tehdä tilanteesta ja tapahtumista muuta johtopäätösä kuin sen, että sitä talouspoliittista kurinalaisuutta, johon SAK pyrkii, ei ole vielä kukaan muiden yhteiskuntapiirien taholla oivallettu.

SAK:n valtuusto toteaa, että niitä koko kansalle ja erityisesti palkansaaja- ja kuluttajaväestölle tärkeitä talouspoliittisia ratkaisuja, joita SAK:n työvaliokunta 8. 2. 1956 esitti vaatimuksessaan, ei ole asetettuun määräpäivään mennessä saatu aikaan.

Tämän vuoksi SAK:n valtuusto julistaa yleislakon maassa alkavaksi maaliskuun 1 päivänä, ellei keskusliittoa tyydyttävää ratkaisua ole tähän aikamäärään mennessä tapahtunut. Yleislakon rajoista ja muista asiaan liittyvistä seikoista tulee SAK:n työvaliokunta antamaan myöhemmin jäsenistölleen ja julkisuutta varten tiedoituksen.

Helsingissä helmikuun 16 päivänä 1956

SAK:n Valtuusto."

4. Yleislakko

Yleislakon rajat ja johtelimet

Kun näytti ilmeiseltä, että yleislakko alkaa valtuuston määrittelemänä päivänä, niin SAK:n piirissä suoritettiin sen edellyttämiä valmisteluja. SAK:n toimisto pyysi jäsenliitoilta ehdotuksia niiden osalta lakkorajoiksi. Liittojen ehdotusten ja v. 1950 yleislakon varalta laadittujen ohjeiden perusteella SAK:n toimisto valmisti yleislakon rajat, jotka työvaliokunta hyväksyi helmikuun 23 päivänä.

Työvaliokunta hyväksyi samalla myöskin ne elimet, jotka johtavat yleislakkoa, sekä lakko-ohjeet. Niiden mukaan SAK:n työvaliokunta oli keskuskokotoimikuntana, mutta käytännössä mahdollisesti tarvittavien nopeiden ratkaisujen tekoa varten maaliskuun 1 päivänä valittiin 5-henkinen toimikunta, johon kuuluivat E. Antikainen, V. Rantanen, O. Lindblom, O. Järvelä ja K. Liinamaa. Kaikkiin järjestöportaihin annettiin ohjeet siltä varalta, että jos yleislakko maaliskuun 1 päivänä alkaa, niin kaikkialla tiedetään, miten on toimittava.

Hankkeita palkkakysymyksen järjestämiseksi

Valtiollisessa elämässä tapahtui muutoksia MTK:n hintojen korotusten johdosta. Niinpä hallituksen sosialidemokraattinen ryhmä jätti eronpyynnön tammikuun 26 päivänä. Pääministeri Kekkonen jätti koko hallituksen eronpyynnön tammikuun 27 päivänä tasavallan presidentille. Presidentti ei kuitenkaan antanut uuden hallituksen muodostamista kenellekään, vaan jätti sen uuden presidentin tehtäväksi, joten presidentti kehoitti hallitusta hoitamaan tehtäviään, mistä presidentti ilmoitti helmikuun 8 päivänä valtiopäivien avauspuheessaan.

Kun poliittisissa neuvotteluissa ilmeni, että hallituksen tulisi muodostamaan eduskunnan puhemies K. A. Fagerholm, niin hän osallistui myöskin vireillä olevan palkkauskysymyksen johdosta suoritettaviin neuvotteluihin SAK:n ja STK:n edustajain kanssa. Fagerholm ei kuitenkaan katsonut olevansa sovittelija eikä tehnyt ehdotusta asian ratkaisemiseksi. Näissä neuvottelussa oli todettu mm. se, että maataloustulokysymys kytkeytyy palkkauskysymykseen siten, että huomattavan korotuksen antaminen palkkoihin aiheuttaa, että myöskin maataloudelle on annettava korvausta. Neuvotteluissa oli ilmennyt, että hintojen alennus siinä laajuudessa kuin valtuuston päätös edellytti, ei tule kysymykseen. Näin ollen jäi jäljelle palkkojen korotus. Neuvotteluissa oli pohdittu myöskin yleislakon alkamisajan siirtämistä myöhemmän aikaan, mutta SAK:n edustajat eivät katsoneet sitä tarpeelliseksi, koska aikaa ratkaisun tekoon oli ollut riittävästi, jos vain olisi ollut halua palkkauskysymyksen järjestelyyn. SAK:n ja STK:n edustajain neuvotteluja oli vielä helmikuun 28 ja maaliskuun 1 päivän välisenä yönä, mutta niissä ei päästy sopimukseen.

Yleislakko alkoi maaliskuun 1 päivänä kello 6 SAK:n tavoitteen puolesta, että palkkoja korotetaan 12 markkaa tunnissa elinkustannusten nousun korvaukseksi ja että palkkojen indeksisidonnaisuutta koskevaa suositusta muutetaan siten, että uudeksi pohjaksi tulee pisteluku 107.

Yleislakon aikaisia tapahtumia

Yleislakon tapahtumien pääpiirteittäinenkään kertominen ei ole mahdollista vuosikirjassa, joten tässä yhteydessä käsitellään vain eräitä merkittävimpiä siihen liittyviä tapahtumia.

Maataloustuottajain Keskusliitto pani aikaisemmin mainitun uhkauksensa mukaisesti toimeen maitotaloustuotteiden ja halkojen luovutuslakon tiloilta samanaikaisesti yleislakon alkamisen kanssa.

Uusi tasavallan presidentti Urho Kekkonen astui virkaansa maaliskuun 1 päivänä. Hän nimitti K.-A. Fagerholmin hallitukseen maaliskuun 3 päivänä. Hallitusneuvottelujen yhteydessä sovitun maataloustulon johdosta MTK lopetti luovutuslakon maaliskuun 4 päivänä. Lakon toimeenpano lienee tuottanut melkoisia vaikeuksia.

Yleislakko muodostui ja kesti koko ajan yleensä lakkorajojen puitteissa. Sen piiriin kuului noin 420.000 työntekijää. Rikkuruutta ei sanottavasti ollut. Lakon toimeenpanossa syntyi vaikeuksia nestemäisten polttoaineiden jaon ja maantieliikenteen valvonnassa, mikä alkoi siitä, ettei SAK:n lakko-ohjeita näillä aloilla noudatettu ja niiden valvonta osoittautui vaikeaksi. Tämän vuoksi SAK pyrki STK:n, öljy-yhtiöiden ja hallituksen kanssa yhteistoiminnassa sellaiseen järjestelyyn, että nestemäisiä polttoaineita ja voiteluöljyä voitaisiin jakaa lakko-ohjeiden mukaiseen kulutukseen ja että jakelun valvonta voitaisiin suorittaa yhteistoiminnassa lakkovahtien ja järjestys-

viranomaisten kanssa siten, ettei "bensiniisodan" merkeissä pääsisi syntymään sellaisia järjestyshäiriöitä, joita yleislakon alkupäivinä jonkin verran oli esiintynyt. Tätä varten saatiin aikaan väliaikainen järjestely maaliskuun 6 päivänä, ja 8 päivänä tehtiin SAK:n ja öljy-yhtiöiden kanssa valtioneuvoston suosituksesta sopimus, jonka puitteissa po. aineita jaettiin. Tämän sopimuksen jälkeen tämä sivuilmio yleislakossa jäi syrjemmälle kuin mitä se oli lakon alkupäivinä, mutta lakon loppupäivinä siihen vielä oli SAK:n toimesta puututtava, koska sopimusta ei tarkasti noudatettu. Maaliskuun 17 päivänä SAK sanoi mainitun sopimuksen irti ja julisti öljy-yhtiöiden keskusvarastot lakon alaisiksi.

Tehostaakseen yleislakon lopettamispyrkimyksiä SAK:n keskuslakkotoimikunnan päätöksen perusteella ilmoitettiin, että ellei neuvotteluissa maaliskuun 18. päivänä kello 18 mennessä tapahdu sellaisia ratkaisuja, jotka tekevät sovinnon aikaansaamisen mahdolliseksi, lopetetaan teollisuuslaitosten ja niiden konttoreiden lämmitys 19. 3. 1956 kello 6 aamulla. Samaan aikaan aloitetaan teollisuuslaitosten niiden erikoisuunien jäähdytys, joiden lämmitys on vielä ollut lakon ulkopuolella. Saman päätöksen mukaan lopetetaan mainittuna ajankohtana myöskin kaikki työt puunjalostusteollisuuden höyryvoimalaitoksilla. — Ennen näiden toimeenpanoa saatiin kuitenkin aikaan yleislakon päättymistä koskeva sopimus, josta johtuen näitä toimenpiteitä ei tarvinnut suorittaa.

Kun yleislakon piiriin kuuluivat myöskin sanomalehtien painot, ei sen aikana ilmestynyt muita lehtiä kuin SAK:n äänenkannattaja Palkkatyöläinen, jota toimitettiin sekä Helsingissä että 12 maaseutukaupungissa ja joka ilmestyi päivittäin.

Yleislakon jatkuessa kolme viikkoa kestäväksi tarvittiin myöskin avustustoimintaa. Avustusten jakamisessa oli avustettavien suuren määrän johdosta pakko poiketa liittojen sääntöjen määräyksistä ja se hoidettiin yhteistoiminnassa SAK:n ja liittojen kesken SAK:n työvaliokunnan asettaman talousjaoston laatiman ja työvaliokunnan vahvistaman suunnitelman mukaan.

SAK:n työvaliokunnan päätöksen perusteella hoidettiin myöskin tiedotus- ja viihdytystoimintaa keskitetysti tätä varten valittujen elinten toimesta. Merkittävimpänä yhteisenä esiintymisenä on mainittava maaliskuun 16 päivänä suoritettu mielenosoitusmarssit eri paikkakunnilla. Marssiin osallistuminen oli ennätysmäisen runsas ja järjestys moitteeton. Nämä tilaisuudet toteutettiin kaikilla tahoilla hyvin onnistuneiksi.

Hallitus asetti maaliskuun 5 päivänä pääjohtaja Auran johdolla sovittelulautakunnan tekemään ratkaisuehdotusta yleislakon lopettamiseksi. Sovittelulautakunta oli jatkuvasti yhteydessä molempiin osapuoliin ehdotusta laatiessaan. Se jätti molemmille niille ehdotuksensa maaliskuun 11 päivänä ja pyysi siihen vastausta 12. 3. klo 17 mennessä. STK ilmoitti hyväksyvänsä ehdotuksen edellyttäen, että siinä mainitut tuotantokustannusten alentamiseen tähtäävät valtiotaloudelliset toimenpiteet toteutetaan. SAK ilmoitti, ettei se hy-

väksy välitysehdotusta. Hylkääminen perustui siihen, että palkankorotus, joka sisälsi tavoitteen 12 mk/t., olisi rahoitettu pääasiassa valtion varoista, ja että työehtosopimuksissa ei olisi sen mukaan voitu panna toimeen tuottavuuskorotuksia. Sovittelulautakunta ilmoitti 13. 3. hallitukselle, ettei sillä ole mahdollisuutta jatkaa työskentelyään.

Neuvotteluissa SAK:n ja STK:n edustajain kanssa pääministeri ehdotti keskusliittojen välittömiä neuvotteluja, joissa olisi teknillisenä puheenjohtajana pääjohtaja Aura sekä neuvottelujen seuraajina ministerit Simonen ja Kleemola. Molemmat keskusliitot hyväksyivät tämän ehdotuksen ja neuvottelut alkoivat 13. 3. Näissä neuvotteluissa valmisteltiin yleislakon päättämissopimusta.

Maaliskuun 18 päivänä pääministerin puheenjohtamalla käydyissä neuvotteluissa keskusliittojen edustajille esitettiin hallituksen puolesta välitysehdotus. Ensimmäistä ehdotusta SAK:n edustajat eivät hyväksyneet, koska siinä naisten kohdalla oli esitetty erilliskorotukseksi 10 mk ja elinkustannusindeksin pohjaksi huhtikuun indeksi. Keskiyöllä käydyissä neuvotteluissa pääministeri hallituksen puolesta esitti lopullisen välitysehdotuksen sekä ilmoitti, että jos sitä osapuolet eivät hyväksy, niin hallitus katsoo mahdollisuutensa loppuneen yleislakon sovittelussa. SAK:n neuvottelijoille saatettiin tietoon myöskin se suunnitelma, josta oli hallituksen ja STK:n kesken sovittu teollisuudelle annettavista helpotuksista. Hän ilmoitti, että välitysehdotus on voimassa 19. 3. kello 18 saakka, jolloin se on allekirjoitettava tai hylättävä.

Kun hallituksen ehdotus oli vain SAK:n ja STK:n välinen sopimus, oli saatava selvitys myöskin siitä, hyväksyvätkö muut työnantajain keskusjärjestöt ja valtio sekä kuntien keskusliitot sopimuksen. Näiden hyväksyminen saatiin selville maaliskuun 19 päivän kuluessa eräiltä kirjallisesti ja toisilta suullisesti.

SAK:n työvaliokunta maaliskuun 19 päivänä aamupäivällä pitämässään kokouksessa yksimielisesti antoi neuvottelijoille luvan allekirjoittaa hallituksen ehdotus ja illalla pitämässään kokouksessa työvaliokunta hyväksyi yleislakon päättämisestä seuraavat asiakirjat:

"Suomen Työnantajain Keskusliitolle.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolle.

Hallituksen puolesta esitän yleislakkoon johtavien palkkaerimielisyyksien ratkaisemiseksi osapuolten hyväksyttäväksi oheisen lopullisen sovintoehdotuksen, joka käsittää ehdotuksen palkkojen järjestelyä koskevaksi sopimukseksi pöytäkirjoineen sekä tiedonannon niistä toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto lupautuu ryhtymään tuotantokustannusten alentamiseksi ja tuotantoelämän toimintaedellytyksien turvaamiseksi. Hallitus pyytää osapuolia ilmoittamaan vastauksensa, joko hyväksyvänä tai kieltävänä, tänään maaliskuun 19 päivänä klo 1.00 mennessä samalla ilmoittaen, että ellei sovintoehdotusta osapuolten taholta sellaisenaan muuttamattomana hyväksytä, hallitus katsoo mahdollisuutensa tilanteen selvittämiseksi loppuunkäytetyiksi.

Helsingissä maaliskuun 18 päivänä 1956.

Pääministeri K.-A. Fagerholm."

"Sopimus suosituksesta"

Suomen Työnantajain Keskusliitto ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto ovat yleislakon lopettamiseksi sopineet seuraavasta suosituksesta jäsenliitoilleen:

1. Sekä aika- että suorituspalkkatyössä oleville maksetaan 12 markan suuruinen korotus tunnilta, lukuunottamatta alle 18 vuotiaita, harjoittelijoita ja oppilaita, jolle korotus on 8 markkaa tunnilta.

Viikkopalkalla ja kuukausipalkalla työskentelevien korotukset lasketaan käyttämällä edellisten kohdalla kertoimena lukua 47 ja jälkimmäisten kohdalla lukua 200.

Tämä korotus maksetaan sen tilikauden alusta lukien, joka ensiksi alkaa yleislakon päättymisestä ja töiden aloittamisesta.

2. Välittömästi tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen keskusliitot tekevät sekä avoinna olevia että kuluvan kevään aikana uudistettavia työehtosopimuksia koskevan runkosopimuksen, jolloin kumpikin keskusliitto tulee myötävaikuttamaan siihen, että avoinna olevia työehtosopimuksia koskevat neuvottelut saadaan suoritetuksi loppuun kuukauden kuluessa lakon päättymisestä sekä että työehtosopimusten palkkaperusteista sovittaessa otetaan huomioon kansantulon lisääntyminen, kaimattavuisuuden ja työn tuotavuuden sallimat mahdollisuudet.

3. Keskusliittojen välillä marraskuun 28^{pn}päivänä 1955 sovittu suositus palkkojen tarkistamisesta elinkustannusten muutosten johdosta otetaan solmittaviin uusiin työehtosopimuksiin, kuitenkin siten muutettuna, että perusindeksinä pidetään indeksilukua 107.

4. Yleislakko lopetetaan tiistaina maaliskuun 20 päivänä 1956 kello 6.00. Samalla aikamäärällä lopetetaan kaikki saarto- yms. lakkoon liittyvät toimenpiteet.

5. Työnantajat ryhtyvät toimenpiteisiin töiden saattamiseksi asianomaisissa laitoksissa mahdollisimman pian käyntiin.

6. Keskusliitot sopivat siitä, että kaikista lakkoon liittyvistä rangaistus- ja syytetoimenpiteistä sekä muista vaatimuksista, jotka koskevat työehtosopimuksia tai yksityisen palkansaajan työsuhdetta ja siihen liittyviä oikeuksia, luovutaan; että ne työntekijät, jotka ilmoittautuvat työhön maanantaihin maaliskuun 26 päivään 1956 mennessä, otetaan työhön vanhoina työntekijöinä; ettei puolin ja toisin harjoiteta mitään painostustoimenpiteitä lakon johdosta lakon päättymisen jälkeen.

Helsingissä, maaliskuun 19 päivänä 1956.

SUOMEN TYÖNANTAJAIN KESKUSLIITON PUOLESTA

Arno Solin

Lauri J. Kivekäs

V. A. M. Karikoski

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITON PUOLESTA

E. Antikainen

Vihtori Rantanen

O. Lindblom."

"Pöytäkirja Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton välisestä kokouksesta, joka pidettiin maaliskuun 19 päivänä 1956 Helsingissä Valtioneuvoston juhlahuoneistossa.

Läsnä olivat Suomen Työnantajain Keskusliiton puolesta vuorineuvokset Arno Solin, Jacob von Julin, Lauri J. Kivekäs, Wm. Lehtinen, A. V. Liljeberg, Sadi Sandell ja Wilhelm Wahlfors sekä varatuomari Helge Berghell, pääkonsuli Lauri K. J. Tukiainen, pääjohtaja Gunnar Hernberg, teollisuusneuvos K. E. Lampi ja eversti V. A. M. Karikoski.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton puolesta olivat läsnä puheenjohtaja Eero Antikainen, II puheenjohtaja Vihtori Rantanen, pääsihteeri Olavi Lindblom sekä liittojen puheenjohtajat Aimo Anttila, Emil Auer, Walter Backman, Aarre Happonen, Reino Heinonen, Martti Kintunen, Erkki Nissilä ja Otto Turunen, Suomen Metallityöväenliiton II puheenjohtaja Viljo Kuukkanen, kansanedustaja Lempi Lehto ja Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton sihteeri Lauri Niemeläinen.

Puheenjohtajana toimi pääministeri K.-A. Fagerholm sekä sihteerinä maisteri Kaarlo Pitsinki, joka laati myös pöytäkirjan.

Pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin Suomen Työnantajain Keskusliiton puolesta vuorineuvokset Arno Solin ja Lauri J. Kivekäs sekä eversti V. A. M. Karikoski ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton puolesta puheenjohtaja Eero Antikainen, II puheenjohtaja Vihtori Rantanen sekä pääsihteeri Olavi Lindblom.

1 §.

Otettiin käsiteltäväksi kysymys keskusliittoihin kuuluvien liittojen kesken avoinna olevien ja kuluvan kevään aikana uudistettavien työehtosopimusten palkkamääräyksiä koskevan runkosopimuksen aikaansaamiseksi.

Keskusliitot päättivät hyväksyä seuraavansisältöisen suosituksen jäsenliitoilleen.

Eri aloja koskevien työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä sovitaan liittojen kesken tarkemmin määriteltävällä tavalla, toiselta puolen niistä palkkaperusteiden muutoksista, jotka ovat tarpeen alan sisäisten, palkkauksessa esiintyvien epäsuhteiden korjaamiseksi, sekä toiselta puolen kannattavuuden yms. tekijöiden sallimat mahdollisuudet huomioon ottaen, myös työn tuottavuuden nousun perusteella myönnettävästä palkkojen tarkistuksesta.

Edellä mainittujen palkkajärjestelyjen tulee tapahtua siten, että 6 %:n korotusta enimmäisrajana pitäen suoritettavista tarkistuksista aiheutuva keskimääräinen ansiotason nousu muodostuu koko teollisuudessa noin 3 %:ksi. Yksityisten työntekijäryhmien kohdalla tarkistukset voivat, milloin siihen on olemassa erityisiä syitä, poiketa edellä mainitusta enimmäisrajasta (6 %), kuitenkin niin, ettei korotus missään tapauksessa nouse 9 % suuremmaksi ja ettei sanottua n. 3 %:n keskimääräistä ansiotason nousua ylitetä.

2 §.

Päätettiin, että tämän pöytäkirjan allekirjoitus ja tarkistus tapahtuu maanantaina maaliskuun 19 päivänä 1956 kello 18 Valtioneuvoston juhlahuoneistossa.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Puheenjohtaja K. A. Fagerholm

Sihteeri Kaarlo Pitsinki

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty:

Eero Antikainen
Vihtori Rantanen
Olavi Lindblom

Arno Solin
Lauri J. Kivekäs
V. A. M. Karikoski.

"Allekirjoittanut keskusliitto ilmoittaa puolestaan hyväksyvänsä oman järjestönsä osalta käytäntöön sovellettavaksi sen sovintoehdotuksen, minkä pääministeri K. A. Fagerholm maaliskuun 18 päivänä 1956 hallituksen puolesta esitti Suomen Työnantajain Keskusliitolle ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolle yleislakkoon johtaneiden palkkaarimielisyyksien ratkaisemiseksi ja joka käsitti ehdotuksen palkkojen järjestelyä koskevaksi sopimukseksi pöytäkirjoineen sekä tiedonannon niistä toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto lupautuu ryhtymään tuotantokustannusten alentamiseksi ja tuotantoelämän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Helsingissä maaliskuun 19 päivänä 1956.

LIHKETYÖNANTAJAIN KESKUSLIITTO r.y.
Lauri Hietanen Y. W. Puhakka"

"Siitä huolimatta, että kysymyksessä olevat palkankorotukset ovat selvästi suuremmat kuin elinkustannusten kohoaminen ja työn tuottavuuden nousu olisivat edellyttäneet, allekirjoittanut liitto ilmoittaa puolestaan suostuvansa oman järjestönsä osalta soveltamaan käytäntöön sen sovintoehdotuksen, minkä pääministeri K. A. Fagerholm maaliskuun 18 päivänä 1956 hallituksen puolesta on esittänyt Suomen Työnantajain Keskusliitolle ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitolle yleislakkoon johtaneiden palkkaarimielisyyksien ratkaisemiseksi ja joka sisältää ehdotuksen palkkojen järjestelyä koskevaksi sopimukseksi pöytäkirjoineen, käsittäen pöytäkirjassa olevan sanamuodon mukaisesti siinä mainitun 3 %:n keskimäärän tarkoittavan teollisuutta, sekä tiedonannon niistä toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto lupautuu ryhtymään tuotantokustannusten alentamiseksi ja tuotantoelämän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Helsingissä maaliskuun 19 päivänä 1956.

MAATALOUSTYÖNANTAJAIN LIITTO r.y.
Väinö E. Nieminen Erkki Halme"

Yleislakon päättyminen

SAK:n työvaliokunta maaliskuun 19 päivänä pitämässään kokouksissa totesi, että edellä olevien asiakirjojen mukaisesti voidaan palkkakysymys hoitaa myöskin niillä aloilla, joilta ei saatu kirjallista sitoutumista, kuten valtiolla, kunnissa ja monilla pienehköillä työaloilla, jotka eivät kuulu aikaisemmin mainittujen varsinaisten työmarkkinajärjestöjen piiriin.

Tämän todettuaan työvaliokunta päätti seuraavaa:

"SAK:n työvaliokunta päättää lopettaa maaliskuun 1 päivänä 1956 kello 6 alkaneen yleislakon maaliskuun 20 päivänä 1956 kello 6 niiden yleislakon lopettamista koskevien asiakirjojen mukaisesti, jotka asiasta on neuvotteli-jaan toimesta hyväksytty ja jotka työvaliokunnan kokouksessa esitettiin."

Yleislakon päättämisen johdosta SAK:n puheenjohtaja E. Antikainen piti radiossa maaliskuun 19 päivän iltana seuraavan puheen:

"SAK:n jäsenistö! — Yleislakossa olleet palkansaaajat! — 19 vuorokautta kestänyt yleislakkotaistelu työn kunnian, palkansaaajien turvallisuuden ja järjestöjemme aseman puolustamiseksi on nyt päättymisvaiheessaan. Lähte-

mättä tässä yhteydessä kuvailemaan yleislakkoon johtaneiden tapahtumien kulkua on kuitenkin todettava, että kun vuoden alusta lähtien toimeenpantujen hintojen ja maksujen korottamisen palkansaajille aiheuttaneiden menetysten hyvittämisestä käydyissä neuvotteluissa ei pyrkimyksistämme huolimatta päästy sopimukseen, ei työntekijöillä ja heidän keskusjärjestöillään SAK:lla ollut muuta mahdollisuutta kuin turvautua joukkovoimansa käyttämiseen, yleislakkoon. Näin siitäkin huolimatta, vaikka tiedämme hyvin, että yleislakko on vakava toimenpide, jonka seuraamuksia ja sen aiheuttamia menetyksiä ei voida ennakolta laskea.

Kamppailu on ollut ankara. Ihailtavalla yksimielisyydellä ovat työntekijät taistelleet omasta mielestään oikeutettujen vaatimustensa puolesta. Tämän ohella haluan lausua erikoisen tunnustuksen lakossa oleville palkansaajille harkitsevasta ja rauhallisesta esiintymisestäään, vaikka joidenkin vastuuttomien ainesten taholta onkin määrätietoisesti pyritty mielialoja kiihottamaan. Tätä kiihoitusta on osaltaan tukenut se, että määrättyiltä tahoilta on haluttu leimata työtaistelumme jopa lain ja yhteiskuntajärjestyksen vastaiseksi. Eräitä valitettavia välikohtauksia on yleislakon aikana sattunut, mutta tilanteen tulenarkuuden huomioon ottaen voidaan sattuneita häiriöitä sitenkin pitää vähäisinä.

Pääministerin johtamissa yleislakon sovitteluyrityksissä on nyttemmin päästy lopulliseen tulokseen, jonka SAK:n työvaliokunta on yksimielisesti hyväksynyt, ja lakon lopettamista koskevat asiakirjat on tunti sitten allekirjoitettu.

Solmitun sopimuksen mukaan maksetaan kaikille palkansaajille 12 markan suuruinen erillinen palkankorotus tuntia kohden, joka vaatimus onkin ollut käydyin taistelun perustavoitteena. Tämän lisäksi on sovittu siitä, että avoimna olevista työehtosopimuksista neuvoteltaessa tullaan työn tuottavuudesta suorittamaan työntekijöille sovittu määrätty korotus, laskettuna keskimääräisestä ansiotasosta. Samoin on sovittu siitä, että lakossa olleet työntekijät otetaan ensiinkin työpaikkoihinsa vanhoina työntekijöinä, mikäli he sitä varten ilmoittautuvat t.k. 26 päivään mennessä, ja että minkäänlaisiin syyte- ja rangaistusvaatimuksiin eikä painostustoimenpiteisiin lakon johdosta lakossa olleita työntekijöitä vastaan ryhdytä, ja että työt aloitetaan mahdollisimman pian lakon päättyttyä.

Kiittäen jäsenistöämme ja kaikkia lakossa olleita työntekijöitä ja viran ja toimen haltijoita myös osoittamastanne yksimielisyydestä ilmoitan, että yleislakko lopetetaan koko maassa huomenna, 20 päivänä maaliskuuta klo 6.

Kehoitän kaikkia työntekijöitä ensi tilassa ja viimeistään maaliskuun 26 päivään mennessä rauhallisina palaamaan työpaikoilleen ja aloittamaan työnsä.

Mikäli työhön paluun yhteydessä sattuu sekaannuksia, on niistä ilmoitettava kunkin alan omille ammatillisille järjestöille."

Yleislakko päättyi maaliskuun 20 päivänä kello 6. Eräillä aloilla kuitenkin sattui pienehköjä sekaannuksia ja viivytyksiä töiden aloittamisessa, joihin ei tässä yhteydessä ole aihetta lähemmin puuttua. Ne tapaukset hoidettiin SAK:n ja asianomaisten liittojen kanssa yhteistoiminnassa järjestykseen.

Edellä mainitun yleislakon päättämisen yhteydessä tehdyn suosituksen puitteissa uudistettiin työehtosopimukset palkkojen osalta, joskin neuvotteluaika venyi pitemmäksi kuin siinä mainittu kuukausi. Sopimuksissa palkkauksen yleislinjan ohella saatiin pienehköjä parannuksia mm. palkkaryhmittelyihin sekä korjauksia sosiaalisiin etuihin.

Yleislakon arviointia eri tahoilla

Yleislakon jälkeen porvarillisella taholla puhuttiin ja kirjoitettiin erittäin runsaasti sekä yleislakon tarkoituksenmukaisuudesta että sen laillisuudesta. Työväen taholla tähän vastattiin yleislakkoa ymmärtävässä mielessä ja porvariston esittämiä virheellisiä ja vääristeltyjä käsityksiä oikoen.

Pääministeri Fagerholm esitti eduskunnalle hallituksen tiedonannon yleislakon aikaisista toimenpiteistä maaliskuun 22 päivänä. Tiedonannon johdosta eduskunnassa keskusteltiin noin 14 tuntia. Äänestysten perusteella hallitus sai luottamuslauseen.

Yleislakko sujui järjestyksen puolesta yleensä hyvin, mistä ylipoliisipäällikkö Kiukas lausui arviointinaan mm. seuraavaa:

"— Työväestön itsensä säilyttämästä järjestyksestä sanoisin, että monessa tapauksessa on todettava tyydytyksellä, että lakon johdossa olevat henkilöt ja elimet ovat tehneet parhaansa järjestyksen ylläpitämiseksi ja välikohtausten välttämiseksi. Heitä ei voida syyttää välikohtausten syntymisestä, joskin eräissä tapauksissa olisi voinut toivoa, että asennoituminen olisi ollut vieläkin pontevampaa. Viranomaisten taholla on kuitenkin täysin ymmärretty se vastuu ja ne vaikeudet, jotka lakon johdossa olevilla henkilöillä oli kannettavanaan. Suurin osa välikohtauksista aiheutui siitä, että joukossa aina on sellaisia yksilöitä, jotka eivät jaksa tai ehkä eivät tahdokaan malttaa mieltään. Kun näin on, on rauhallisenkin aineksen vaikea ottaa tapahtumiin kantaa ja avoimesti asennoitua heitä vastaan."

Yleislakon aikana sattuneiden tapausten, yleensä vähäisten järjestyshäiriöiden johdosta pantiin vireille 52 oikeudenkäyntiä, joista suurin osa päättyi alioikeuksissa kertomusvuoden aikana, mutta useista valitettiin hovioikeuteen, minkä vuoksi kertomusvuoden aikana näitä oikeudenkäyntejä ei saatu lopulliseen päätökseen.

5. Muita työtaisteluita

S. Kirjatyöntekijäin Liitto sanoi v. 1955 lopussa kirja-alan työehtosopimuksen irti palkkojen osalta. Kun neuvotteluissa ei päästy sopimukseen, kirjatyöalalla alkoi lakko maaliskuun 5 päivänä. Se jatkui vielä yleislakon jälkeenkin erillisenä työtaisteluna. Sosiaaliministeriön määräämän sovittelijan, maisteri Raf. Rinteen johdolla suoritetuissa neuvotteluissa saavutetun tuloksen perusteella lakko päättyi aamulla maaliskuun 22 päivänä,

SAK:n työvaliokunta oli myöntänyt useille liitoille lupia saartojen toimeenpanoon, uhkavaatimusten esittämiseen ja lakkojen aloittamiseen, joiden yksityiskohtainen käsittely ei tässä yhteydessä ole tarpeellista.

Seuraavassa esitetään sosiaalisen tutkimustoimiston keräämät tiedot työtaisteluista, joista kaikki eivät kuitenkaan kuulu SAK:n piiriin.

Sosiaalisen tutkimustoimiston keräämien tietojen mukaan sattui maasamme v. 1956 42 työnseisausta. Ne koskivat välittömästi noin 20.235 työn-

antajaa sekä lähes 451.300 työntekijää ja niissä menetettiin n. 6.970.500 työpäivää.

Lukuunottamatta maaliskuun yleislakkoa ja sen jälkiselvittelyjen yhteydessä syntyneitä työnseisauksia oli kulunut vuosi työmarkkinoilla suhteellisen rauhallinen.

Yleislakon arvioitiin koskeneen n. 20.000 työnantajaa ja 423.000 työntekijää ja siinä menetettiin n. 6,9 milj. työpäivää eli 99 prosenttia koko vuoden työpäivämenetyksistä. Erimielisyydet yleislakon lopettamissopimuksesta sekä mielenilmaisut lakon aikaisten rikkomusten oikeuskäsittelyä vastaan johtivat saatujen tietojen mukaan seitsemässä tapauksessa työnseisauksiin. Näihin jälkiselvittelyihin osallistui n. 11.000 työntekijää, ja niissä menetettyjen työpäivien luku oli n. 14.500.

Syksyn aikana käytyjen vakauttamisneuvottelujen pitkittyminen sekä hallituksen hintapäätökset aiheuttivat pari tuntia kestäneiden istumalakkojen ohella kaksi yhden päivän mielenosoitusseisausta, joihin osallistui n. 3.000 työntekijää.

Yleislakon ohella varsinaisia työriitojen aiheuttamia työnseisauksia oli siis 32. Ne koskivat 199 työnantajaa sekä 14.300 työntekijää, ja niissä menetetty n. 53.000 työpäivää.

Lukumääräisesti eniten työnseisauksia oli huoneenrakennusalalla ja ahtaustöissä, ensiksi mainitulla alalla 15 ja viimeksi mainitulla viisi. Ne olivat näissä tapauksissa yleensä lyhytaikaisia. Vuoden sitkeimmäksi työnseisaukseksi muodostui Kotkassa Osuusliike Liiton myymälä- ja varastohenkilökunnan lakko loka—marraskuussa kestäen 44 päivää. Yhden kuukauden kesti myös Tampereen Naulatehtaalla tammi—helmikuussa vallinnut lakko, jossa sovinto saatiin aikaan, kuten edellisessäkin, virallisen sovittelijan ehdotuksen avulla. Näiden ohella työriitojen sovittelijan on ilmoitettu toimineen neljässä tapauksessa. Viidessä tapauksessa ratkaisu saatiin aikaan jonkun viranomaisen tai muun sivullisen myötävaikutuksella. Työnantaja- ja työntekijäjärjestöt, niiden valtuutetut asia- ja luottamusmiehet olivat riitaa sovittelmassa yhteensä 12 tapauksessa.

6. Hallitukselle valtuus hintatason turvaamiseksi

Kun talouselämän lyhytaikainen vapaus vei hintojen nousuun, eduskuntaryhmät suostuivat ennakkotiedustelussa siihen, että hallitus saisi oikeuden hintojen valvontaan ja säännöstelyyn. Tätä varten annettiin laki hintatason turvaamisesta 5 päivänä maaliskuuta. Kun tämä laki oli voimassa vain huhtikuun 15 päivään, niin sitä muutettiin 14 huhtikuuta annetulla lailla, joka oli voimassa vuoden loppuun. Joulukuun 28 päivänä annettiin viimeksi mainitun lain muuttamisesta laki, joka on voimassa vuoden 1957 loppuun.

Valtioneuvosto antoi päätöksen kotimaisten tarvikkeiden hintojen ja maksujen säännöstelystä maaliskuun 23 päivänä, joka päätös tuli voimaan huhtikuun 1 päivästä lukien.

Näin oli jälleen palattu melkoisen laajaan hintojen ja maksujen säännöstelyyn. Säännöstelyn puitteissa osaksi valtiontalouden tasapainottamiseksi ja osaksi tuotantokustannusten nousun perusteella hintataso on osoittanut jatkuvaa nousua, joten elokuussa elinkustannusindeksi kohosi 112 pisteeseen, jonka perusteella neuvottelut palkkojen korottamiseksi indeksisidonnaisuuden nojalla tuli ajankohtaiseksi.

7. Maataloustulon vakaannuttaminen

Hallitusneuvottelujen yhteydessä hallituspuolueet sopivat maataloustulon kytkemisestä palkansaajain yleiseen ansiotasoon. Tästä kytkennäisyydestä eduskunta hyväksyi yksimielisesti lain, joka annettiin 17 päivänä toukokuuta ja sitä koskeva asetus 8 päivänä kesäkuuta.

SAK:n taholla ei ole pidetty onnistuneena tällaista maataloustulon kytkemistä palkansaajien yleiseen ansiotasoon, koska se käsitetään jarruksi teollistuvan talouselämän kehitykselle ja koska se toisaalta edistää inflaatiokehitystä. Näin ollen SAK on kertomusvuoden aikana eri yhteyksissä esittänyt sellaista kantaa, että maatalouden tukea ei kytkettäisi palkansaajain yleiseen ansiotasoon, joten mainittu laki olisi joko kumottava tai muutettava.

8. Pyrkimys kokonaisratkaisuun talouspolitiikassa

Talousneuvoston vakauttamisjaosto, jossa oli myöskin SAK:n edustajia, pääministerin toimeksiannosta pohti kesän kuluessa ns. kokonaisratkaisua taloudellisiin pulmiin. Jaosto ei päässyt yksimielisyyteen ehdotuksesta. Jaoston luvalla sen puheenjohtaja Aura jätti oman ehdotuksensa SAK:lle, STK:lle ja pääministerille sekä pyysi järjestöjen vastausta lokakuun 15 päivään mennessä. Auran ehdotus oli seuraavanlainen:

"Ehdotus vakauttamisratkaisuksi

Yleistä

Rahataloudellinen kehitys maassamme on vuoden 1955 lopusta lähtien ollut selvästi inflatoorinen, mistä hintojen, elinkustannusten ja nimellistulojen voimakas kohoaminen on ollut osoituksena. Viime vuoden keskitasosta on kansantalouden palkkasumma noussut kaikkiaan yli 20 % ja maanviljelijäin maataloudesta saamat tulot yli 30 %. Tämä inflatoorinen kehitys on ollut vaikuttamassa siihen, että yleisön talletustoiminnassa on tapahtunut huolestuttavaa taantumista — yleisön talletukset rahalaitoksissa ovat helmikuusta lähtien vähentyneet n. 9 mrd mk — mikä on alkanut huomattavasti vaikeuttaa tuotannon kehittämiseksi välttämättömien investointien sekä asuntotuotannon rahoittamista. Tämän johdosta on lainansaantimahdollisuuksien heikkenemisen vuoksi ensi talvikautena odotettavissa mm. rakennustoiminnassa huomattavaa supistumista, mikä tulee aiheuttamaan rakennusalalla viimevuotista laajempaa työttömyyttä.

Kuluvn vuoden aikana taloudellinen ekspansio on eri puolilla maailmaa huomattavasti hidastunut, mikä on aiheuttanut jo nyt menekkivaikeuksia

mm. puuteollisuustuotteiden osalta. Tämän sekä vuoden alussa vallinneen epäedullisen laivauskauden ja yleislakon aiheuttamien tuotantomenetysten vuoksi vientitulojen on kuluvana vuonna arvioitu jäävän 6—8 mrd markkaa viimevuotista pienemmiksi. Viennin näkymiä on ensi vuotta ajatellen pidettävä epävarmoina ja Suomen Pankin käsityksen mukaan on jo nyt varauduttava siihen, että vientitulot saattavat jäädä jopa pienemmiksi kuin kuluvana vuonna. Samanaikaisesti on tuonti kuluvana vuonna inflatoorisesti kasvaneen kotimaisen kysynnän johdosta paisunut siinä määrin, että se on vaarantanut maksutaseen tasapainon ja pakottanut ryhtymään tuonnin supistamiseen. Vientituotteiden menekin supistuminen, vientiteollisuuden kannattavuuden heikkeneminen tuotantokustannusten nousun johdosta ja kiristynyt rahoitustilanne ovat johtaneet metsäkauppojen vaikeutumiseen, mikä metsätalouden piirissä uhkaa johtaa työllisyyden ja tulojen alenemiseen ensi talvikauden aikana.

Valtion kassataloudessa tulojen ja menojen suhde on kuluvana vuonna heikentynyt, ja subventiomenojen suuruuden sekä eräiden ensi vuoden alussa voimaan astuvista uusista laeista, mm. kansaneläkelaista, aiheutuvien lisämenojen johdosta valtiontalous uhkaa muodostua alijäämää osoittavaksi. Jollei valtiontalouden piirissä saada aikaan eräiden kulutusluontoisten menojen supistamista tai tulojen lisäystä, mahdollisuudet hoitaa työllisyyden ylläpitämistä julkisin varoin heikenevät oleellisesti.

Hintojen ja palkkojen inflatoorisen nousun johdosta jouduttiin voimassaolevan maataloustulolain nojalla elokuussa korottamaan maataloustuloa, mikä osittain tapahtui maataloustuotteiden hintoja korottamalla, osittain valtiontalouden kustannuksella. Elinkustannusindeksin nousua elokuulta piste-lukuun 112, tämä on oikeuttanut voimassaolevien työehtosopimusten mukaan työntekijäliitot vaatimaan neuvotteluja palkkojen tarkistamisesta. Jos palkkoja korotettaisiin tällä perusteella elinkustannusindeksin nousua 107 pisteestä 112 pisteeseen eli viittä pistettä vastaavasti, tämä johtaisi voimassaolevan maataloustulolain mukaan välittömästi myös maataloustuotteiden hintojen uuteen tarkistamiseen. Yhdessä palkankorotusten muiden hintavaikutusten sekä eräiden muiden tiedossa olevien hintatekijöiden kanssa tämä nostaisi indeksiä siinä määrin, että se saattaisi aiheuttaa myöhemmin uusia vaatimuksia palkkojen tarkistamisesta elinkustannusten nousun johdosta.

i

Ehdotus linnarauhasopimukseksi

Edellä mainitun kaltaisen hintojen ja palkkojen vuorottaisen nousun estämiseksi sekä edellytysten luomiseksi nykyistä kestävämmän sisäisen ja ulkoisen taloudellisen tasapainon saavuttamiseksi sekä tuotannon, työllisyyden ja elintason nousulle välttämättömien investointien rahoituksen turvaamiseksi esitetään, että tärkeimpien taloudellisten järjestöjen, hallituksen sekä lainsäädäntöä vaativien toimenpiteiden vuoksi myös poliittisten puolueiden kesken tehtäisiin sopimus vuoden 1957 loppuun kestävästä taloudellisesti linnarauhasta seuraavien toimenpiteiden pohjalta:

1. Työmarkkinain keskusjärjestöt sopivat siitä, että elinkustannusten nousun perusteella suoritetaan — %:n suuruinen palkkojen korotus ja samassa yhteydessä sovitaan myös työehtosopimusten uudistamisesta ensi tulevaksi sopimuskaudeksi ilman muita palkankorotuksia, vastaavalla tavalla menettellään myös julkisessa virka- ja työsuhteessa olevien osalta;

2. Työmarkkinain keskusjärjestöt samassa yhteydessä sopivat siitä, että työehtosopimuksiin nykyisin sisältyvä indeksiklausuuli poistetaan; vastaavasta menettelystä sovitaan myös julkisessa virka- ja palvelussuhteessa olevien osalta;

3. Edellä esitettyä vastaavasti annetaan eduskunnalle esitys, jonka mukaan maataloustulon vakauttamisesta annettu laki lakkaa olemasta voimassa — päivästä kuuta 195.. eli siitä ajankohdasta lukien, jolloin kohtia 1 ja 2 koskevat sopimukset on solmittu.

4. Annetaan eduskunnalle esitys hintavaltuustolain jatkamisesta vuoden 1957 ajaksi sen sisältöisenä, että kaikki tärkeimmät hinnat ja maksut voidaan saattaa hinnanvahvistusmenettelyn alaisiksi; maataloustuotteiden hinnat vakautetaan vuoden 1957 ajaksi tässä yhteydessä sovittavalle tasolle;

5. Tammikuun 1. päivästä 1957 lukien ryhdytään laskemaan siten uudistettua elinkustannusindeksiä, että se nykyistä paremmin vastaa kansantalouden kokonaiskulutuksen rakennetta ja että indeksin kulutuserävalikoimaa laajennetaan.

6. Hallituksen ja Suomen Pankin kesken sovitaan sellaisista raha- ja valuuttapolitiittisista toimenpiteistä, joiden avulla on mahdollista yleisen taloudellisen tilanteen niin vaatiessa turvata sekä viennin kannattavuus että työllisyyden säilyminen,

7. Talousneuvostolle annettu toimeksianto ei sisältänyt ehdotuksen tekemistä valtiontalouden tasapainoittamiseksi, vaan ko. kysymys jäi hallituksen valmisteltavaksi. Tämän vuoksi on edellä olevaa linnarauhasopimusluonnosta laadittaessa tyydytty lähtemään vain siitä edellytyksestä, että valtiontalouden tasapainoittamiseksi tarvittavat toimenpiteet toteutetaan tavalla, joka ei aiheuta sellaista tuotantokustannusten nousua, mikä edelleen vaikeuttaisi viennin ja muun tuotannon kannattavuutta. Sikäli kuin valtiontalouden tasapainoittaminen suoritetaan kulutusta supistavin toimenpitein, tästä aiheutuva rasitus jaetaan oikeudenmukaisella tavalla eri yhteiskuntaryhmien kesken.

Linnarauhan aikana suoritettavat toimenpiteet

Yleistä

Ulkomaankaupan yli 16 vuotta kestäneen säännöstelyn johdosta talouselämämme, päävientiämme lukuunottamatta, on elänyt eräänlaisessa taloudellisessa umpiossa. Ulkomaankaupan säännöstely sekä tosiasiallisia hinta- ja kustannussuhteita vastaamattomat valuuttakurssit ovat luoneet maahamme tuotantoa, jolla vapaan kilpailun vallitessa tuskin olisi menestymisen mahdollisuuksia ja toisaalta myös estäneet sellaisen tuotannon kehittymistä, jolla ilmeisesti olisi mahdollista lisätä ja monipuolistaa vientiämme. Muissa maissa on määrätietoisesti pyritty ulkomaankaupan liberalisoimiseen ja useat maat ovat käytännöllisesti katsoen jo tähän mennessä pystyneet vapauttamaan kauppansa erilaisista rajoituksista. Kun maamme taloudellinen edistyminen on ratkaisevasti riippuvainen ulkomaankaupasta, meidän on välttämätöntä mukauttaa oma kaupankäyntimme kansainvälisen kaupan yleiseen kehitykseen.

Vuoden 1955 kesästä lähtien on ulkomaankaupan vapauttamista pyritty edistämään ns. tuonnin automatisoinnin tietä, mutta kohonneen hinta- ja kustannustasomme ja sekä vienti- että kotimarkkinatuotannon kannattavuuden ja kansainvälisen kilpailukykyimme viimeaikaisen heikentymisen vuoksi ovat mahdollisuudet tuonnin automatisoinnin jatkamiselle ja muullekin tuontisäännöstelyn purkamiselle vallitsevien edellytysten puitteissa huonontuneet. Ulkomaankaupan vapauttaminen edellyttää näin ollen määrättyjen peruskorjausten suorittamista, jotka tasoittavat sitä eroa, mikä nykyisin vallitsee kotimaisen ja kansainvälisen hinta- ja kustannustason välillä.

Ulkomaankaupamme mukauttaminen kansainvälisiin kilpailuolosuhteisiin tulisi olennaisesti muuttamaan talouspolitiikkamme ja taloudellisen kehityksemme perusteita. Ulkomaisen kilpailun vaikuttaessa myös kotimarkkinoilla

eri elinkeinoalojen kehitysedellytykset tulevat, toisin kuin nykyisin on laita, huomattavasti poikkeamaan toisistaan. Tämä edellyttää puolestaan mm. vastaavassa määrin differentioitua palkka- ja hintapolitiikkaa. Samoin tulisi vapaa ulkomaankauppa asettamaan uusia vaatimuksia noudatettavalle raha-, valuutta- ja finanssipolitiikalle.

Perusedellytyksenä elintason kohottamiselle ja vaurauden lisäämiselle on tuotannon laajentaminen ja tehostaminen. Tämä edellyttää nykyistä huomattavasti suurempia investointeja tuotantokoneistoon ja tuotantoa palvelemaan tarkoituksiin, kuten voimatalouteen, tie- ja rautatieverkostoon, satamiin ym. Sekä valtiontaloudessa että yksityisessä pääomamuodostuksessa on kuitenkin kuluvana vuonna tapahtunut sellainen käänne, että se on tyrehtyttänyt em. investointien rahoittamiseksi tarpeellisten rahapääomien muodostumisen sekä saattanut työllisyyden ylläpitämisen vaaranalaiseksi. Tämän vuoksi on tarpeellista, että ryhdytään tehokkaisiin toimenpiteisiin niin julkisen kuin yksityisenkin sektorin piirissä lisäpääomien hankkimiseksi investointeihin.

Suositukset

Välittömästi sen jälkeen kun edellä esitetty linnarauhasopimus on saatettu voimaan, ryhdytään valmistelemaan talouspoliittisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on nykyistä kestävämmän sisäisen ja ulkoisen tasapainon saavuttaminen sekä vakaan rahanarvon, tuotannon, työllisyyden ja elintason nousun turvaaminen. Tässä tarkoituksessa sovitaan siitä, että seuraavassa esitetyt muutokset ja uudistukset toteutetaan jäljempänä esitettyjen periaatteiden mukaisesti:

1. Palkkojen osalta siirtyminen palkkapolitiikassa järjestelmään, jonka mukaan palkkatasossa suoritettavista korjauksista työehtosopimusneuvotteluissa päätettäessä otetaan kansainvälisen kilpailukykyimme myös vapaan ulkomaankaupan vallitessa sekä yleisen taloudellisen tilanteen asettamien vaatimusten ohella huomioon myös (uudistetun elinkustannusindeksin pohjalla) rahan arvon muutokset, tuottavuuden kehitys sekä yksittäisten elinkeinoalojen toimintaedellytykset.

2. Mataloustulojen osalta siirtyminen järjestelmään, joka nykyistä paremmin vastaa maatalouden luontaisten edellytysten koti- ja ulkomaisten markkinointimahdollisuuksien sekä vapaan ulkomaankaupan asettamia vaatimuksia.

3. Ryhdytään järjestelmällisesti purkamaan ulkomaankaupan säännöstelyä ja tässä tarkoituksessa suoritetaan ne korjaukset kaupankäynnin edellytyksissä, jotka ulkomaisten ja kotimaisten kustannustason välillä vallitsevan erotuksen tasoittamiseksi osoittautuvat tarpeellisiksi ja mahdollisiksi.

4. Kun talouspolitiikkaa ei ole pitemmällä tähtäimellä syytä rakentaa keinoitekoisten säännöstelytoimenpiteiden varaan, myös hintasäännöstely lopetetaan linnarauhan päätyttyä.

5. Säännöstelytoimenpiteiden tultua puretuksi pääpaino talouspolitiikan alalla tulee olemaan yleisessä raha- ja finanssipolitiikassa. Tämän vuoksi valmistellaan toimenpiteitä finanssipolitiikan joustavuuden lisäämiseksi sekä finanssi- ja rahapolitiikan koordinoimiseksi ja kehittämiseksi yleisen talouspolitiikan tavoitteita vastaavaksi. Tässä tarkoituksessa kehitetään myös suhdannevarausmenettely sellaiseksi, että se mahdollisimman suurella määrällä vastaisi tasaiselle taloudelliselle kehitykselle ja vakavalle rahan arvolle esitettäviä vaatimuksia.

6. Yksityisen vapaaehtoisen säästämisen elvyttämiseksi ja tehostamiseksi lisätään talletuksille ja vakuutussäästämiseksi myönnettäviä verohelpotuksia sekä edistetään osake- ym. säästämismuotoja ja saatetaan valtionlainojen

ehdot samanarvoisiksi varsinaisten talletusten ehtojen kanssa. Voimalaitosten ja muiden tuotannon kohottamiseksi tarpeellisten perusinvestointien rahoittamiseksi pyritään hankkimaan pitkäaikaisia ulkomaisia luottoja. Julkiset säästämiset lisätään verotusjärjestelmässä suoritettavien tarkistusten avulla tai suostamalla julkista kulutusta ja kulutusavustuksia."

Kasaantuneita taloudellisia pulmia pohdittaessa SAK:n piirissä todettiin, että yksistään palkoista puhumisella ei vaikeuksista päästä ja että on useita sellaisia asioita, kuten esim. työllisyyskysymys ja maataloustulolaki, joita ei voida ratkaista yksistään SAK:n toimenpitein. Näin ollen Auran ehdotukseen suhtauduttiin varauksellisen myönteisesti ja lokakuun 15 päivänä pitämässään kokouksessa työvaliokunta hyväksyi seuraavan vastauksen:

"Talousneuvoston vakaannuttamisjaostolle.

Keskusjärjestömme on valmis tukemaan talouselämämme vakaannuttamispyrkimyksiä. Vakaannuttaminen voidaan kuitenkin toteuttaa vain sellaisen ohjelman puitteissa, joka on oikeudenmukainen ja merkitsee sitä, että eri eturyhmät osallistuvat taloudellisiin ratkaisuihin tasapuolisesti. Vakaannuttamisneuvotteluja voidaan käsityksemme mukaan jatkaa talousneuvoston puheenjohtajan 2. 10. —56 talousneuvoston vakaannuttamisjaostolle tekemän ehdotuksen pohjalla, joskin ehdotukseen on käsityksemme mukaan tehtävä useita täsmennyksiä.

Vakaannuttamisen edellyttämät palkkapoliittiset ratkaisut voidaan käsityksemme mukaan tehdä vasta siinä yhteydessä, kun kaikista hintatason muodostumiseen vaikuttavista oleellisista ratkaisuista on niiden aiheuttamien todennäköisten seurausten osalta saatu selvyys ja kun sovitaan ratkaisujen toimeenpanon käytännöllisistä menettelytavoista. Käsityksemme mukaan merkitsee tehtävä ratkaisu myös sitä, että edellytetty elinkustannusten taso säilyy. Siinä tapauksessa, että sovitua elinkustannusten tasoa ei pystytä ylläpitämään, raukeavat tehdyt sopimukset myös palkkojen osalta.

Sopimusesityksen viidentenä kohtana olevaan elinkustannusindeksiuidistukseen keskusliitomme suhtautuu tässä vaiheessa kielteisesti.

Luonnoksessa esitettyjä valtiontaloutta koskevia edellytyksiä emme pidä riittävinä. Kun luonnoksessa on esitetty, että valtiotaloutta koskevat toimenpiteet eivät saisi vaikuttaa tuotantokustannuksia nostavasti, niin samoin on edellytettävä, että valtiotaloudellisten toimenpiteiden kautta ei heikennetä sosiaalista turvallisuutta eikä alenneta reaalipalkkaa. Sopimukseen tulee sisältyä vakuutus myös siitä, että työllisyys edelleen turvataan ja että rahapolitiikkaa hoidetaan tavalla, joka palvelee tämän tarkoituksen saavuttamista.

Kysymykseen vakaannuttamisohjelman yksityiskohdista ja pitempijännitteisistä toimenpiteistä palataan keskusjärjestömme taholta myöhemmin, mikäli vakaannuttamisen edellytyksistä voidaan sopia."

Edellä esitetyissä asiakirjoissa ei määritelty palkkojen korotuksen määrää. SAK:n vastaus perustui siihen ajatukseen, että ainakin tärkeimmät vakauttamisen tekijät on ensin selvitettävä ja niiden perusteella ennakkoon laskettava se, mihin saakka elinkustannusindeksi sovitettavien suunnitelmien mukaan nousee, minkä perusteella olisi määritelty sekä elinkustannusten että työn tuottavuuden nousun perusteella tuleva palkkojen korotus. Linnarauhan

edellytyksenä olisi ollut sitten se, että elinkustannukset olisivat kestäneet sovitus katon alapuolella. Näiden näkökohtien perusteella etukysymysten ensimmäinen ratkaisuvaihe olisi tullut Auran ehdotuksen X:%a määrättäessä ja toinen sitten, jos elinkustannukset olisivat kohonneet sovittua tasoa korkeammalle.

Tämä kokonaisratkaisusuunnitelma kaatui Maalaisliiton ja Maataloustuotajain Keskusliiton vastaukseen, joten taloudellisia ongelmia ryhdyttiin hoitamaan ns. erillISRatkaisujen tietä, joista eräänä huomattavana oli valtiontalouden tasapainoittamiseksi eräiden subventioiden poistaminen lokakuussa, mistä tehdään selkoa kertomuksen taloudellisessa osassa. Näin jouduttiin palkkojen korotuskysymystäkin ajamaan erillisenä asiana.

9. Neuvottelut työehtosopimusten johdosta

Vaikka SAK:n taholla olisi haluttu taloudellisiin pulmakysymyksiin kokonaisratkaisua, niin tässä kysymyksessä mahdollisen epäonnistumisen varalta työehtosopimuslinjalla liittoja kehoitettiin neuvottelemaan sopimusten edellyttämällä tavalla palkkojen korottamiseksi elinkustannusten nousun perusteella.

Liittojen neuvottelut päättyivät tuloksettomina ja liitot sanoivat sopimukset palkkojen osalta irti. Tämän seurauksena SAK keskusliittojen välisen sopimuksen edellyttämässä järjestyksessä esitti STK:lie keskusliittojen välisiä neuvotteluja, mistä SAK lähetti STK:lie lokakuun 22 päivänä seuraavan kirjeen:

"Suomen Työnantajain Keskusliitolle.

Keskusliittojen välisen 28 päivänä marraskuuta 1955 hyväksytyn indeksisuosituksen mukaisella tavalla on asianomaisten työnantaja- ja työntekijäliittojen kesken käyty neuvotteluja palkkojen tarkistamisesta elinkustannusten muutoksia vastaavasti. Nämä neuvottelut eivät kuitenkaan ole johtaneet suosituksessa ja työehtosopimuksissa edellytetyn neuvotteluajan kuluessa tulokseen. Tämän seurauksena on SAK:n jäsenliittojen toimesta indeksisopimuksen merkitsemässä järjestyksessä irtisanottu lukuisia työehtosopimuksia palkkojen osalta päättyviksi kuukauden kuluttua irtisanomisesta lukien.

Palkkapoliittinen tilanne on nyttemmin oleellisesti muuttunut myös sen johdosta, että valtioneuvoston 19. 10. 1956 tekemillä päätöksillä on useiden merkitykseltään keskeisten elintarvikkeiden kuluttajahinnat nousseet siinä määrin, että yksinomaan näiden vaikutus elinkustannusindeksiin on lähes 5 pistettä. Ylläolevan perusteella

esitämme Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton välisen neuvottelujen aloittamista mahdollisimman pikaisesti palkkojen korottamiseksi elinkustannusten nousun merkitsemälle tasolle."

Samana päivänä SAK antoi julkisuuteen tiedotuksen, jossa tehtiin selkoa palkkakysymyksen vaiheista ja ilmoitettiin, että STK:lie esitettiin keskusliittojen neuvottelujen aloittamista.

Keskusliittojen virallisia neuvotteluja pidettiin kaksi kertaa. STK antoi marraskuun 1 päivänä kirjallisesti seuraavan kielteisen vastauksen:

"Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. Helsinki.

Kirjelmällä lokakuun 22 päivästä esitti Keskusliitonne neuvottelujen aloittamista palkkojen korottamiseksi elinkustannusten nousun merkitsemälle tasolle. Tällaisia neuvotteluja on sen jälkeen käyty lokakuun 26 ja 30 päivinä. Alempana esitämme selvityksen käsityksestämme ja niistä seikoista, joihin se perustuu.

Aluksi toteamme, että kysymys talouspoliittisen kokonaisratkaisun aikaansaamisesta on ollut esillä samanaikaisesti kuin jäsenliittojemme kesken on käyty työehtosopimusten mukaisia neuvotteluja palkkojen tarkistamisesta. Talousneuvoston puheenjohtajan 2. 10. 1956 vakauttamisjaostolle esittämän ehdotuksen johdosta Keskusliittomme toimitusjohtaja vastauksessaan 15. 10. 1956 esitti sen käsityksen, että talouspoliittiseen kokonaisratkaisuun olisi välttämätöntä pyrkiä, ja että sellaisen aikaansaaminen edellyttää yksimielisyyden saavuttamista kaikista yksityiskohdista, koska ne riippuvat kiinteästi toisistaan. Käsityksemme kokonaisratkaisun välttämättömyydestä ei ole muuttunut siitäkään huolimatta, että valtioneuvoston äskettäin toimittamat osaratkaisut samoin kuin myös talousneuvoston piirissä 31. 10. 1956 todetut kannanotot ovat vaikeuttaneet kokonaisratkaisun aikaansaamista.

Keskusliittomme toteaa, ettei kumpikaan tehdyistä osaratkaisuista suinkaan helpota teollisuuden suhtautumista esitettyihin palkantarkistusvaatimuksiin. Osaratkaisuista edellinen, so. kuluttajahintojen korottaminen valtiontalouden parantamiseksi on, kuten välillämme käydyissä neuvotteluissa on selvinnyt, antanut Keskusliitollemme aihetta lisätä niitä korotusvaatimuksia, joita jäsenliittomme olivat työehtosopimusten edellyttämän määräjän kuluessa alunperin esittänyt, mutta se ei ole lisännyt teollisuuden tuloja eikä sen mahdollisuuksia maksaa korkeampia palkkoja. Näköpiirissä ei ole muitakaan sellaisia muutostekijöitä, jotka parantaisivat teollisuuden palkanmaksu- ja kilpailukykyä. Päinvastoin on todettava, että on olemassa tekijöitä, jotka sitä edelleenkin heikentävät. Sellainen on jälkimmäinen valtioneuvoston toimittamista osaratkaisuista, hintasulku, joka saattaa vaikeuttaa jo nykyisissäkin olosuhteissa välttämättömiksi osoittautuvia hinnankorotuksia.

Jo ennen toimitettuja osaratkaisuja oli jäsenliittojemme mahdotonta suostua pistelukuun 112 perustuviin palkantarkistusesityksiin. Siihen mennessä tapahtuneesta kehityksestä tahdomme tässä yhteydessä erityisesti korostaa sitä seikkaa, että kotimaisten teollisuustuotteiden hintataso tukkuhintaindeksin mukaan oli viime tammikuuhun verrattuna kohonnut keskimäärin vain 3,3 % samaan aikaan kun työntekijäin ansiotaso teollisuudessa oli kohonnut keskimäärin 13 %. Tämä vertailu osoittaa; että tähän mennessä tapahtunut työkuustannusten nousu on käytännöllisesti katsoen yksinomaan jäänyt tuotannon rasitukseksi, joksi se hintasulun nyt tultua voimaan näyttää edelleenkin jäävän. Lisäksi olemme todenneet, että kotimaisten teollisuustuotteiden hintataso (ilman liikevaihto- ja valmisteveroja) oli vielä viime tammikuussa keskimäärin samalla tasolla kuin v. 1951, jolloin vakauttaminen viimeksi toimitettiin. Edellä mainittu luku 3,3 % osoittaa siten ei ainoastaan kotimaisten teollisuustuotteiden hintakehitystä viime tammikuuhun verrattuna vaan myöskin vuoteen 1951 verrattuna. Teollisuustyöntekijäin ansiotaso sen sijaan on vuoden 1951 jälkipuoliskosta lukien kuluvaan vuoden toiseen neljännekseen mennessä kohonnut keskimäärin 28 %.

Siitä huolimatta, että palkat muodollisesti edelleenkin vastaavat elinkustannusindeksin pistelukua 107, on siis teollisuuden työntekijäin ansiotaso

kohonnut melkoisesti samalla kun kotimaisten teollisuustuotteiden hinnat ovat pysyneet suurin piirtein ennallaan niin hyvin verrattuna vuoteen 1951 kuin aikaan välittömästi ennen yleislakkoa. Jo tämä tosiasia on estänyt työnantajia suhtautumasta myönteisesti esitettyihin palkankorotusvaatimuksiin, joiden perusteluna on yksinomaan elinkustannusten kohoaminen. Jo edellä esitetystä luvuista käy selville, että elinkustannusten nousu ei ole voinut olla peräisin teollisuuden piiristä, vaan pääasiassa sen ulkopuolelta. Elinkustannusindeksiä tarkasteltaessa käykin selville, että elinkustannusindeksin nousu on johtunut pääasiassa kahdesta tekijästä, osaksi ravintoainoiden hintojen noususta ja osaksi vuokratason noususta. Tällaisista syistä aiheutuneen elinkustannusten nousun asettaminen teollisuuden korvattavaksi ei voi olla johdonmukaista.

Työnantajain käsitykseen nykyisestä palkkapoliittisesta tilanteesta on edelleen vaikuttanut se toteamus, että teollisuuden työntekijäin ansiotason nousu yhä edelleenkin, viimeaikaisista hintojen korotuksista huolimatta, on edellä elinkustannusten kehityksestä. Elinkustannusindeksin odotetaan nimittäin viimeaikaisten ratkaisujen johdosta asettuvan pisteluvun 118—119 vaiheille, kun sen sijaan teollisuustyöntekijäin ansiotasoa osoittava indeksi jo toisena neljänneksenä oli 128.

Edellä esitettyjen tosiasiain sekä niiden tietojen perusteella, joita muissakin suhteissa on käytettävissä teollisuuden nykyisestä taloudellisesta asemasta, Keskusliittomme on tehnyt sen johtopäätöksen, että tuotannon jatkumisesta vastuunalaisten työnantajain on nykyisissä erittäin epävarmoissa olosuhteissa mahdotonta olla mukana tuotantokustannuksia edelleenkin kohottamassa. Monessa yhteydessä on todettu, että kustannustaso Suomessa on jo nykyisenkin palkkatason vallitessa niin korkea, että kilpailukykyimme kansainvälisillä markkinoilla on erittäin heikko. Nykyoloissa aiheuttaisi tuotantokustannusten edelleen korottaminen vakavia vaurioita tuotannollisen toiminnan jatkumiselle ja johtaisi sitä tietä yhä vakavampaan työttömyysvaaraan, josta jo muutenkin on näköpiirissä pelottavia merkkejä. Toteamme tässä yhteydessä vielä, että nykyistä epävarmuutta lisäämässä ovat kiristyneet rahoitus- ja luottovaikeudet, joiden vähenemisestä ei ole minkäänlaisia viitteitä olemassa. Tämä todettakoon siitakin huolimatta, että palkankorotusten rahoittaminen luoton avulla, milloin kannattavaisuus ei sitä salli, ei voi kuulua järkevän talouspolitiikan menettelytapoihin.

Lopuksi toteamme, että työehtosopimusten mukaan on työntekijäpuolella ollut oikeus pyytää neuvotteluja palkkojen tarkistamisesta enintään elinkustannusten nousua vastaavasti, ja että työnantajilla on ollut oikeus harkita, onko palkkojen tarkistamiseen taloudellisia mahdollisuuksia. Tätä asiaa harkitessaan on Keskusliittomme edellä esitettyjen näkökohtien mukaisesti tullut siihen tulokseen, ettei se nykyisissä olosuhteissa voi pitää palkkojen korottamista mahdollisena.

Kunnioittaen

SUOMEN TYÖNANTAJAIN KESKUSLIITTO

V. A. M. Karikoski."

SAK:n työvaliokunta käsitteli STK:n vastauksen marraskuun 6 päivänä pitämässään kokouksessa, jolloin se käsitteli kysymystä mm. silloisen kansainvälisen kireän tilanteen valossa sekä päätti lähettää STK:n vastauksen tiedoksi jäsenliitoille, mutta palkkakysymyksen senhetkisen tilanteen suhteen ei vielä määritellyt kantaansa.

Keskusliittojen neuvottelujen tuloksettomina katkettua sosiaaliministeriö

määräsi marraskuun 6 päivänä sovittelijaksi keskusliittojen välisiin uusiin neuvotteluihin ylijohtaja Erkki Kinnusen. Hän tutki palkkakysymyksen ratkaisumahdollisuuksia kolme viikkoa keskusliittojen ja valtion edustajain piirissä. Marraskuun 27 päivänä ylijohtaja Kinnunen luopui tehtävästään välitysehdotusta tekemättä, mistä hän antoi sosiaaliministeriölle seuraavan kirjallisen ilmoituksen:

"Sosiaaliministeriö on 6. 11. 1956 määrännyt minut sovittelijana hoitamaan neuvotteluja Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton välillä palkkoja koskevien erimielisyyksien johdosta. Sovittelutoimesta saan täten kunnioittavasti ilmoittaa seuraavaa.

Hankittuani molemmilta osapuolilta selvityksiä erimielisyyden kohteista, eli voimassa oleviin työehtosopimuksiin sisältyvän ns. indeksimääräyksen soveltamisesta ja käytyäni neuvotteluja molempien osapuolten kanssa olen todennut, ettei erimielisyyttä ole saatu neuvotteluilla sovituksi. Nykyisessä yleisessä taloudellisessa tilanteessa en ole katsonut tarkoituksenmukaiseksi tehdä myöskään työriitojen sovittelusta 12 p:n heinäkuuta 1946 annetun lain 13 pykälässä tarkoitettua sovitteluehdotusta minun selvitettäväksi jätetyn palkkoja koskevan erimielisyyden ratkaisemiseksi."

Tämän lisäksi ylijohtaja Kinnunen antoi seuraavan kirjallisen kannanmerkintänsä:

"Sen lisäksi, mitä Sosiaaliministeriölle jättämässäni kirjelmässä on esitetty, saan mainita, että molemmat osapuolet olivat selvillä nykyisestä taloudellisesta tilanteesta, mutta siitä huolimatta osapuolten näkemykset erosivat siinä määrin toisistaan, että käsitykseni mukaan hyväksyttävää välitysehdotusta ei ollut löydettävissä. Perekdyttyäni asiaan olenkin tullut siihen tulokseen, että pelkkänä palkkaratkaisuna on hyvin vaikeata päästä nykyisestä umpikujasta. Minusta on ilmeistä, että yleinen määräprosentin suuruinen palkankorotus ei ole mahdollinen, koska on elinkeinoja, jotka nykyisellään eivät kestä palkkojen korotusta, vaikka se olisi merkityksellömän pienikin. Tällaisesta ratkaisusta olisi ilmeisesti seurauksena pienentynyt kilpailukyky, hintojen nousu ja lisääntynyt työttömyys."

10. Palkkakysymys SAK:n valtuustoon

Kun valtion asettaman sovittelijankin toiminta muodostui tuloksettomaksi, SAK:n työvaliokunta marraskuun 28 päivänä pitämässään kokouksessa harkitsi välttämättömäksi kutsua SAK:n valtuuston koolle joulukuun 9 päivänä palkkakysymystä käsittelemään sekä antoi julkisuuteen seuraavan tiedotuksen:

"SAK:n jäsenistöille

Valtioneuvoston määräämä sovittelija on kolmen viikon tuloksettomien neuvottelujen jälkeen luopunut tehtävästään tekemättä välitysesitystä palkkakysymyksen ratkaisemiseksi.

Käsiteltyään näin muodostunutta tilannetta SAK:n työvaliokunta ilmoittaa, että se tulee toimimaan siten, että jäsenkunnan edut turvataan. Työvaliokunta on päättänyt kutsua koolle keskusliiton valtuuston kokoukseen joulukuun 9 päiväksi.

SAK:n työvaliokunta"

SAK:n valtuusto joulukuun 9 päivänä pitämässään kokouksessa palkkauskysymystä perusteellisesti käsiteltyään hyväksyi seuraavan julkilausuman:

"SAK:n valtuuston julkilausuma

Käsiteltyään ajankohtaista talous- ja palkkapoliittista tilannetta SAK:n valtuusto toteaa, että eri syistä on hintakehitys johtanut siihen, että yleislakon lopettamissopimuksen mukainen elintaso ei ole säilynyt. Elinkustannukset ovat maaliskuun tasosta kohooneet jo n. 10 % ja tulevat vuoden vaihteeseen mennessä edelleen kohoamaan. Ponnisteluista huolimatta eivät jäsenliittojen ja SAK:n pyrkimykset palkkojen korottamiseksi elinkustannusten nousun johdosta ole kuitenkaan työnantajien täysin kielteisen asenteen vuoksi johtaneet tähän mennessä tulokseen. Elinkustannusten nousu on suureita osaltaan aiheutunut valtiovallan toimenpiteistä ja nimenomaa 19. 10. tehdyt hintaratkaisut ovat muodostuneet vakavaksi esteeksi palkkakysymyksen sovinnolliseksi ratkaisemiseksi neuvotteluteitse. SAK:n valtuusto ymmärtää valtiotaloutemme nykyiset vaikeudet, mutta se paheksuu vakavasti sitä menettelytapaa, jolla valtiotalouden tilan parantamiseksi tarkoitetut toimenpiteet sangen yksipuolisesti on toimeenpantu siten, että niiden vaikutus on ollut rasittavin palkansaajien ja erityisesti pienipalkkaisten ja suuriperheisten kohdalla. Se kielteinen asenne, jonka myös hallitus on omaksunut palkkakysymyksen oikeudenmukaisen ratkaisun suhteen, on taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä mätön.

On todettava, että työllisyystila on kehittynyt huolestumista herättävään suuntaan. Tämä johtuu osittain vientiämme kohdanneiden vaikeuksien ohella ennen muuta siitä suhdannetilaa vastaamattomasta ja joustamattomasta rahapolitiikasta, jota valtioneuvoston suostumuksella Suomen Pankin taholta on harjoitettu. SAK:n valtuusto edellyttää, että kaikin käytettävissä olevin tavoin pyritään turvaamaan alkaneen talvikauden työllisyys ja pitämään normaali tuotanto käynnissä.

Taloudelliset ja talouspoliittiset tekijät huomioon ottaen ei ole olemassa mitään syytä, jonka vuoksi palkansaajakunnan olisi tingittävä siitä elintasosta, joka yleislakon lopettamissopimuksella vahvistettiin. SAK ei tule luopumaan periaatteesta, että palkkojen on seurattava elinkustannusten ja hintojen kehitystä. Tällainen ei ole mahdollista varsinkaan, koska hintakuria ei erityisesti elintarvikkeiden hintojen osalta ole pystytty ylläpitämään siitä huolimatta, että maataloustuotteitamme kansainvälisesti katsoen varsin korkea hintataso on syynä tuotantomme korkeaan kustannustasoon.

SAK:n valtuusto katsoo, että palkkakysymyksessä on pyrittävä ratkaisuun siten, että yleislakon lopettamissopimuksen mukainen elintaso palautetaan. Mikäli tämä ei eri vaihtoehtoja ja normaalia neuvottelutietä käyttäen ole mahdollista, valtuusto velvoittaa SAK:n työvaliokunnan harkintansa mukaan ryhtymään muihin toimenpiteisiin. Kysymykset avoimista ja avoimiksi tulevista työehtosopimuksista on ratkaistava niin, että ne voivat täydentää palkkakysymyksen hoitamiseksi vältämätöntä yleisratkaisua.

SAK:n valtuuston kokous tähdentää itsenäisen ammattiyhdistyspolitiikan tärkeyttä. Talouspoliittisia ratkaisuja tehtäessä on ehdottomasti huolehdittava siitä, että palkansaajien elintason turvaamiseen tähtääviä pyrkimyksiä ja saavutuksia ei muilla talouspoliittisilla ratkaisuilla mitätöidä. SAK:n valtuusto edellyttää myös, että terveen talouspolitiikan ja talouskehityksen esteenä oleva maataloustulon sidonnaisuus saatetaan sellaiselle pohjalle, että se ei jatkuvasti vaaranna rahan arvoa eikä estä tulonjaon normaalia kehitystä.

Palkansaajien edun valvominen myös ajankohtaisen palkkakysymyksen osalta edellyttää jäsenistön aktiivisuutta. Tästä syystä SAK:n valtuusto kehottaakin jäsenistöä ja perusjärjestöjä nykytilanteessa erikoisesti työskentelemään järjestövoiman ja toimintakykyisyyden tehostamiseksi.

SAK:n VALTUUSTO"

11. Työehtosopimustilanne kertomusvuoden päättyessä

Sen lisäksi, että työehtosopimukset sanottiin irti palkkojen osalta niiden indeksisidonnaisuutta koskevien säännösten mukaisesti, yleensä kaikki vuoden vaihteessa päättyvät sopimukset sanottiin irti sopimusten mukaisessa järjestyksessä. Kun palkoista ei päästy sopimukseen, niin mainitut sopimukset jäivät irtisanotuiksi ja ne työehtosopimukset, jotka päättyvät kevätpuolella vuotta, jäivät palkkojen osalta avoimiksi kertomusvuoden päättyessä. Poikkeuksen tästä säännöstä muodostivat Graafisen ja Kirjansitototeollisuuden työehtosopimus, joka allekirjoitettiin joulukuun 12 päivänä, ja liikealan yleinen palkkasopimus, joka irtisanomattomana allekirjoitettiin marraskuun 30 päivänä. Näin ollen työehtosopimustilanteen uudistaminen asianmukaiseen järjestykseen siirtyi seuraavan vuoden puolelle.

VIII. Valtionvirkailijoin Yhteisjärjestön toiminta.

A. PALKKAUSASIAT

Yleislakon johdosta suoritettu palkkajärjestely

Yleislakon lopettamissopimuksen tekemisen yhteydessä antoi valtiovalta kirjallisen vakuutuksensa siitä, että valtion viran- ja toimenhaltijoille suoritetaan työmarkkinajärjestön tekemän sopimuksen I kohdan mukainen palkankorotus, eli markkamääräinen 2.400 markan suuruinen kuukausittainen hyvitys elinkustannusten nousun kompensaationa.

Virkamiespalkkojen korottamisesta neuvoteltaessa pitivät VY:n ja SAK:n edustajat aluksi jyrkästi kiinni siitä, että viran- ja toimenhaltijoille olisi tässä yhteydessä suoritettava muille palkansaajille myönnettyä 12 markan tuntipalkan korotusta vastaava 2.400 markan suuruinen markkamääräinen palkankorotus kaikissa palkkaluokissa. Yksityisoikeudellisessa työsuhteessa oleville työn tuottavuuden lisääntymisen perusteella maksettua keskimäärin 3 % suuruista palkankorotusta vastaava hyvitys virkamiehistöille tulisi myöhemmin käyttää virkoja ja toimia viimeksi palkkausluokkiin sijoiteltaessa oikaisematta jääneiden ja tässä yhteydessä syntyneiden epäkohtien korjaamiseen. Muiden virkamiesjärjestöjen ja valtiovallan kysymykseen nähden

ottaman vastustavan asenteen vuoksi joutui VY tässä suhteessa luopumaan alunperin omaksumastaan kannasta. Varsin monia neuvotteluja ja sovitteluja aiheuttivat AKAVA:n ja Virkamiesliiton vaatimukset elinkustannusten kohoamisen kompensoimisesta prosentuaalisen palkankorotuksen muodossa.

VY vastusti prosentuaalista palkankorotusta perustellen kantaansa sillä, että nimenomaan välttämättömyystarvikkeiden, pääasiassa maitotaloustuotteiden hinnat olivat nousseet, minkä vuoksi markkamääräinen palkankorotus tekisi virkamiehistön valtaosalle oikeutta. Kun lisäksi yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien kohdalla oli toteutettu markkamääräinen palkankorotus ei VY:n mielestä ollut paikallaan, että virkamiespalkkauksen suhteen, jota viime vuosina alinomaa on verrattu yksityisoikeudellisiin palkkoihin, toteutettaisiin muunlainen palkkajärjestely.

Käytyjen monivaiheisten neuvottelujen jälkeen esitti valtioneuvosto virkamiespalkkausjärjestelyn toteutettavaksi siten, että huhtikuun 1 päivästä 1956 lukien korotetaan peruspalkkoja kussakin palkkausluokassa 2400 markalla, siten vähennettynä, että kun siihen lisätään 15 % saadaan tulokseksi 2400 markkaa. Heinäkuun 1 päivästä 1956 lukien suoritetaan peruspalkkoille, ikälisille ja kalliipaikanlisille 3 %:n suuruinen korotus ja näin saatua summaa korotetaan vielä 15 %:lla, eli jo aikaisemminkin maksetulla indeksihyvityksen määrällä.

VY:n jouduttua luopumaan aluksi omaksumastaan käsityksestä, että työn tuottavuuden kohoamisen perusteella yksityisoikeudellisessa työsuhteessa oleville maksettua keskimäärin 3 %:n suuruisia korotusta vastaan virkamiespalkkojen korotus olisi käytettävä palkkaluokituksessa olevien virheiden oikaisemiseen, vaativat neuvottelijat 15 %:n indeksikorotuksen suorittamista myös edellämainitulle 2400 markan "yleislakkolisällä" sekä kuluvan vuoden alusta valtioneuvoston päätöksen perusteella toistaiseksi entisen suuruisena maksettavan indeksikorotuksen sisällyttämistä peruspalkkoihin. Tässä suhteessa ei vaatimustamme kuitenkaan saatu toteutetuksi.

Virkamiespalkkojen indeksisidonnaisuus

Sen johdosta, että työmarkkinaosapuolet olivat siirtyneet automaattisesta palkkojen indeksisidonnaisuudesta sopimusperusteiseen indeksijärjestelmään lakkasi automaattinen indeksisidonnaisuus myös virkamiespalkkojen osalta kuluvan vuoden alussa. SAK:n ja STK:n välisen yleissopimuksen mukaisen järjestelmän aikaansaamiseksi myös virkamiespalkkojen suhteen käytiin valtiovallan ja järjestön välillä monia neuvotteluja kuluvan vuoden kevätpuolella. Neuvottelut päättyivät kuitenkin tuloksettomina heinäkuun 19 päivänä AKAVA:n ja Virkamiesliiton esitettyä samassa yhteydessä palkankorotusvaatimuksia ennen kuin palkkojen voitaisiin katsoa vastaavan indeksipistelukua 107.

Mainitut järjestöt ryhtyivät toimenpiteisiin käyttäen keinoina virkojen ja toimien hakusaartoja ja joukkoirtisanoutumisen uhkaa, joiden tuloksena neuvottelut virallisesti aloitettiin uudelleen syyskuun 4 päivänä pääministeri Fagerholmin tekemän sovitteluehdotuksen pohjalla. Huolimatta siitä, ettei VY ollut osallistunut työtaisteluun oli yhteisjärjestö luonnollisesti mukana neuvotteluissa, joiden tuloksena valtioneuvosto teki seuraavan sisältöisen virkamiespalkkojen indeksisidonnaisuutta koskevan periaatepäätöksen:

"Valtioneuvosto päättää periaatteessa, että jos elinkustannusindeksi muuttuu pisteluvusta 107 viisi pistettä tai enemmän ja jos sen perusteella yleisillä työmarkkinoilla tarkistetaan palkkoja tai jos yleisillä työmarkkinoilla muusta syystä palkat yleisesti nousevat, valtioneuvosto ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin virkamiespalkkausten tarkistamiseksi.

Tarkistusta suoritettaessa on perustana elinkustannusten tai yleisen palkkatason muuttumisen oikeudenmukainen ja tasapuolinen korvaaminen kaikille virkamiesryhmille siten, että virkamiehet eivät joudu muita epäedullisempaan asemaan. Näistä periaatteista seuraa, että elinkustannusindeksin nousu edellyttää, ottaen huomioon ne ratkaisut, jotka muiden palkansaajaryhmien osalta suoritetaan, virkamiesten palkkausten vastaavaa suhteellista tarkistamista.

Mikäli vakauttamiskysymyksen yhteydessä sovitaan sellaisesta järjestelystä, joka merkitsisi seuraavissa indeksitarkistuksissa muunlaista kuin helmikuun 1956 jälkeen tapahtuneen elinkustannusten nousun täyttä korvausta edellyttävää järjestelyä, tästä sovitaan myös valtioneuvoston ja virkamiesjärjestöjen kesken."

Samassa yhteydessä sovittiin erillisen 15 % suuruisen indeksikorotuksen sisällyttämisestä peruspalkkoihin VY:n aikaisemmin tekemien vaatimusten mukaisesti ja muutettiin ikäilisäjärjestelmää siten, että kunkin ikälisän suuruudeksi tuli jälleen kahden peräkkäisen palkkaluokan välinen erotus.

Kalliinpaikan lisää koskevia määräyksiä muutettiin siten, että viran tai toimen haltijalle, jolla on yksi ikälisä, suoritetaan kalliinpaikanlisä yhtä, viran ja toimenhaltijalle, jolla on kaksi ikälisää, kahta jne. korkeamman palkkausluokan mukaisesti kuin mihin hänen virkansa tai toimensa kuuluu.

Molemmat viimeksimainitut muutokset päätettiin toteuttaa vuoden 1957 alusta lukien.

VY:n aikaisemmin tekemä ehdotus perhe-eläkelain suoman vakuutusturvan antamisesta virkamiehistölle maksuttomasti saatiin samassa yhteydessä toteutettua. Perhe-eläkelakia selvennettiin kysymystä tutkineen komitean ehdottamalla tavalla ja siirryttiin vuoden 1957 alusta maksuttomaan perhe-eläkejärjestelmään.

Valtiovallan tekemän edellä selostetun sovitteluehdotuksen hyväksymisen edellytykseksi asetettiin VY:n taholta perhe-eläkejärjestelmän soveltamisalan laajentaminen koskemaan myös tilapäisiä toimihenkilöitä, joka laajentaminen olisi toteutettava pysyväiseksi osoittautuneiden tilapäisten toimien ylimääräistämisen kautta. Valtiovalta hyväksyi vaatimuksemme tässä suhteessa ja kun AKAVA:lle oli annettu lupaus johtavien virkamiesten palkkausjärjes-

telmän kehittamisestä ja heidän asemansa tutkimisesta oli yksimielisyyssäävutettu ja neuvottelut julistettiin päättyneiksi.

Hallitus teki edelläolevat järjestelyt sisältävän ehdotuksensa eduskunnalle, joka hyväksyi sen muutoksitta.

Edellä viimeksi selostettujen palkkausjärjestelyjen voidaan arvioida merkitsevän, ottaen huomioon, että perhe-eläkevakuutusmaksu olisi aikaisemmin voimassa olleen lain perusteella noussut vuoden 1957 alusta 1 %:sta 2 %:iin, keskimäärin noin 3 %:n suuruista palkankorotusta virkamiehistölle.

B. MUUT VIRKASUHTEESTA JOHTUVAT KYSYMYKSET

Ns. Canthin komitea kiinnitti vuonna 1955 valtioneuvostolle antamassaan mietinnössä huomiotaan siihen, että valtiovallan ja virkamiesjärjestöjen välisiä neuvottelusuhteita olisi pyrittävä kehittämään. Monasti oli jouduttu tilanteisiin, joissa tarkempia tutkimuksia vaativat kysymykset oli ollut pakko ratkaista varsin lyhyen määräajan puitteissa epätäydellisinä hätäratkaisuin. Kehityksen ohjaamiseksi parempaan suuntaan ehdotti komitea perustettavaksi pysyväsien elimen virkamieskysymyksiä valmistelemaan.

Komitean tekemän ehdotuksen perusteella annettiin tammikuun 20 päivänä asetus virkamiesasioiden neuvottelukunnasta, joiden tehtäväksi tuli valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön toimeksiannosta antaa lausuntoja ja valmistella ehdotuksia valtiovarainministeriön palkkaus ja eläkeasiainosaston toimialaan kuuluvista asioista.

Neuvottelukuntaan saatavien edustajien määrästä käytiin monia neuvotteluja, joiden tuloksena SAK ja VY saivat neuvottelukunnassa kaksi vakinaista paikkaa ja oikeuden nimetä edustajilleen yhden yhteisen varamiehen. Keskusliittoa ja VY:tä ovat kuluneena vuonna edustaneet neuvottelukunnassa SAK:n II puheenjohtaja Vihori Rantanen ja VY:n sihteeri Mikko Laaksonen ja heidän varamiehenään on ollut VY:n aikaisempi puheenjohtaja Taavi Kivinen.

Kuluneena vuonna on neuvottelukunta joutunut selvittämään edellisen vuoden lopussa toimitetun palkkaluokkatarkistuksen aiheuttamia seurausilmiöitä ja paneutumaan kahteen kertaan vuoden aikana tapahtuneeseen virkamiespalkkauksen tarkistukseen. Näiden lisäksi on neuvottelukunnan asettamat jaostot, joissa VY on ollut edustettuna työskennelleet virkamiesten matkustussäännön uudistamiseksi sekä pysyväisiksi osoittautuneiden tilapäisten toimien ylimääräistämiseksi ja vakinaistamiseksi sekä tilapäisten toimihenkilöiden aseman selvittämiseksi. Kumpakaan viimeksimainituista tehtävistä ei toimintavuoden loppuun mennessä ole saatu päätökseen.

Virkamiesasioiden neuvottelukunnalle on VY:n toimesta ilmoitettu käsiteltäväksi monia jo vuosikausia ratkaisuaan odottaneita virkamiehistön sosiaalista asemaa koskevia kysymyksiä, joista tärkeimpinä mainittakoon viran ja toimenhaltijain terveyden ja sairaanhoitokysymys, palkkauslain muuttaminen.

työaikatutkimusten suorittaminen, oikeudenmukaisten eläkeikärajojen määrittäminen, virkapukuavustuskysymys ja kysymys yötyön aiheuttaman lisärasituksen korvaamisesta. Palkkauskysymysten jatkuvasta vireillä olosta johtuen ei edellämainittujen asioiden suhteen ole mainittavampaa edistymistä kertomusvuoden aikana tapahtunut.

Yötyökysymyksen ratkaisemista vuoden 1957 alkuun mennessä vaadittiin VY:n taholta järjestöllisten toimenpiteiden uhkaa käyttäen. Valtioneuvosto tekikin asiasta kahden hallituksessa olevan kansanedustajan kautta esityksen eduskunnassa, jonka perusteella yörahaa korotettiin 90 markasta 150 markkaan yöltä. VY on saattanut valtiovarainministeriön tietoon, ettei tehty ratkaisu tyydytä sitä ja vaatinut pikaista siirtymistä rahakorvausten sijasta aikahyvitykseen lisärasituksen kompensoimiseksi. Neuvotteluja asiasta ei päästy aloittamaan kertomusvuoden aikana.

C. VY:N MUU TOIMINTA

Pohjoismaisten valtion virkailijain kartellien kokous pidettiin kuluneena vuonna Kööpenhaminassa lokakuun 24—25 päivinä. VY osallistui kokoukseen normaaliin tapaan.

Norjan virkamies- ja toimihenkilöjärjestöt olivat kutsuneet joulukuun 3—4 päiviksi Osloon neuvottelutilaisuuden tarkoituksella käsitellä kysymystä suhtautumisesta työväestön ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolella toimiviin ammattiyhdistyksiin. Kutsu oli lähetetty kaikille pohjoismaisille työväen ammattiyhdistysliikkeeseen kuuluville virkamies- ja toimihenkilöjärjestöille. VY osallistui neuvottelutilaisuuteen edustajansa kautta.

VY:n valistustyötä on kuluneena toimintakautena pyritty mahdollisuuksien mukaan tehostamaan. Kiljavan Ammattiyhdistysopistolla on järjestetty yhdet kuukauden ja kahdet viikon pituiset kurssit yhteisjärjestöön kuuluvien liittojen virkasuhteessa oleville jäsenille. Kursseille osallistui kaikkiaan 115 viran ja toimenhaltijaa. Tämän lisäksi on VY:n toimesta pyritty järjestämään suuremmilla paikkakunnilla valistustilaisuuksia jäsenistölle tarkoituksella selvittää järjestön organisaatiota ja kulloinkin ajankohtaisia kysymyksiä.

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) ry:n valtuuston ylimääräisestä kokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväenyhdistyksen talon A-salissa 16 päivänä helmikuuta 1956 alkaen kello 11.00.

Kokouksessa oli saapuvilla 84 valtuuston jäsentä, 16 työvaliokunnan jäsentä, SAK:n tilintarkastajat sekä SAK:n toimitsijoita.

Puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja Eero Antikainen ja toinen puheenjohtaja Vihtori Rantanen ja sihteereinä pääsihteeri Olavi Lindblom ja sihteeri Uno Hiironen.

Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Antikainen piti avauspuheen mainiten, että kokouksen esityslistalla on yksi ainoa asia. Työvaliokunnan käsityksen mukaan tämä asia on kuitenkin siksi tärkeä, että on pidetty tarpeellisena kutsua valtuusto koolle sitä käsittelemään. Työvaliokunta on omissa nimissään tehnyt valtioneuvostolle esityksen eräistä talouspoliittisista toimenpiteistä, ja sen varalta, että SAK:n esittämiä toimenpiteitä ei toteuteta, on työvaliokunta esittänyt valtiovallalle ja työnantajain keskusliitolle uhkavaatimuksen järjestöllisten toimenpiteiden käyttämisestä.

Hän toivotti valtuuston jäsenet tervetulleiksi ja julisti kokouksen avatuksi.

Tämän jälkeen puheenjohtaja kohdisti sanansa helmikuun 5 päivänä kuolleen Fiina Pietikäisen muistolle, korostaen erityisesti Fiina Pietikäisen elämäntyön merkitystä ammattiyhdistysliikkeellemme. Hän ilmoitti, että Fiina Pietikäinen haudataan SAK:n kustannuksella.

Kokouksen osanottajat

Toimitetun nimenhuudon perusteella puheenjohtaja totesi, että saapuvilla on 84 SAK:n VI:n edustajakokouksen valitsemaa valtuuston jäsentä ja 16 SAK:n työvaliokunnan jäsentä päätösvaltaisina edustajina sekä kolme SAK:n tilintarkastajaa ja SAK:n ja sen jäsenliittojen toimitsijoita.

Tilannekatsaus

Puheenjohtaja E. Antikainen esitti tilannekatsauksen.

Laajan katsauksensa lopuksi hän esitti kokoukselle työvaliokunnan hyväksymän päätöslauselmaehdotuksen, joka on julkaistu palkka- ja työehtosopimuksia käsittelevässä luvussa VII, sivulla 44.

Päätöslauselmaehdotuksesta käytiin vilkas keskustelu, jonka päätyttyä puheenjohtaja totesi, että valtuusto on yksimielisesti hyväksynyt työvaliokunnan ehdottaman päätöslauselman, joten se on tullut valtuuston päätökseksi.

Kokouksen lopettaminen

Puheenjohtaja Rantanen piti lopettajaispuheen esittäen valtuuston jäsenille kiitokset siitä asiallisuudesta, jota he ovat keskustelussa osoittaneet.

Lopuksi laulettiin yhteisesti Työväen marssi.

Kokous päättyi kello 14.15.

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston sääntömääräisestä kokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväenyhdistyksen talon A-salissa 10 päivänä kesäkuuta 1956 alkaen kello 11.00.

Kokouksessa oli saapuvilla 79 valtuuston jäsentä, 16 työvaliokunnan jäsentä, 2 SAK:n tilintarkastajaa sekä SAK:n ja sen jäsenliittojen toimitsijoita.

Kokouksen puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja E. Antikainen ja toinen puheenjohtaja V. Rantanen sekä sihteereinä pääsihteeri O. Lindblom ja sihteeri U. Hiironen.

Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Eero Antikainen piti avauspuheen, toivottaen työvaliokunnan puolesta valtuuston jäsenet tervetulleiksi kokoukseen, ja todeten, että kokous on SAK:n kuudennessa edustajakokouksessa valittujen valtuutettujen viimeinen kokous.

Käsitellessään viime maaliskuussa käytyä yleislakkotaistelua Antikainen mainitsi mm., että sen jälkeen kun valtuusto oli viimeksi koolla, on tapahtunut ammattiyhdistysliikkeemme piirissä hyvin merkittäviä tapahtumia, jotka ovat meille osoituksena siitä, että järjestöjemme valppautta jatkuvasti tarvitaan. Se voimien ponnistus, johon olimme pakotetut, oli välttämätön. Tämän tapahtuman merkitystä ja seurauksia on yhteiskunnassamme arvoستeltu eri tavoin. Oman järjestöemme piirissä olemme yksimielisiä jatkuvasti, niinkuin voimien koetuksen aikanakin siitä, että meidän on itsemme kyettävä omien menettelytapojen mukaan valvomaan palkansaajien turvallisuutta siinäkin tapauksessa, että meidän käsityksemme ja menettelytapamme eivät sopisi yhteen yhteiskunnan muiden etupiirien käsitysten kanssa. Kun tämä valtuuston kokous pidetään SAK:n edustajakokouksen aattona, ei tässä kokouksessa työvaliokunnan käsityksen mukaan liene tarpeellista määritellä yksityiskohtaisemmin ammattiyhdistysliikkeen linjaa eikä menettelytapoja, sillä edustajakokous tulee sen tekemään.

Puheensa lopuksi puheenjohtaja Antikainen kohdisti muistosanansa niille järjestötovereille, jotka edellisen valtuuston kokouksen jälkeen kuoleman kautta ovat poistuneet riveistämme.

Kokouksen osanottajat

Toimitetun nimenhuudon perusteella puheenjohtaja totesi saapuvilla olevan 79 valtuuston ja 16 SAK:n työvaliokunnan jäsentä päätösvaltaisina edsutajina sekä kaksi SAK:n tilintarkastajaa ja SAK:n ja sen jäsenliittojen toimitsijoita.

Vuoden 1955 toimintakertomus

Kokousedustajille oli jaettu oikovedoksena SAK:n Vuosikirja 1955.

Kun puheenjohtajan kysyttyä kukaan ei halunnut yleiskeskustelua kertomuksen johdosta, siirryttiin kertomuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä Jouko Salminen ehdotti lukuun VII B. "Työehtopoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet" lisättäväksi seuraavaa:

"SAK:n työvaliokunnan luvalla alkoi lakko Lahden Lasihiomossa marraskuun 28 päivänä. Lakko päättyi tammikuun 12 päivänä 1956 työntekijäin voittoon."

Ehdotettu lisäys päätettiin kertomukseen tehdä.

Muilta kohdiltaan kertomus hyväksyttiin yksimielisesti.

Vuoden 1955 tilikertomus

Vuoden 1955 tilinpäätös SAK:n tileistä oli painettuna jaettu valtuuston jäsenille.

Kun kenelläkään ei ollut huomauttamista tilinpäätöksen johdosta, totesi puheenjohtaja valtuuston vahvistaneen vuoden 1955 tilinpäätöksen, joka siihen liittyvän tilintarkastajain lausunnon seuraamana esitetään SAK:n edustajakokouksen hyväksyttäväksi.

Katsaus vuoden 1956 alkupuolen toimintaan

Puheenjohtaja Antikainen esitti katsauksen kuluvan vuoden alkupuolen tapahtumiin.

Selostettuaan yleislakoon johtaneita syitä ja lakon aikaisia tapahtumia, hän siirtyi tarkastelemaan talouspoliittista kehitystä yleilakon jälkeen, mainiten, että suhdanteiden ja talouselämän reaalitekijöiden kehitys ei ole huolestumista aiheuttava. Yleismaailmallinen korkeasuhdanne jatkuu edelleen eikä näkyvissä ole mitään erityisesti hälyyttävää merkkiä myöskään muualta maailmasta. Vientimme osalta on todettava, että paperin ja selluloosan kysyntä on suurempi kuin tämän hetkinen toimituskykyimme. Sahatavaran suhteen tosin on olemassa edelleenkin huomattavia vaikeuksia, ja kuluvan vuoden ensimmäisten kuukausien sahatavaran myynnit ovat olleet yleisesti ottaen vain puolet normaalista. Markkinoilla odotetaan kuitenkin elpymistä. Tammi—helmikuun teollisuustuotanto oli meillä uudella ennätystasolla eli noin 10 % suurempi kuin viime vuonna samaan aikaan. Maaliskuussa yleislakon vuoksi tuotannon määrä supistui noin puoleen normaalista, mutta ennakkotietojen mukaan on jälleen huhti—toukokuussa saavutettu tammi—helmikuun korkea tuotantotas.

Hinta- ja palkkakysymyksistä puhuja mainitsi mm., että yleislakon lopettamishetki edellytti sen tulonjaon säilymistä, joka lakkoratkaisulla palautui

ja luotiin. Ennen kaikkea oli pidettävä edellytyksenä sitä, että helmikuun hintataso säilyy ja että näin ollen myöskään elinkustannusindeksi ei ainaakaan sanottavasti kohoaisi.

Näin ei ole kuitenkaan käynyt, sillä valtiotalouden tasapainoittamiseksi suoritettiin huhti—toukokuussa sellaisia toimenpiteitä, että niiden yhteisvaikutus tulee olemaan n. 20 miljardia markkaa ja ehkä ensi vuonna n. 30 miljardia markkaa. Näiden toimenpiteiden vaikutus oli toukokuun elinkustannusindeksissä 1,2 pistettä ja myöhemmin ne nostavat indeksiä vielä 0,6 pistettä. Nämä toimenpiteet vaikuttivat hintoja korottavasti myöskin yksityisellä hintasektorilla, ja jo nyt voidaan olettaa, että kesäkuun elinkustannusindeksi tulee olemaan likimain 111. On myös todettava, että lokakuussa on odotettavissa huomattava elinkustannusindeksin nousu, sillä tällöin vaikuttavat indeksissä viime vuonna valmistuneet uudet asunnot, jotka otetaan mukaan indeksilaskelmaan, ja tämä merkitsee indeksissä n. 0,7 pisteen nousua. Näin ollen on todettava, että jos mitään erikoisia toimenpiteitä ei suoriteta eikä mitään keinotekoisia pisteostoja sallita, niin elinkustannusindeksi kohoaa kesäkuukausina pistelukuun 112. Tämä edellyttää työmarkkinoiden keskusjärjestöjen viime marraskuussa solmiman ja yleislakon lopettamissopimuksella uudistetun indeksisopimuksen mukaan, sen menettelyn voimaan astumista, joka sopimuksessa on edellytetty elinkustannusten nousun kompensoimiseksi työntekijöille.

Kaikesta päättäen ollaan tällä hetkellä siinä, että ellei voida tehdä jotakin ratkaisevaa, joudumme avoimen inflation tielle. Inflatiokehitystä on jouduttamassa se onneton tilanne, joka vallitsee maataloustulon sidonnaisuuden osalta, jolloin jokainen liike palkkamarkkinoilla aiheuttaa lisärasituksia joko kuluttajahinnoissa taikka sitten valtion budjetissa maatalouden hyväksi.

SAK:n työvaliokunnan käsitys tässä vaiheessa on se, että valtuusto ei antaisi mitään yksityiskohtaista julkilausumaa nykyisestä tilanteesta, vaan että se tyytyisi korostamaan muutamia näkökohtia tapahtuneessa kielteisessä kehityksessä, ja jättäisi asian SAK:n edustajakokouksen käsiteltäväksi, koska edustajakokouksella jo arvovaltasystistä täytyy olla oikeus määritellä tapahtumiin SAK:n toimenpiteet.

Kokouksen osanottajille jaettiin monistettu ehdotus valtuuston päätöslauselmaksi, jonka johdosta käytiin vilkas keskustelu.

Keskustelun päätyttyä valtuusto yksimielisesti hyväksyi seuraavan päätöslauselman:

"Käsiteltyään yleisen taloudellisen tilanteen kehitystä kuluvan vuoden aikana ja saatuaan tiedon siitä, että hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin alkaneen inflatiokehityksen pysäyttämiseksi SAK:n valtuusto toteaa, että

1) hintatilanne lähinnä palkkojen reaaliarvon säilyttämisen kannalta on yleislakon jälkeen kehittynyt palkkatyöntekijöitä huolestuttavaan suuntaan. Tämän vuoksi SAK:n työvaliokunnan on valppaasti seurattava talouspolitiikan kehitysvaiheita ja niitä toimenpiteitä, joihin sen suhteen on ryhdyttävä tai ryhdyttään;

2) hallituksen annettua Talousneuvoston tehtäväksi laatia esitys niistä toimenpiteistä, joihin eri etupiirien keskinäisen neuvottelun ja sovittelun pohjalla olisi ryhdyttävä talouselämän saattamiseksi uudelleen vakaalle kannalle, valtuusto katsoo SAK:n edustajain tehtäväksi näissä neuvotteluissa olevan valvoa, etteivät mahdolliset toimenpiteet kohdistu palkannauttijain taloudellisen aseman heikentämiseen.

3) Kun SAK omaksumansa ohjelman mukaisesti edelleenkin pyrkii tukemaan sellaista talouspolitiikkaa, joka suunnitelmallisesti pyrkii säilyttämään täystyöllisyyden, tukemaan tuotannon kohottamista ja joka tältä pohjalta luo edellytykset rahan arvon säilyttämiselle ja elintason kohottamiselle, valtuusto edellyttää, että neuvottelut ja suunnitelmat ajankohtaisiksi toimenpiteiksi saatetaan päätökseen SAK:n seitsemänteen edustajakokoukseen mennessä, jolloin SAK:n korkeimmalla päätävävaltaisella elimellä on tilaisuus perusteellisesti asiaan syventyen määritellä ammattiyhdistysliikkeen suhtautumista ohjelmaan kokonaisuudessaan."

Edustajakokouksessa läsnäolovelvolliset valtuuston jäsenet

Puheenjohtaja totesi, että SAK:n sääntöjen 9 §:n 6 kohdan mukaan työvaliokunnan jäsenillä ja kahdella valtuuston valitsemalla jäsenellä sekä keskusliiton toimitsijoilla on puhe- ja esitysoikeus edustajakokouksessa. Tämän sääntöjen kohdan mukaisesti hän esitti, että valtuusto valitsisi ne kaksi valtuuston jäsentä, jotka olisivat velvolliset olemaan läsnä SAK:n seitsemännessä edustajakokouksessa.

Ehdokkaiksi asetettiin T. Hänninen, V. Ahtola, V. Ilmola, K. A. Lehtonen, J. Kanerva ja W. Helenius.

Vaali toimitettiin.

Äänestyksessä jätettiin 96 äänestyslippua.

Äänet jakautuivat seuraavasti: V. Ahtola 60 ääntä, T. Hänninen 55 ääntä, J. Kanerva 28 ääntä ja V. Ilmola 20 ääntä. Yksi lippu hylättiin.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi valtuuston päättäneen valita edustajikseen SAK:n seitsemänteen edustajakokoukseen V. Ahtolan ja T. Hännisen.

SAK:n talousarvio

SAK:n talousarvio vuodelle 1956 oli monistettuna jaettu valtuuston jäsenille.

Talousarvio hyväksyttiin yksimielisesti.

AMMATTIYHDISTYSOPISTOA KOSKEVAT ASIAT

Laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja totesi, että Ammattiyhdistysopiston ohjesäännön mukaan SAK:n valtuusto toimii opiston hallintoneuvostona ja, että kun kokouksen alussa todettiin kokous laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi, on

kokous myös laillinen ja päätösvaltainen Ammattiyhdistysopiston hallintoneuvoston kokous.

Opiston toimintakertomus lukuvuodelta 1955—1956

Kertomus Ammattiyhdistysopiston toiminnasta lukuvuodesta 1955—1956 oli painettuna jaettu kokouksen osanottajille.

Kertomus hyväksyttiin yksimielisesti.

Opiston tilikertomus vuodelta 1955

Ammattiyhdistysopiston tilikertomus vuodelta 1955 hyväksyttiin yksimielisesti ja tilintarkastajain lausunnon perusteella opiston tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus vuoden 1955 tileistä.

Johtokunnan jäsenten vaali erovuorossa olevien tilalle

Puheenjohtaja ilmoitti, että Ammattiyhdistysopiston johtokunnan jäsenistä ovat erovuorossa varsinaisista jäsenistä Olavi Järvelä ja Aimo O. Anttila sekä Työväen Sivistysliiton valitsema johtokunnan jäsen Arvi Hautamäki ja varajäsenistä Reino Heinonen, Erkki Nissilä ja Erkki Salomaa.

Pääsihteeri Lindblom ilmoitti, että opiston johtokuntaa muodostettaessa on sovittu sellaisesta järjestelmästä, että puunjalostusteollisuutta edustavilla liitoilla on ollut yksi edustaja opiston johtokunnassa. Tämä edustaja on valittu vuoroin POuTyöväen Liiton piiristä ja vuoroin Paperiteollisuudentekijäin Liiton piiristä. Kun nyt erovuorossa oleva Aimo Anttila on valittu Puutyöväen Liitosta, olisi hyväksytyn järjestelmän mukaisesti puunjalostusteollisuuden edustaja valittava nyt Paperiteollisuuden liiton piiristä.

Ehdokkaiksi asetettiin varsinaisiksi jäseniksi Olavi Järvelä ja Aapeli Lankinen sekä varajäseniksi Reino Heinonen, Erkki Nissilä ja Erkki Salomaa.

Kekustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on olemassa ainoastaan yksi ehdotus, ja että näin ollen hallintoneuvosto yksimielisesti valitsee Ammattiyhdistysopiston johtokunnan jäseneksi järjestösihteeri Olavi Järvelän ja valistussihteeri Aapeli Lankisen.

Samalla puheenjohtaja totesi, että ohjesäännön mukaan Työväen Sivistysliitolle kuuluvan Ammattiyhdistysopiston johtokunnan jäsenen paikan täyttää Työväen Sivistysliitto.

Erovuoroiset johtokunnan varajäsenet Reino Heinonen, Erkki Nissilä ja Erkki Salomaa valittiin yksimielisesti uudelleen johtokunnan varajäseniksi.

Hallintoneuvoston kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja julisti Ammattiyhdistysopiston hallintoneuvoston kokouksen päättyneeksi.

KOKOUSTA JATKETTIIN VALTUUSTON KOKOUKSENA

Valtuuston kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Antikainen piti päättäjäispuheen, esittäen eroavan valtuuston jäsenille kiitokset siitä suuriarvoisesta työstä, jonka valtuusto on kuuluvan viisivuotiskauden aikana tehnyt.

Lopuksi laulettiin yhteisesti Työväen marssi.

Kokous päättyi kello 13.50.

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston ylimääräisestä kokouksesta, joka pidettiin Helsingissä Kauppakorkeakoululla, Runeberginkatu 14—16, 9 päivänä joulukuuta 1956 alkaen kello 11.00.

Kokouksessa oli saapuvilla 88 valtuuston jäsentä, 16 työvaliokunnan jäsentä, 2 SAK:n tilintarkastajaa sekä SAK:n ja sen jäsenliittojen toimitsijoita.

Kokouksen puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja E. Antikainen ja toinen puheenjohtaja V. Rantanen sekä sihteerinä pääsihteeri O. Lindblom ja sihteeri U. Hiironen.

Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Eero Antikainen piti avauspuheen todeten, että SAK:n seitsemännen edustajakokouksen valitsema valtuusto joka on ensimmäistä kertaa koolla, joutuu määrittelemään SAK:n kannanotot tilanteessa, joka lieenee eräs vaikeimmista sodan jälkeisinä vuosina. Hän kosketteli lyhyesti työllisyys-palkkatilannetta sekä porvarilliselta taholta ammattiyhdistysliikkeeseen kohdistettua hyökkäystä. Lopuksi hän toivotti valtuuston jäsenet tervetulleiksi kokoukseen ja toivoi, että valtuusto tekisi oikeita ja palkansaa-jien etujen mukaisia ratkaisuja.

Kokouksen osanottajat

Toimitetun nimenhuudon perusteella puheenjohtaja totesi saapuvilla olevan 88 valtuuston jäsentä ja 16 SAK:n työvaliokunnan jäsentä päätösvaltaisina edustajina sekä kaksi SAK:n tilintarkastajaa ja jäsenliittojen toimitsijoita.

Paikallisjärjestön sääntöjen vahvistaminen

Tornion Seudun Ammatillinen Paikallisjärjestö oli kokouksessaan huhtikuun 27 päivänä 1956 päättänyt muuttaa sääntönsä SAK:n seitsemännen edustajakokouksen hyväksymien mallisääntöjen mukaisiksi ja alisti päätöksensä SAK:n valtuuston vahvistettavaksi.

Valtuusto päätti vahvistaa edellä mainitun paikallisjärjestön päätöksen.

Palkka- ja työehtopoliittinen katsaus

Puheenjohtaja Eero Antikainen esitti palkka- ja työehtopoliittisen katsauksen mainiten mm., että ammattiyhdistyilykkeellä on yleislakon jälkeen ollut oma talouspoliittinen johtotähtensä. Olemme edellyttäneet, että yleis-

lakon lopettamissopimuksen mukainen palkkojen ja hintojen välinen suhde voitaisiin säilyttää ja että tältä pohjalta palkansaajakunta pyrkii kohottamaan elintasoaan siinä suhteessa kuin työn tuottavuuden lisääntyminen sallii. Tiedämme tällä hetkellä varsin hyvin, että hintakehitys ei ole muodostunut sellaiseksi, kuin yleislakon lopettamissopimuksen edellyttämä elintason säilyttäminen olisi vaatinut.

Työehtosopimuksissa vahvistetun työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välisen indeksisopimuksen mukaan elinkustannusindeksin kohoaminen piste-lukuun 112 edellytti neuvottelujen aloittamista palkkojen tarkistamiseksi elinkustannusten kohoamista vastaavasti. Miltei kaikkien jäsenliittojen taholta esitettiin väliittömästi syyskuun puolenvälin jälkeen neuvotteluja palkkojen tarkistamiseksi. Näissä neuvotteluissa ei kuitenkaan päästy liitoportaassa tulokseen.

Jo varhaiskesällä oltiin kaikkien eturyhmien piirissä yksimielisiä siitä, että uhkaava inflatio tulisi pysäyttää. Myös SAK:n taholla oltiin halukkaita pyrkimään sellaiseen kokonaisratkaisuun, joka olisi antanut jonkinlaisen oikeudenmukaisen compensation palkansaajille tapahtuneista hintojen nousuista. Kokonaisratkaisuun tähtääviä suunnitelmia valmisteltiin myös valtioneuvoston piirissä, erityisesti talousneuvoston vakauttamisjaoston toimesta. On kuitenkin todettava, että muut osapuolet, työnantajat mukaan lukien, syyllistyivät jo asian tässä vaiheessa jarrutustaktiikkaan, ja sellaista vilpittöntä ratkaisun löytämishalua, joka olisi ollut edellytyksenä asian onnelliseen päättämiseen, ei näyttänyt olevan riittävässä määrin. Talousneuvoston vakauttamisjaoston puheenjohtaja Aura esitti lokakuun alussa oman suunnitelmansa kokonaisratkaisun suuntaviivoista. Tämän esityksen ydinkohta oli mm. palkkojen korottaminen, korotuksen suuruutta kuitenkin tarkemmin määrittelemättä. Ohjelmaluonnos sisälsi myös paljon sellaista, jota palkansaajat eivät voi hyväksyä. Tästä huolimatta olivat luonnoksen ydinajatuksukset kuitenkin sen laatuista, että niitä seuraten olisi jokin oikeudenmukainen ja kokonaisuutta palveleva ratkaisu ollut ehkä löydettävissä. Tilanne vaikeutui kuitenkin sen johdosta, että valtioneuvosto valtiotalouden kohentamiseksi aivan yllätyksellisesti teki päätöksen eräiden elintarvikkeiden subventioiden poistamisesta, josta oli seurauksena eräiden tärkeiden elintarvikkeiden hintojen huomattava kohoaminen. Hinnankorotusten vaikutus elinkustannusindeksiin oli lähes 5 pistettä.

SAK:n taholla arvosteltiin ankarasti valtioneuvoston toimenpidettä ja SAK:n käsitykset saatettiin myös valtioneuvoston tietoon.

Väliittömästi hallituksen toimenpiteiden jälkeen kääntyi SAK:n työvaliokunta neuvotteluesityksellä Työnantajain Keskusliiton puoleen. Neuvotteluesitystä seurasi useita neuvotteluja. Näistä ei kuitenkaan ollut myönteistä tulosta. Marraskuun 1 päivänä Työnantajain Keskusliitto antoi laajasti perustellun lopullisen kielteisen vastauksensa.

Asioiden jouduttua tähän vaiheeseen asetti valtioneuvosto välitysmieheksi

ylijohtaja Erkki Kinnusen. Välitysmies kävikin kolmisen viikkoa neuvotteluja työmarkkinaosapuolten ja hallituksen kanssa, mutta joutui luopumaan tehtävästään tekemättä minkäänlaista välitysehdotusta.

Tämän jälkeen puheenjohtaja Antikainen kosketteli varsin laajasti talouspoliittista tilannetta sekä kansainvälisesti että kansallisesti sekä yleislakosta johtuneita syytetoimenpiteitä. Lopuksi hän ehdotti, että valtuusto hyväksyisi työvaliokunnan esittämän julkilausuman, joka monistettuna jaettiin valtuuston jäsenille.

Keskustelun kuluessa teki T. Kujala päätöslauselmaehdotukseen muutos-ehdotuksen ja U. Kilpinen lisäysehdotuksen, joita kannatettiin.

Kun oli tehty työvaliokunnan ehdotuksesta poikkeavia ehdotuksia esitti puheenjohtaja, että ensin toimitettaisiin äänestys siitä hyväksytäänkö työvaliokunnan ehdotus sellaisenaan vai tehdäänkö siihen muutoksia. Hän ehdotti, että ensin toimitettaisiin koeäänestys ja jos sen jälkeen katsotaan tarpeelliseksi toimitetaan äänestys, jolloin äänet lasketaan.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Toimitetun koeäänestyksen perusteella todettiin, että enemmistö valtuuston jäsenistä oli työvaliokunnan ehdotuksen hyväksymisen kannalla.

Äänestyksen jälkeen Niilo Wälläri pyysi merkittäväksi pöytäkirjaan, että Merimies-Unionin edustajat eivät ottaneet osaa äänestykseen.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että valtuusto on päättänyt hyväksyä työvaliokunnan ehdottaman julkilausuman, joka on julkaistu palkka- ja työehtosopimuksia koskettelevassa luvussa VII sivu 64.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Rantanen piti päättäjäispuheen lausuen valtuutetuille kiitokset asiallisesta ja rauhallisesta asioiden käsittelytavasta.

Lopuksi laulettiin Työväen marssi.

Kokous päättyi kello 16.05.

EDUSTAJAKOKOUKSEN TÄRKEIMMÄT PÄÄTÖKSET

1. Palkka- ja talouspoliittiset kysymykset.

Tähän ryhmään kuuluvia alustuksia oli jäsenjärjestöjen taholta tehty runsaasti. Työvaliokunta esitti oman ehdotuksensa, jonka katsottiin peittävän koko kysymysryhmän. Menettelytapavaliokunnan esityksestä hyväksyttiin seuraava päätöslauselma:

Ammattiyhdistysliikkeen talouspoliittiset taistelutehtävät ovat viimeksi kuluneina vuosina lisääntyneet. Hallitsevina pääkysymyksinä ovat rahanarvon vakaana pitämisen ohella olleet taloudellisen suunnitelmallisuuden lisääminen sekä nykyaikaisen työllisyyspolitiikan harjoittaminen. Nämä kysymykset sekä maan teollistamisen edistäminen ja oikeudenmukaisen tulonjako- ja palkkapolitiikan harjoittaminen ovat edelleen SAK:n talouspolitiikan keskeiset lähiajan tavoitteet.

I Taloudellinen suunnitelmallisuus

Tie nousevaan elintasoon voi kulkea vain talousjärjestelmän muuttamisen kautta kohti entistä suurempaa taloudellista suunnitelmallisuutta. Vain riittävän pitkälle vievällä suunnitelmallisuudella voidaan yhteiskunnan kokonaisuus asettaa yksityisen voitontavoittelun edelle.

Taloudellisessa suunnittelutoiminnassa ei meillä ole vielä toteutettu riittävää keskitystä. Siksi onkin valtion elintärkeät talouspolitiikan ratkaisut ja näiden valmistelut keskitettävä perustettavan kansantalousministeriön yhteyteen. Ammattiyhdistysliikkeen vaikutusvaltaa taloussuunnittelussa on lisättävä. Taloudellisia päättäväisyyksiä on siirrettävä sellaisille suunnitteluelimille, joissa vapailla taloudellisilla järjestöillä on avainasema.

Koska tuotantovälineitten yksityisomistukseen perustuva talousjärjestelmä ei ole luonut riittäviä mahdollisuuksia suunnitelmallisen talouden toteuttamiselle, on yhteiskunnan välitöntä tuotanto-omistusta tarkoituksenmukaisella tavalla lisättävä. Valtion omistamaa uutta tuotantoa on perustettava sellaisille aloille, joilla yksityinen pääoma ei pysty huolehtimaan kansantaloudellisista kehitystehtävistä. Tämän ohella on pyrittävä sellaisten elinkeinolojen sosialisointiin, jotka yleishyödyllisen luonteensa puolesta paremmin kuuluisivat valtiovallan toimintapiiriin tai joiden suhteen markkinaolosuhteet ovat kehittyneet monopolistisiksi.

II Suhdanne- ja työllisyyspolitiikka

Talouspoliittisten toimenpiteiden tulee kohdistua suhdannevaihteluiden hillitsemiseen ja korkean työllisyyden säilyttämiseen. Jo pelkästään sen ominaisuutensa perusteella, että täystyöllisyystalous antaa mahdollisuudet koko työvoiman jatkuvalle hyväksikäytölle, on se suhdannetaloutta edullisempi. Kehityksen tavoitteeksi on asetettava taloudellisen tasapainon ylläpito täystyöllisyyden vallitessa. Tämä edellyttää kysynnän ja kansan ostokyvyn säilymistä tuotannon tulosten tasalla sekä sitä, että taloudellisen tasapainon säilymiseksi suoritetaan joustavasti eri talouspolitiikan aloilla tarvittavia toimenpiteitä.

Suhdanneherkkä taloutemme vaatii erikoistoimenpiteitä vientisuhdanteiden hillitsemiseksi. Tässä mielessä on yhteiskunnan omattava riittävät valtuudet vientitulojen käytön säännöstelemiseksi sekä ulkomaankaupan ohjaamiseksi ja valvomiseksi. Riittävän tehokkuuden saavuttaminen on mahdollista vain pakollisten, perushintatasoon sidottujen ja riittävän suurten suh-

dannepidätysten avulla. Näiden avulla on viivyttlemättä luotava kestävä pohja nykyistä tehokkaammalle suhdannepolitiikalle.

Työllisyyspolitiikka on luonteeltaan kokonaisvaltaista. Se vaatii toimenpiteitä ja kehityksen tarkkailua lähes kaikilla talouspolitiikan aloilla. Keskuspankin on raha-, korko- ja luottopolitiikallaan ensisijaisesti tuettava korkean työllisyyden säilymistä ja valtion talous on entistä paremmin saatettava suhdannepolitiikan palvelukseen.

Työttömyyden hoidossa on ennakolta estäville toimenpiteille ja työllisyystöiden yleistämiselle annettava keskeinen huomio. Täystyöllisyys- ja työttömyystöissä on käytettävä nykyaikaisia työmenetelmiä ja sovellettava vapailla työmarkkinoilla muodostuneita palkkaperusteita. Työkohteet on valittava kansantaloudellisesti välttämättömien töiden piiristä ja työmaat on ennakolta riittävästi valmisteltava.

III Teollistamiskysymykset

Kansantalouden tehokkuus ja elintason nousu edellyttävät maamme riippäät teollistamista. Taloudellisen kokonaissuunnittelun puitteissa on luotava eri teollisuuden alojen kehitysohjelmat ja ammattiyhdistysliikkeelle on varattava tasapuoliset mahdollisuudet näiden ohjelmien toimeenpanon valvonassa. Valtiovallan on sopivin toimenpitein edistettävä uuden kansantaloudelle edullisen teollisuuden syntymistä ja huolehdittava erikoisesti siitä, että kehityksen sopusointu säilyy. Tuotannon kannattavuuden parantamiseksi sekä rakennus- ja asumiskustannusten alentamiseksi on välttämätöntä, että korkotasoa alennetaan.

Valtion on itse harjoitettava aktiivista yrittäjätoimintaa varsinkin silloin, kun yksityiset eivät pysty tai halua rakentaa maan talouselämälle välttämättömiä laitoksia. Valtion omistaman tuotannon kehittämiseksi on valtion tuotantolaitoksille luotava yhtenäinen hallintoelin. Valtion oman tuotannon rahoittamisessa on käytettävä sekä budjettivaroja- että julkisten rahalaitosten luotonantomahdollisuuksia. Valtiovallan toimesta on maan teollistamisen tarpeisiin pyrittävä hankkimaan ulkomaisia luottoja sitoutumatta kuitenkaan sellaisiin luottoehtoihin, jotka vaarantavat kotimaista työllisyyttä.

IV Elinkeinojen ja tulonjaon sidonnaisuus

Sodan jälkeen luoduista liiallisista ja osittain epäterveiksi kehittyneistä tulonjaon ja elinkeinojen sidonnaisuusjärjestelmistä, kuten ulkomaankaupan säännöstelystä, maataloustulon sidonnaisuudesta ja elinkeinojen liiallisesta tukemisesta on vähittäin pyrittävä luopumaan. Tämän on kuitenkin tapahduttava kotimaista työllisyyttä ja muodostuneita tulonjakosuhteita palkkatyöntekijäin kannalta vaarantamatta. Elinkeinotuen avulla ei saa aiheuttaa sitä, että tuotannon tehostamisvaatimus poistuu, kuten maatalouden piirissä on suuressa määrin tapahtunut. Sen sijaan sellainen tulonjaon sidonnaisuus on hyväksyttävää, joka elinkeinosuhteita muuttamatta palvelee tasaisen tulonmuodostuksen ja täystyöllisyyden säilymistä.

V palkkapolitiikka

Ammattiyhdistysliike pyrkii kaikkiin mahdollisiin keinoin kehittämään työehtosopimusjärjestelmäämme palkansaajain turvallisuuden lisääntymisen suuntaan. Tehokkaan palkkapolitiikan avulla on pyrittävä nousevaan elintason taloudellinen tasapaino samalla säilyttäen. Vastaisessa työehtosopimus- ja palkkapolitiikassa on toteutettava palkkojen jatkuva sidonnaisuus sekä elinkustannusten että työn tuottavuuden kehitykseen.

Oikealla tavalla sovellettuina voidaan suorituspalkkajärjestelmiä pitää sekä kansantalouden että työntekijäin kannalta edullisina. Ammattiyhdistysliikkeen palkkapolitiikka rakentuu edelleen solidaarisuuden periaatteille, mutta nämä edellyttävät myös sitä, että pitemmälle erikoistuneen työvoiman erikoisvaatimukset huomioidaan. Ammattiyhdistysliike pyrkii sellaisen samapalkkaisuusperiaatteen toteuttamiseen, että samanarvoisesta työsuorituksesta maksetaan työntekijän sukupuoleen, ikään tai muihin sekkoihin katsomatta sama palkka.

Viran- ja toimenhaltijain palkkausasiain erityisluonteen huomioon ottaen tulee julkisten yhdyskuntien palkkapolitiikassa oleellisissa kohdissa noudattaa SAK:n yleistä palkkapolitiikkaa pienipalkkaisten viran- ja toimenhaltijain etujen mukaisesti.

VI Maaseutupolitiikka

Maataloutemme tehokkuuden lisääminen on eräs nousevan elintason perusvaatimuksia. Tämän vuoksi on pyrittävä maataloustuotannon yleiseen järkiperäistämiseen ja maatilojen koon saattamiseen tehokasta tuotantoa vastaavalle kannalle. Ammattiyhdistysliike ei voi pysyvinä hyväksyä sellaisia maataloustulon sidonnaisuusjärjestelmiä, jotka merkitsevät maatalouden hintojen välitöntä riippuvaisuussuhdetta palkansaajain ansioiden kehityksessä. Nämä järjestelmät vaikuttavat inflaatiotekijänä ja ne estävät maatalouden itsensä ja muiden elinkeinojen kehitystä. Maaseutukysymyksiä tulee käsitellä kokonaisuutena ja pyrkiä maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamiseen niin raaka-ainetuotannon kuin teollistamisenkin aloilla. Ammattiyhdistysliike pyrkii tinkimättä siihen, että työehtosopimuspolitiikan avulla saadaan maaseudun työntekijäryhmien palkkausperusteet ja sosiaaliset olot muiden elinkeinojen työntekijöiden etuisuuksia vastaaviksi.

2. Kun edellisessä kohdassa oleva päätöslauselma on tarkoitettu käsittävän pitkähköä aikaa, niin edustajakokous hyväksyi menettelytapavaliokunnan esityksestä seuraavan ajankohtaisen julkilausuman:

SAK:n VII edustajakokous on käsiteltyään nykyhetken taloudellisia ongelmia ja erikoisesti viime aikojen palkka- ja hintakehitystä todennut, että elinkustannukset ja hinnat eivät ole säilyneet sillä tasolla, mitä yleislakon lopettamissopimus edellytti. Näin siitä huolimatta, että yleislakon lopettamissopimuksen mukaiset palkankorotuksen tuottavuuskorotusta lukuunottamatta olivat korvausta jo tapahtuneista hintojen nousuista. Niin valtiovallan kuin yksityisten tuottaja- ja välittäpiirienkin toimesta on yleislakon lopettamisen jälkeen toimeenpantu hinnankorotuksia siinä määrin, että elo—syyskuun elinkustannusindeksi nousee pistelukuun 111—112 tasoon. Voimassa olevan maataloustulopäätöksen mukaan joudutaan, mikäli muunlaisesta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, joka tapauksessa suorittamaan syyskuun elinkustannusindeksi nousee pistelukuun 111—112 tasoon. Voimassa olevan maataloustulopäätöksen mukaan joudutaan, mikäli muunlaisesta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, joka tapauksessa suorittamaan syyskuun elinkustannusindeksi nousee pistelukuun 111—112 tasoon. Voimassa olevan maataloustulopäätöksen mukaan joudutaan, mikäli muunlaisesta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, joka tapauksessa suorittamaan syyskuun elinkustannusindeksi nousee pistelukuun 111—112 tasoon. Voimassa olevan maataloustulopäätöksen mukaan joudutaan, mikäli muunlaisesta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, joka tapauksessa suorittamaan syyskuun elinkustannusindeksi nousee pistelukuun 111—112 tasoon.

Ottaen huomioon sen, että tämän hetken reaalitytöiden näkymät ja talouselämämme tuotantopohja ovat varsin myönteiset ja että kaikki mahdollisuudet vakaalle talouskehitykselle ovat edelleen olemassa, pitää SAK välttämättömänä, että talouspolitiikan piirissä mahdollisimman pikaisesti saataisiin aikaan sellaisia ratkaisuja, joilla uhkaava inflaatiokierte voitaisiin välttää.

SAK ei ole halunnut etukäteen mitätöidä mitään mahdollisia ratkaisuja tulonjaon tasapainon säilyttämiseksi ja rahan arvon vakaannuttamiseksi. Viime viikkojen talouspoliittisten asioiden käsittelyssä ovat ratkaisuvaihtoehdot kuitenkin oleellisesti vähentyneet sen vuoksi, että maataloustuottajain taholla on kieltäydytty kaikista sellaisista mahdollisuuksista, jotka merkitsevät maataloustulopäättöksen mukaisten maataloustulon korotusten poisjäämistä tai maatalouselinkeinon oikeudenmukaista osallistumista muulla tavoin rahataloudellisen vakuuttamisen aikaansaamiseen.

Ratkaisujen perustana tulee ehdottomasti pitää sitä, että yleislakon lopettamissopimuksen yhteydessä syntyneet tulonjaon suhteet säilytetään, ja ettei enää anneta tilaisuutta sellaiseen holtittomaan ja yksipuoliseen hintapolitiikkaan, jonka seurauksena yleislakko oli. Uutta taloudellista tasapainoa ei voida rakentaa sen varaan, että palkansaajat ottaisivat kantaakseen epäoikeudenmukaisia hintarasiituksia. Siksi on uuden tasapainon toteuttamiselle olemassa mahdollisuuksia vain siten, että tapahtuneet ja tiedossa olevat hintojen korotukset korvataan palkansaajille täysimääräisinä, ja että tämän jälkeen tiukan hintapolitiikan, lakisääteisten tulosidonnaisuusjärjestelmien purkamisen ja muiden tarkoituksenmukaisten talouspoliittisten toimenpiteiden avulla huolehditaan siitä, että elinkustannusten taso pysyy vakana.

SAK:n edustajakokous katsoo, että sekä kokonaisuuden että myös palkansaajain kannalta edullisin ratkaisu olisi se, että uusi tulonjaon tasapaino saavutettaisiin suhteellisen nopeasti sekä aiheuttamatta vakavampaa rahamäärän järkkymistä. Tässä mielessä tulisi maan hallituksen ja taloudellisten pääjärjestöjen kesken aikaansaada viivyttämättä tasapuolinen ja oikeudenmukainen sopimus, jonka pohjalla lähiajan talouspolitiikka kokonaisuudessaan rakennettaisiin. Sopimuksen tulisi merkitä yleislakon lopettamissopimuksen tarkoittamien tulosuhteiden palauttamisen ja säilyttämisen ohella myös välittömiin toimenpiteisiin ryhtymistä kaikilla niillä talouspolitiikan aloilla, joilla on merkittävää vaikutusta talouteen sisäisen tasapainon, tulojen vakavuuden, talouselämämme tuottavuuden nostamisen ja sen merkittävien oikeudenmukaisen palkkausjärjestelmän vakiintumisen kannalta.

3. Järjestömuotoja, liittorajoja sekä jäsenyyttä koskevien esitysten johdosta edustajakokous hyväksyi työvaliokunnan alustuksen, jossa perustelujen jälkeen esitettiin seuraavaa:

1) Työvaliokunnan tulee ohjata kehitystä siihen suuntaan, että selvästi rinnakkaistoimintaluonteiden omaavien liittojen toiminta organisatoorisesti voidaan yhdistää.

2) Valittavan työvaliokunnan toimesta ohjataan liittojen sopimustoimintaa suuntaan, joka tarkoittaa teollisuusliittomuotoista järjestäytymistä ja sopimustoimintaa. Kun jäsenliittojen keskeisin neuvottelu on jo eräissä tapauksissa saavutettu hyväksyttävissä tuloksia, olisi tätä edessä olevan siirtymävaiheen aikaan entisestään tehostettuna jatkettava.

3) SAK:n jäsenyyteen pyrkivät ammattiryhmät tai toimialat ohjataan niihin SAK:n jäsenliittoihin, jotka suoraan tai lähinnä edustavat jäsenyyteen pyrkivien ammatti- tai toimialaa. Uusia jäsenliittoja hyväksytään SAK:oon vain siinä tapauksessa, että niiden hyväksymisen kautta avataan SAK:n piirissä uusi järjestämisala tai että erikoisen painavat syyt muuten puoltavat hyväksymistä.

4) Erimielisyyksien syntyessä joko järjestämisalasta tai sopimusoikeudesta, on asia ennen toimenpiteisiin ryhtymistä lähetettävä SAK:n työvaliokunnan käsittelyyn.

5) Valittava järjestömuotojaosto valmistaa ensi tilassa koko järjestämiskentän osalta liittorajaohjeen perusteluineen, jota, työvaliokunnan sen toimintaohjeeksi hyväksyttyä, käytetään pohjana jäsenistöön päin suoritettavassa valistustyössä järjestömuotokysymyksessä.

6) Järjestäytymisen tehostamista ja ns. pakkojärjestäytymistä koskevien esitysten osalta työvaliokunta viittaa v. 1955 uuden vuoden julkilausumaansa ja sen mukaiseen käytännön toimintaan, jota työvaliokunnan käsityksen mukaan tulisi edelleen jatkaa ja ehdottaa, että esitykset eivät anna aihetta eri päätöksen tekemiseen.

7) Esitykset SAK:sta erotettujen liittojen jäsenyyden palauttamiseksi työvaliokunta ehdottaa hylättäväksi.

4. Järjestö-, valistus- ja kasvatustyöstä edustajakokous hyväksyi työvaliokunnan seuraavan esityksen:

Ammattiyhdistysliikkeemme järjestö-, valistus- ja opintotyö ovat kysymyksiä, jotka ovat olleet keskusliittomme jokaisessa edustajakokouksessa erityisen pohdinnan alaisena. SAK:n VI edustajakokoukseen valmistettiin vihkonen, jossa periaatteellisessa mielessä käsiteltiin näiden työryhmien piiriin kuuluvia kysymyksiä. VI edustajakokouksen viitoittamat periaatelinjat ovat sellaiset, että niitten voidaan katsoa tällä hetkelläkin olevan niitä, joitten puitteissa työtä tulee hoitaa.

Järjestö-, valistus- ja opintotyön osalta SAK:n työvaliokunta esittää VII edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Yleistä:

1) Ammattiyhdistysliikkeemme joukkovoiman lisäämiseksi, sen aseman vahvistamiseksi yhteiskunnassamme, yleisen ammattiyhdistystietouden laajentamiseksi ja jäsenistömme tiedollisen ja taidollisen tason parantamiseksi on koko ammattiyhdistysliikkeemme järjestö-, valistus- ja opintotyötä jatkuvasti tehostettava SAK:n VI edustajakokouksen vahvistaman periaateohjelman puitteissa.

2) Keskusliiton valtuusto ja työvaliokunta sekä sen asettamien erikoisjaostojen on tarkoin seurattava ammattiyhdistysliikkeemme järjestö-, valistus- ja opintotyötä sekä pyrittävä" antamaan sille kussakin tapauksessa tehtävät, jotka olosuhteet huomioon ottaen ovat edullisimmat.

Järjestötyö:

1) Järjestötyöhön ja sitä kautta järjestöjemme voimistumiseen on kiinnitettävä jatkuvasti huomiota.

2) Erityistä huomiota on kiinnitettävä uusien jäsenten järjestöelämään mukaan saamiseen, jäsenhuoltoon, jäsenmaksunkantojärjestelmien kehittämiseen ja uusien järjestötyöllisten muotojen kehittämiseen.

Valistustyö:

1) SAK:n ja sen jäsenliittojen valistustyötä on kehitettävä siten, että se entistä suuremmassa määrin muodostuu yhtenäiseksi, uusia muotoja kehitettäväksi, laajempiin ryhmiin ulottautuvaksi ja teholtään voimakkaammaksi.

2) Valistustyötä suoritettaessa on erikoinen huomio kohdistettava palkansaajakunnassa naisiin ja nuorisoon sekä niihin yhteiskuntamme piireihin,

joitten ammattiyhdistysliikkeen oikein ymmärtämisellä on merkitystä yhteiskuntaelämässämme.

3) Valistustyön kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota jäsenistön omaaloitteiseen aktiivisuuteen, teknillisen kehityksen mukanaan tuomiin työmenetelmien uudistamiseen ja siihen, että ammattiyhdistysliikkeen peruskäsitteiden ymmärtäminen ulottautuu mahdollisimman laajoihin joukkoihin.

Opintotyö:

SAK:n säännöissä todetaan ammattiyhdistysliikkeen erääksi keskeiseksi tehtäväksi palkannauttijain sivistyksellisen tason kohottaminen. Tämän tehtävän toteuttamiseksi on ammattiyhdistysliikkeen piirissä suoritettu viime vuosina varsin merkittävää työtä. Opintotyön melko laaja kehittyminen ei ole ollut mikään irrallinen ilmiö, vaan on se kuulunut kiinteänä osana siihen kehityskulkuun, joka on ollut luonteenomaista ammattiyhdistysliikkeelle suomalaisessa yhteiskunnassa II maailmansodan jälkeen. Tämä kausi on merkinnyt ammattiyhdistysliikkeen jäsenmäärän ja vaikutusvallan kasvua nopeassa tempossa aikaisemman ankaran vastuksen murruttua uusissa olosuhteissa. Jotta yhteiskunnallisen vaikutusvallan ja jäsenistön opinnollisen tason välille ei olisi syntynyt epäsuhdetta, kiinnitettiin opintotyöhön suurta huomiota.

Muuttuneiden olosuhteiden ja ammattiyhdistysliikkeen kasvavien tehtävien opintotyölle asettamien vaatimusten tyydyttämisessä on Ammattiyhdistysopiston valmistuminen 1950 merkinnyt ratkaisevaa edistysaskelta. Opintotyössä aikaisemmin esiintynyttä sattumanvaraisuutta on voitu poistaa ja tuloksena on ollut keskitetysti ja suunnitelmallisesti toteutettua toimintaa kasvatustyön alalla. Opiston tähän mennessä runsaat viisi vuotta kestäneen toimintakauden aikana saadut kokemukset ovat merkinneet arvokasta lisää koko ammattiyhdistysliikkeen opintotyölle. Tämä ei ilmene vain opiston suorissa tapahtuneessa työssä, vaan myöskin niissä heijastusvaikutuksissa, joita suoritetulla työllä on ollut ns. kentällä tapahtuvaan opintotyöhön. Asetettujen vaatimusten ja suoritettun työn laadun kohoaminen on ollut havaittavissa.

Millään numeroilla ei luonnollisestikaan voida mitata sitä lisää, jonka Ammattiyhdistysopisto työllään sekä muu opintotoiminta on tuonut henkisen kasvamisen kohdalla, mutta se on jo kuitenkin havaittavissa monilla ammatillisen toiminnan eri aloilla. Kun opintotyössä on tapahtunut tehostumista ja syventymistä, on tämä tuonut tullessaan entistä tietoisempaa ammattiyhdistysväkeä mukaan toimintaan.

Viime edustajakokouksen jälkeen saatuja kokemuksia ja aikaisemmin hyväksytyjä opintotyön periaatteita lähtökohtana pitäen on tulevana toimikautena tämän työmuodon kehittämisessä ammattiyhdistysliikkeessä kiinnitettävä päähuomio seuraaviin kohtiin:

A. Opintotoiminta ammattiyhdistysliikkeen opistoissa

1) Ammattiyhdistysopisto ja syksyllä 1956 valmistuva Pohjolan Opisto muodostavat ammattiyhdistysliikkeen korkeamman opintotyön keskusket. Näissä opistoissa suoritettavaan työhön on kiinnitettävä aivan erikoista huomiota pyrkimällä monipuolistamaan ja syventämään niissä suoritettavaa kasvatustyötä. Näihin opistoihin keskitetään SAK:n koko maan käsittävä kurssitoiminta, joka sovelletaan kansankorkeakouluja (Ammattiyhdistysopisto) ja kansanopistoja (Pohjolan Opisto) koskevan lainsäädännön mukaiseksi. Rungon muodostaa silloin 7 kk. kestävä ns. vuosikurssi, jonka lisäksi järjestetään kuukauden pituisia a) kesäkoulukursseja ja b) luottamusmieskursseja.

Kuukauden pituisten, muun luontoisten kuin edellä mainittujen kurssien aloittaminen on myös otettava vakavan harkinnan alaiseksi.

2) Opistoja on varattava mahdollisuuksien rajoissa jäsenliittojen käyttöön ja jäsenliittoja on rohkaistava omien kurssien sijoittamisessa näihin opistoihin, koska kouliintuneiden opettajavoimien käyttömahdollisuus tällöin helpottaa kurssien järjestelyä.

3) Työskentelyn opistoissa tulee tapahtua ammattiyhdistysliikkeen ohjauksen alaisena ja työväenliikkeen hengen mukaisesti.

B. Muu opintotoiminta.

1) SAK:n opintojaoston tehtävänä on ohjata ja suunnitella ammattiyhdistysliikkeen opintotyötä yleisesti sekä kehittää opintotyön muotoja ammattiyhdistysliikkeen eri opinnollisia tarpeita silmällä pitäen. SAK:n opintojaoston tehtävänä on myös edelleen ohjata opintotyötä ammattiyhdistysliikkeen opistoissa ja kentällä ammatillisten paikallisjärjestöjen välityksellä.

2) SAK:n ja sen jäsenliittojen yhteistyön lujittamista opintotyön alalla on jatkettava ja tämä työ on pyrittävä niveltämään yhteen siten, että tarpeettomista päällekkäinmenoista vältetään.

3) Yhteistyön jatkuva kehittäminen Työväen Sivistysliiton kanssa on SAK:n opintotyön eräs peruslähtökohta. Tällöin on erikoisesti huolehdittava opintokerhotyön pohjan lujittamisesta ja kirjeopiskelun monipuolistamisesta. Sopivan ammattiyhdistysliikettä palvelevan opintoaineiston uusimiseen ja luomiseen ajanmukaisten kirjekurssien avulla on entistä enemmän ryhdyttävä.

4) SAK:n opintojaoston on oltava yhteydessä sellaisiin sivistysjärjestöihin ja -laitoksiin, joilla on merkitystä ammattiyhdistysliikkeen suorittamalle kasvatustyölle.

5) Erikoista huolta on pantava ammattiyhdistysliikkeen piirissä olevien erikoisryhmien kuten naisten, nuorten, luottamusmiesten, tuotantokomiteoiden jäsenten jne. opinnollisten tarpeiden tyydyttämiseen. Kullekin erikoisryhmälle on löydettävä sille sopivia opintotyön muotoja.

6) Yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevat kustannustoiminnan monipuolistuminen maassamme on supistanut SAK:n omaa kustannustoimintaa. Kuitenkin ammattiyhdistysliikkeen erikoistarpeita palvelevien oppaiden ja käsikirjojen kustantamista, joita muuten ei ole saatavissa, on pyrittävä tehostamaan niitä uusimalla ja nykyaikaistamalla.

7) Ammattiyhdistysliikkeen kasvatustyössä käytetyt opetusmenetelmät on entistä keskeisemmin otettava kriittillisen tarkastelun ja tutkinnan kohteeksi. Tällöin on pääpaino pantava omatoimisuutta, itsenäisyyttä, vastuuntuntoa sekä kansanvaltaista suhtautumistapaa luovien opetusmenetelmien kehittämiseen.

Erikoiskysymykset:

1) Koska ammattiyhdistysliike koostuu varsin erilaisista palkansaajien ryhmittymistä, on huolehdittava siitä, että ammattiyhdistysliikkeemme järjestö-, valistus- ja opintotyössä otetaan huomioon kaikkien niitten piirien tarpeet, jotka kuuluvat järjestökokonaisuutemme piiriin. Tällöin tulee erityisesti muistaa nais- ja nuorisotyöntekijäryhmät.

2) Kokonaisuutta ajatellen on tärkeätä, että taloudellisten voimavarojen suomien mahdollisuuksien puitteissa kaikkea järjestö-, valistus- ja opintotoimintaa pyritään jatkuvasti tehostamaan.

5. Työntutkimuksista ja rationalisointia koskevien esitysten johdosta edustajakokous hyväksyi työvaliokunnan seuraavan lausunnon:

Siitä huolimatta, että niin rationalisointiin kuin työn- ja aikatutkimuksiin nähden esiintyy perusteltuakin arvostelua niiden käytännölliseen toteuttamiseen nähden ei työvaliokunta katso olevan aihetta edustajakokouksissa vv. 1943, -47 ja -51 tehtyjen periaatepäätösten muuttamiseen. Esitykset luopumiseksi suorituspalkkajärjestelmistä työvaliokunta esittää hylättäviksi vieraina ammattiyhdistysliikkeen omaksumille ajatuksille tuotannon kohottamiseksi.

Sen sijaan työvaliokunta pitää oikeana esityksiä, että keskusliittojen välillä solmitun Yleissopimuksen 7. kohdan periaatteiden käytännöllistä soveltamista ryhdytään keskusliittojen toimesta tutkimaan tarkoituksella poistaa sellaisia mahdollisesti ilmeneviä epäkohtia, joista edellä mainitut edustajakokouspäätökset ovat periaatteellisen kantansa lausuneet tai joita Suomen Metallityöväen, Lasi- ja Posliinityöväen sekä Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liitot, ja eräät eri liittojen perusjärjestöt esityksissään ovat tarkoittaneet ja esittää näiden liittojen esitysten hyväksymistä. Samalla työvaliokunta edellyttää, että edustajakokous pitää oikeana ja tarkoituksenmukaisena, että ne jäsenliitot, joiden edustamalla aloilla työn- ja aikatutkimuksia yleisemmin sovelletaan, kiinnittäisivät näissä suhteissa esiintyviin ongelmiin entistä enemmän huomiota niin varsinaisessa työehtosopimuspolitiikassaan kuin kenttä- ja kasvatustoiminnassaan. Työvaliokunta pitää tätä välttämättömänä jo senkin vuoksi, että sen enempää valvonta kuin yleisohjeetkaan eivät ole eri alojen ja työpaikkojen erikoisolosuhteiden vuoksi keskusliiton hoidettavissa niin tehokkaasti kuin kukin jäsenliitto sen voi tehdä.

6. SAK:n kansainvälisistä suhteista edustajakokous hyväksyi seuraavaa:

"Käsittelyään edustajakokouksessa tehtyjä ehdotuksia päätöslauselmaksi koskien SAK:n kansainvälisiä suhteita menettelytapavalioikunta esittää SAK:n VII edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Hyväksyen SAK:n johdon jatkuvat pyrkimykset kansainvälisen yhteistyön ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi edustajakokous toivoo, että SAK:n työvaliokunta tarpeelliseksi katsomassaan vaiheessa Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton osalta päättää myös järjestöllisestä yhteistyöstä kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä."

7. Työaikaa koskevien esitysten johdosta edustajakokous hyväksyi työvaliokunnan seuraavan esityksen:

Kysymys työajan lyhentämisestä on ajankohtainen kaikkialla maailmassa. Osoituksena tästä on, että Kansainvälinen työkonferenssi 37. istunnossaan v. 1954 antoi pääjohtajan tehtäväksi laadittua tätä kysymystä koskeva raportti, joka valmistuttuaan esiteltiin ja käsiteltiin hallintoneuvoston kokouksessa maaliskuulla 1956. Pääjohtajan raportti päättyi esitykseen, että ensimmäisenä toimenpiteenä asetettaisiin ILO:n hallintoneuvoston jäsenistä kaikkia kolmea osapuolta, hallituksia, työnantajia ja työntekijöitä, edustava komitea käsittelemään kysymystä työajan lyhentämisestä tavoitteena mahdollisimman suuri yhtenäisyys ongelman käsittelyssä, työajan lyhentämisen vaikutusten arvioinnin aikaansaaminen sekä yksimielisyyden saavuttaminen ILO:n tulevassa toiminnassa tällä alalla. Ehdotus hyväksyttiin hallitusten ja työntekijäin edustajien äänillä työnantajaedustajien äänestäessä vastaan.

Koska työväensuojelulainsäädäntö pohjoismaissa on ollut ja pyrittävä edelleen pitämään mahdollisimman yhdenmukaisella tasolla, ovat Norjan, Ruotsin, Tanskan ja Suomen ammattijärjestöt yhteisissä neuvottelukokouksissaan käsitelleet myös työajan lyhentämiskysymystä. Tällöin on pidetty selvänä, että työajan lyhentäminen on pyrittävä toteuttamaan näissä maissa suunnilleen samanaikaisesti. Suomen ollessa tänä vuonna vuorostaan sihteeristön kotipaikkamaana tullaan huolehtimaan siitä, että ensimmäisenä tänä vuonna pidettävässä kokouksessa käsitellään myös työajan lyhentämiskysymyksen nykyistä vaihetta.

SAK:n esityksestä asetti valtioneuvosto vuoden 1954 lopulla komitean tutkimaan työajan lyhentämiskysymystä teollisuudessa, jolloin komitean on mm. tutkittava sen vaikutusta työllisyyteen ja tuotantokustannuksiin. Komitea on tähän mennessä selvittänyt työaikalainsäädännön vaiheet maassamme, suorittanut vertauksia ja hankkinut mahdollisimman täydelliset tiedot todellisesta työajasta teollisuudessa meillä ja eräissä tärkeissä teollisuusmaissa ja saattaa työnsä lähiaikoina päätökseen.

Siitä huolimatta, että komitean työ vielä on kesken työvaliokunta esittää edustajakokouksen päätettäväksi, että

a) maamme ammattiyhdistysliikkeen tavoitteena on 40-tunnin viisipäiväisen työviikon toteuttaminen. Tarpeen vaatiessa siihen voidaan pyrkiä myös asteittain työaikaa lyhentäen;

b) työajan lyhentämisen päätavoitteena on tukea täystyöllisyyden turvaamista vaarantamatta työntekijäin ansioita tai ansiomahdollisuuksia, ja

c) työajan lyhentämiseen pyritään viimeistään samanaikaisesti muiden pohjoismaiden kanssa.

Maatalouden sekä metsä- ja uittotyöläisten työaikaa koskevat hallituksen lakiesitykset ovat olleet jälleen tänä keväänä eduskunnan käsiteltävänä. Valiokuntakäsittelyssä kumpikin lakiesitys on saanut sellaisen sisällön, että ne eivät vastaa edes nykyisin voimassa olevien työehtosopimusten edustamaa työaikaa koskevien määräysten tasoa. Onkin ilmeistä, että työntekijäedustajien on pakko esittää lakiesitysten hylkäämistä kolmannessa käsittelyssä. Tämän jälkeen on jatkettava ponnistuksia työaikalainsäädännön aikaansaamiseksi näille aloille. Muiden työaikaa koskevien esitysten suhteen edustajakokous velvoittanee työvaliokunnan yhteistyössä asianomaisten liittojen kanssa työskentelemään epäkohtien korjaamiseksi.

8. Rauhantyöstä tehtyjen esitysten johdosta edustajakokous hyväksyi työvaliokunnan seuraavan lausunnon:

SAK on ollessaan Rauhantyön Yhteisjärjestön jäsenenä omalta osaltaan pyrkinyt vaikuttamaan kansainvälisen rauhantyön kehittämiseen maassamme entistä laajemmalla pohjalla ja näissä puitteissa ollut yhtenä keskeisimmistä tekijöistä mm. YK-liiton (= Yhdistyneet Kansakunnat-liitto) perustamiseksi, joka järjestö lyhyessä ajassa on muodostunut merkittäväksi tekijäksi. Perustetun liiton merkitys muodostui vielä suuremmaksi sen jälkeen, kun maamme hyväksyttiin Yhdistyneitten Kansakuntien jäseneksi. Työvaliokunta pitää oikeana jatkuvasti seurata omaksumaansa linjaa mahdollisimman laajalle ulottuvaa YK:n periaatteisiin kuuluvaa toimintaa kansojen välisen yhteisymmärryksen kehittämiseksi ja esittää tähänastisten toimenpiteittensä hyväksymistä ja etteivät esitykset SAK:n liittymiseksi Suomen Rauhantuulustajat r.y:n jäseneksi antaisi aihetta toimenpiteisiin.

9. Yleislakon jälkiselvittelyä käsittelevä SAK:n VII edustajakokouksen julkilausuma.

Yleislakon jälkeen SAK:ta vastaan käydyssä kampanjassa on pyritty asettamaan yleislakon laillisuus kyseenalaiseksi. Työtaistelun ja myös yleislakon oikeutus on kiistaton ja myös länsimaiden oikeuskäsityksen mukainen, eikä SAK tule alistumaan työtaisteluoikeuden rajoittamiseen. Käynnissä olevan kampanjan eräänä ilmenemismuotona on maahan perustettu kansanvaltaa vastaan suunnattuja järjestöjä. Maan korkeimpia oikeusoppineita on pyritty käyttämään hyväksi selityksissä, että yleislakko taisteluseena olisi laiton. Näillä kannanilmaisuilla on tietoisesti haluttu luoda maaperää ja tilaisuutta laajan kuulustelu- ja syytekampanjan toteuttamiselle.

Viranomaisten harjoittamaan sangen laajaan kuulustelu- ja syytetoimintaan, joka huomattavalta osaltaan on ollut kyseenalaisilla ja arveluttavilla perusteilla, on epäilemättä suuresti vaikuttanut arvovaltaisten oikeusoppineiden ja maan korkeimpien lainkäyttäjien tulkinnanvaraiset kannanotot yleislakon laillisuuteen nähden. Samanaikaisesti on toisaalta todettava, että maan poliisikunta suoritti lakon aikaiset tehtävänsä eräitä valitettavia poikkeuksia lukuunottamatta normaalisti ja tyydyttävästi. SAK:n edustajakokous edellyttää, että poliisikunta vastaisuudessaakin asennoituu kaikissa olosuhteissa puolueettomasti ja koko kansan etuja silmälläpitäen, jotta eri kansalaisryhmille voidaan taata demokraattisen valtiojärjestyksemme ja sen toimintamuotoja merkitsevät vapaudet ja oikeudet.

SAK:n edustajakokous korostaa sitä, että nykypäivien yhteiskuntaa ei voida rakentaa oikeudellisesti tulkinnanvaraisiin käsityksiin perustuviin kosto- ja rankaisutoimenpiteiden vaaraan. Tilanteen vakavuus ja kansallisen yksimielisyyden vaatimukset tulisi nykyisessä tilanteessa tajuta eri yhteiskunta- ja kansalaispiireissä oikein. SAK ei ole milloinkaan puolustanut, eikä halua nykytilanteessakaan puolustaa lainvastaista toimintaa, mutta korostamme sitä, että vastuutaan tuntevaa työväestöä ei tarvita yhteiskunnassamme syytettynä, vaan myönteisenä tekijänä välttämättömässä yhteiskunnallisessa rakennustyössä.

Nykyisissä taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa olosuhteissa olisi kohtalokasta, jos yleislakon jälkeen vahvistuneet taantumukselliset ja poliittisluonteiset pyrkimykset johtaisivat siihen, että ammattiyhdistysliike pakotettaisiin puolustustaisteluun. Kokonaisuuden edun on katsottava päinvastoin vaativan sitä, että ammattiyhdistysliikkeen voimat voitaisiin jakamattomina käyttää rakentavaan työhön yhteiskunnan hyväksi.

Koska maassa on käynnissä laajoja kuulusteluja ja nostetaan lukuisia syytteitä yleislakon aikaisista tapahtumista siitä huolimatta, että useimmissa esillä olevissa tapauksissa ei voida havaita tapahtuneen suoranaisesti lainvastaista toimintaa, velvoittaa SAK:n VII:s edustajakokous SAK:n työvaliokunnan kääntymään Valtioneuvoston puoleen vetoomuksella, että yleislakon jälkeen seuranneeseen, suuressa määrin poliittiseksi muodostuneeseen kuulustelu- ja syytekampanjaan kiinnitettäisiin kaikkea asian vakavuuden ja sen työmarkkinajärjestöjen asemaa vahingoittavan merkityksen vaatimaa huomiota.

Myös tämä mietintö tullaan saattamaan julkisuuteen SAK:n VII edustajakokouksen kannanottona niihin tapahtumiin, joita yleislakon päättymisen jälkeen on sattunut.

Liittojen jäsenluku v. 1956 verrattuna vuoteen 1955

Liitto	Jäsenluku		Lisäys- tai vähennys v. 1955 verraten		
	1955	1956	lukum.	%	
Autoalantyöntekijäin	5.469	6.653	+	1.184	21,6
Elintarviketyöläisten...	7.886	8.561	+	675	8,5
Hotelli- ja Ravintolahenkilök	4.179	4.889	+	710	17,0
Jalometallityöntekijäin	637	751	+	114	17,9
Kansakoulujen Miesopett. Yhd. ..	100	100	-	-	-
Kiinteistötyöntekijäin	2.527	3.014	+	487	19,3
Kirjatyöntekijäin	9.735	10.197	+	462	4,7
Kunnantyöntekijäin	24.729	27.114	+	2.385	9,6
Kutoma- ja Neuletyöväen	8.080	10.006	+	1.926	23,8
Lasi- ja Posliinityöväen	2.835	2.968	+	133	4,7
Liiketyöntekijäin	15.122	16.178	+	1.056	7,0
Luotsi- ja Majakkamies	480	500	+	20	4,2
Maaseud. Kunnallisten Viranhalt.	497	497	-	-	-
Maaseututyöväen	8.011	8.128	+	117	1,5
Mekanikkojen	440	565	+	125	28,4
Merimies-Unioni	6.920	7.049	+	129	1,9
Metallityöväen	40.596	41.120	+	524	1,3
Mielisairaanhoidtajani	2.566	2.786	+	220	8,6
Muurarien	6.341	6.461	+	120	1,9
Muusikkojen	1.199	1.498	+	299	24,9
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	6.508	7.259	+	751	11,5
Paperiteollisuudentyöntekijäin . . .	17.197	18.452	+	1.255	7,3
Poliisien	3.750	4.000	+	250	6,7
Postimies	3.875	3.915	+	40	1,0
Puutyöväen	20.071	20.539	+	468	2,3
Rakennustyöläisten	30.410	33.307	+	2.897	9,5
Rautatieläisten	14.666	16.319	+	1.653	11,3
Sos.-dem. Sanomalehtimies	143	140	-	3	2Д
Sukeltajain	234	234	-	-	-
Tekstiililaitosmiesten	1.156	1.286	+	130	11,2
Tullimies	740	740	-	-	-
Työläis	11.018	11.726	+	708	6,4
Vaateustyöläisten	3.652	4.315	+	663	18,1
Valtion Virkailijain	1.150	1.060	-	90	7,8
Vankilain Teoll. ja Maatal.virk.	158	166	+	8	5,1
Vankilavirkailijain	1.322	1.304	-	18	1,4
Veturimiesten	4.600	4.653	+	53	1Д
Yleinen Lehtimies	149	159	+	10	6,7
Yleinen Työnjohtaja	238	194	-	44	18,5
Yhteensä	269.386	288.803	+	19.417	7,2

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1956.

Liitto	Miehiä	%	Naisia	%	Yht.
Autoalantyyöntekijäin	6.478	97,4	175	2,6	6.653
Elintarviketöyläisten	3.117	36,4	5.444	63,6	8.561
Hotelli- ja Ravintolahenk.	761	15,6	4.128	84,4	4.889
Jalometallityöntekijäin	517	68,8	234	31,2	751
Kansak. Miesopett. Yhdistys	100	100,0	—	—	100
Kiinteistötyöntekijäin	1.952	64,8	1.062	35,2	3.014
Kirjatyöntekijäin	5.674	55,6	4.523	44,4	10.197
Kunnantyyöntekijäin	18.649	68,8	8.465	31,2	27.114
Kutoma- ja Neuletyöväen	1.888	18,9	8.118	81,1	10.006
Lasi- ja Posliinityöväen	1.637	55,2	1.331	44,8	2.968
Liiketyöntekijäin	5.724	35,4	10.454	64,6	16.178
Luotsi- ja Majakkamies	500	100,0	—	—	500
Maaseud. Kunnallisten Viranhalt.	181	36,4	316	63,6	497
Maaseututyöväen	7.450	91,7	678	8,3	8.128
Mekanikkojen	558	98,8	7	1,2	565
Merimies-Unioni	6.449	91,5	600	8,5	7.049
Metallityöväen	36.827	89,6	4.293	10,4	41.120
Mielisairaanhoidtajain	771	27,7	2.015	72,3	2.786
Muurarien	6.453	99,9	8	0,1	6.461
Muusikkojen	1.379	92,1	119	7,9	1.498
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv.	3.107	42,8	4.152	57,2	7.259
Paperiteollisuudentyöntekijäin	13.545	73,4	4.907	26,6	18.452
Poliisien	4.000	100,0	—	—	4.000
Postimies	3.432	87,7	483	12,3	3.915
Puutyöväen	14.333	69,8	6.206	30,2	20.539
Rakennustyöläisten	30.424	91,3	2.883	8,7	33.307
Rautatieläisten	15.728	96,4	591	3,6	16.319
Sos.-dem. Sanomalehtimies	122	87,1	18	12,9	140
Sukeltajain	234	100,0	—	—	234
Tekstiililaitosmiesten	1.286	100,0	—	—	1.286
Tullimies	740	100,0	—	—	740
Työläis	8.887	75,8	2.839	24,2	11.726
Vaatetustyyöläisten	335	7,8	3.980	92,2	4.315
Valtion Virkailijain	700	66,0	360	34,0	1.060
Vankilain Teoll. ja Maatal.virk.	154	92,8	12	7,2	166
Vankilavirkailijain	1.216	93,3	88	6,7	1.304
Veturimiesten	4.653	100,0	—	—	4.653
Yleinen Lehtimies	118	74,2	41	25,8	159
Yleinen Työnjohtaja	194	100,0	—	—	194
Yhteensä	210.273	72,8	78.530	27,2	288.803

12 0

9 —

2.1

Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1956.

Kassan nimi	Kassan osakas-luku	Tulot			
		Osaksmaksuja	Valtiolta	Korkoja	Yhteensä
Autoalan työntekijäin	6 653	1 148 483:—	208 195:—	1 342:—	1 358 020:—
Elintarviketyöläisten	8 401	1 120 456:—	412 768:—	157 922:—	1 691 146:—
Hotelli- ja Ravintolahenkilök.	4 350	744 480:—	269 462:—	20 907:—	1 034 849:—
Jalometallityöntekijäin	751	84 717:—	36 552:—	1 828:—	123 097:—
Kirjatyöntekijäin	10 197	1 723 985:—	479 330:—	163 605:—	2 366 920:—
Kunnantyöntekijäin	27 114	6 011 145:—	984 673:—	970 767:—	7 966 585:—
Lasi- ja Posliinityöväen	2 841	376 731:—	166 190:—	431:—	543 352:—
Liiketyöntekijäin	16 178	433 022:—	782 608:—	1 349 442:—*)	2 565 072:—
Maaseututyöväen	8 128	903 420:—	243 840:—	655:—	1 147 915:—
Mekanikkojen	565	67 800:—	16 950:—	—:—	84 750:—
Metallityöväen	41 120	2 000 112:—	885 127:—	65 078:—	2 950 317:—
Paperteollisuudentyönt.	17 454	2 506 011:—	878 500:—	735 912:—	4 120 423:—
Puutyöväen	20 539	3 225 446:—	1 873 146:—	802 149:—*)	5 900 741:—
Rakennustyöläisten	33 307	16 896 310:—	25 296 121:—	956 902:—	43 149 333:—
	197 598	37 242 118:—	32 533 462:—	5 226 940:—	75 002 520:—
Menot					
Työttöm. av.	Matka-av.	Hoitokust. ym. menoja	Yhteensä	Varat	Velat
17 210:—	—:—	575 087:—	592 297:—	1 134 957:—	—:—
261 245:—	—:—	1 429 901:—	1 691 146:—	3 177 496:—	—:—
249 790:—	—:—	495 225:—	745 015:—	762 449:—	—:—
17 380:—	—:—	95 253:—	112 633:—	78 854:—	—:—
281 410:—	4 540:—	1 718 201:—	2 004 151:—	4 628 132:—	143 923:—
320 030:—	—:—	2 514 079:—	2 834 109:—	20 860 747:—	—:—
—:—	—:—	242 152:—	242 152:—	420 216:—	—:—
476 750:—	112 080:—	1 070 364:—	1 659 694:—	5 996 648:—	—:—
—:—	—:—	519 628:—	519 628:—	628 287:—	—:—
—:—	—:—	38 595:—	38 595:—	116 504:—	—:—
21 049:—	2 100:—	1 747 793:—	1 770 942:—	34 985 090:—	—:—
638 730:—	—:—	1 857 754:—	2 496 484:—	15 036 750:—	—:—
2 258 432:—	1 200:—	6 698 906:—	8 958 538:—	13 618 593:—	—:—
40 833 783:—	500:—	2 315 050:—	43 149 333:—	31 504 096:—	—:—
45 375 809:—	120 420:—	21 318 488:—	66 814 717:—	132 948 819:—	143 923:—
					132 804 896:—

*) korko ym.

Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1956.

Liiton tai kassan nimi	Työttöm.k. varoista		Liiton varoista		Avustuksia yhteensä
	Työttöm. ja matka-avust.	Sairausav.	Hautausav.	Oikeusav.	
Autoalan työntekijäin	17 210:—	213 676:—	34 600:—	114 630:—	803 302:—
Elintarviketyöläisten	261 246:—	1 926 701:—	113 748:—	24 000:—	918 354:—
Hotelli- ja Ravintolahenkilök.	249 790:—	657 383:—	48 000:—	736 434:—	1 691 607:—
Jalometallityöntekijäin	17 380:—	123 750:—	10 000:—	—	151 130:—
Kansakoul. Miesopett. Yhd.	—	—	—	—	—
Kiinteistötyöntekijäin	—	—	44 000:—	100 000:—	144 000:—
Kirjatyöntekijäin	285 950:—	4 244 855:—	390 000:—	17 929 498:—	22 850 303:—
Kunnantyyöntekijäin	320 030:—	7 165 090:—	1 557 294:—	1 000:—	11 802 963:—
Kutoma- ja Neuletyöväen	—	1 395 198:—	48 500:—	10 373 280:—	11 816 978:—
Lasi- ja Posliinityöväen	—	—	47 500:—	2 339 008:—	2 386 508:—
Liiketyöntekijäin	588 830:—	2 695 687:—	154 418:—	275 000:—	3 713 935:—
Luotsi- ja Majakkamies	—	—	—	—	—
Maaseud. Kunn. Viranhalt.	—	—	—	—	—
Maaseututyöväen	—	317 582:—	141 900:—	8 447:—	493 429:—
Mekanikkojen	—	33 000:—	—	—	155 500:—
Merimies-Unioni	—	1 113 420:—	134 025:—	3 975:—	1 573 129:—
Metallityöväen	23 149:—	8 617 353:—	1 396 400:—	608 000:—	20 103 079:—
Mielisairaanhoidtajain	—	257 570:—	46 000:—	49 195:—	420 765:—
Muurarien	—	2 899 780:—	594 300:—	175 784:—	5 492 864:—
Muusikkojen	—	—	—	—	—
Nahka-, Jalkine- ja Kumityövä.	—	991 679:—	64 220:—	75 975:—	2 436 438:—
Paperiteollisuudentyönt.	638 730:—	8 144 387:—	330 000:—	20 260 041:—	29 373 158:—
Pollisien	—	—	—	—	—
Postimies	—	—	—	—	—
Puutyöväen	2 259 632:—	3 288 212:—	362 000:—	97 240:—	328 118:—
Rakennustyöläisten	40 834 283:—	15 755 285:—	935 575:—	1 310 757:—	12 739 418:—
Rautatieläisten	—	1 227 560:—	950 500:—	5 000:—	71 278 239:—
Sos.-dem. Sanomalehtimies	—	—	—	—	10 198 072:—
Sukeltajain	—	—	10 000:—	—	—
Tekstiililaitosmiesten	—	273 652:—	48 000:—	—	10 000:—
Tullimies	—	—	—	—	1 587 274:—
Työläis	—	—	—	—	—
Vaatetustyöläisten	—	2 492 075:—	254 300:—	119 040:—	5 866 506:—
Valtion Virkailijain	—	504 670:—	26 800:—	723 220:—	8 731 921:—
Vankil. Teoll. ja Maatalous.virk.	—	—	—	—	1 254 690:—
Vankilavirkailijain	—	—	—	—	—
Veturi miesten	—	—	—	—	—
Yleinen Lehtimies	—	—	—	68 394:—	68 394:—
Yleinen Työnjohtaja	—	—	—	—	—
45 496 229:—	64 338 565:—	7 742 080:—	3 397 871:—	113 298 046:—	234 272 791:—

SISÄLLYSLUETTELO:

Sivu

I. Poliittinen tilanne:

1. Kansainvälinen tilanne.....	3
2. Suomen asema.....	4
3. Sisäpoliittinen kehitys.....	4

II. Taloudellinen kehitys vuonna 1956:

1. Yleinen kehitys.....	5
2. Teollisuus.....	7
3. Rakennustoiminta.....	8
4. Maa- ja metsätalous.....	9
5. Liikenne.....	10
6. Hinnat ja palkat.....	10
7. Työllisyys.....	13
8. Ulkomaankauppa.....	13
9. Rahamarkkinat.....	14

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet:

1. Liitot ja jäsenistö.....	15
2. SAK:n edustajakokous.....	16
3. Työvaliokunta ja valtuusto.....	16
4. SAK:n henkilökunta.....	20
5. Tilintarkastajat.....	21
6. Vainajat.....	21

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhtymien kanssa:

1. Järjestöt ja yhtymät.....	22
2. SAK:n edustus jäsenjärjestöjen kokouksissa ja juhlissa.....	22
3. Edustus eri lautakunnissa, toimikunnissa ja yhtymissä.....	23

V. Kansainvälinen yhteistyö:

1. Kansainvälinen työjärjestö (ILO).....	25
2. Yhteistoiminta Skandinavian maiden kanssa.....	27
3. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestöjen kanssa.....	28
4. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa.....	28

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö:

1. Yleistä.....	29
2. Järjestötyö.....	29
3. Valistustyö.....	29
Kenttätyö.....	30
Ammattiyhdistysviikko.....	30
4. Opintotyö.....	31
Opintokerhotyö ja kirjeopiskelu.....	31
Ammattiyhdistysopisto.....	32
Pohjolan Opisto.....	33
Opintojaosto.....	33
5. Kustannustoiminta.....	34
Palkkatyöläinen ja Löntagaren.....	34

Muu kustannustoiminta	34
Liittojen lehdet	34
6. Yhteistyö eri yhteisöjen kanssa	35
7. Valistussaston henkilökunta	35
8. Naisjaoston toiminta	35
9. Ruotsinkielisen jaoston toiminta	37
10. Yhteenveto	37
SAK:n historiatoimikunta	38

VII. Palkka- ja työehtokysymykset:

Yleistä	39
1. Hintojen korotuksia ja SAK:n toimenpiteitä	39
2. SAK:n pyrkimys palkkojen korotukseen hintojen nousun johdosta	41
3. SAK:n valtuuston kokous	44
4. Yleislakko	45
Yleislakon rajat ja johtoelimet	45
Hankkeita palkkakysymyksen järjestämiseksi	45
Yleislakon aikaisia tapahtumia	46
Sopimus suosituksesta	49
Yleislakon päättyminen	51
Yleislakon arviointia eri tahoilla	53
5. Muita työtaistelulta	53
6. Hallitukselle valtuus hintatason turvaamiseksi	54
7. Maataloustulon vakaannuttaminen	55
8. Pyrkimys kokonaisratkaisuun talouspolitiikassa	55
Ehdotus vakauttamisratkaisuksi	55
Ehdotus linnarauhasopimukseksi	56
Linnarauhan aikana suoritettavat toimenpiteet	57
Suositukset	58
9. Neuvottelut työehtosopimusten johdosta	60
10. Palkkakysymys SAK:n valtuustoon	63
SAK:n jäsenistölle	63
SAK:n valtuuston julkilausuma	64
11. Työehtosopimustilanne kertomusvuoden päättyessä	65

VIII. Valtionvirkailijain Yhteistyöjärjestön toiminta:

A. <i>Palkka-asiat:</i>	
Yleislakon johdosta suoritettu palkkajärjestely	65
Virkamiespalkkojen indeksisidonnaisuus	66
B. <i>Muut virkasuhteesta johtuvat kysymykset.</i>	68
C. <i>VY:n muu toiminta.</i>	69

Liitteitä:

Pöytäkirja SAK:n valtuuston kokouksesta 16. 2. —56.	70
Pöytäkirja SAK:n valtuuston kokouksesta 10. 6. —56.	72
Pöytäkirja SAK:n valtuuston kokouksesta 9. 12. —56.	78
Edustajakokouksen tärkeimmät päätökset	81
Tilastotietoja:	
Liittojen jäsenluku v. 1956 verrattuna vuoteen 1955.	91
Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1956	92
Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1956.	93
Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1956.	94